

SECOND INTERNATIONAL CONGRESS ON THE HISTORY OF MONEY AND NUMISMATICS IN THE MEDITERRANEAN WORLD
İKİNCİ ULUSLARARASI AKDENİZ DÜNYASINDA PARA TARİHİ VE NUMİSMATİK KONGRESİ

5-8 JANUARY / OCAK 2017
ANTALYA

ABSTRACTS BİLDİRİ ÖZETLERİ

AKMED

20^{Yıl}
Years

KOÇ UNIVERSITY SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH CENTER FOR MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS
KOÇ ÜNİVERSİTESİ SUNA & İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

KOÇ UNIVERSITY SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH CENTER FOR MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS
KOÇ ÜNİVERSİTESİ SUNA & İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

Second International Congress on the History of Money and Numismatics
in the Mediterranean World
Abstracts

İkinci Uluslararası Akdeniz Dünyasında Para Tarihi ve Numismatik Kongresi
Bildiri Özetleri

Editor / Editör
Oğuz Tekin

© Koç Üniversitesi Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi, Antalya 2017

All rights reserved. No part of this book may be used or reproduced in any manner without written permission from the AKMED and the authors. All responsibility arising from the content of the abstracts published here rest upon their authors.

Bu kitapta yayımlanan bildiri özetlerinin yayım hakkı saklıdır. AKMED ve yazarlarının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz. Özet metinleriyle ilgili her türlü sorumluluk yazarlarına aittir.

Assistant Editor / Editör Yardımcısı
Remziye Boyraz Seyhan

Translated from English to Turkish by / İngilizce'den Türkçe'ye Çeviri
İnci Türkoğlu

English Editing / İngilizce Düzeltme
Mark Wilson

Designed by / Tasarım
Httpwork

Printed by / Baskı
Kutlu Avcı Ofset Ltd. Şti.

Cover Photograph / Kapak Fotoğrafi
Coin of Side / Side Sikkesi
Baldwin's Auctions Ltd.

Contact Address / Yazışma Adresi
Barbaros Mah. Kocatepe Sok. No. 25 Kaleiçi 07100 Antalya – Türkiye
Tel: 0 (242) 243 42 74 | Fax: 0 (242) 243 80 13
akmed@ku.edu.tr | www.akmed.org.tr

Honorary Board / Şeref Kurulu

Suna Kıraç

İnan Kıraç

Organizing Board / Düzenleme Kurulu

Engin Akyürek

Oğuz Tekin

Academic Board / Bilim Kurulu

Michel Amandry

Stefan Heidemann

Lee Mordechai

Johannes Nollé

Gary Reger

Oğuz Tekin

Coordination Board / Koordinasyon Kurulu

Remziye Boyraz Seyhan

Emrullah Can

Tuba Ertekin

Mustafa İncebacak

Özge Yanardağ

Panel 1: Digital Tools / Dijital Araçlar

13 Lee Mordechai, Panel Introduction / Sunuş

15 Lee Mordechai
Big Data and the Mediterranean Economy
Büyük Veriler ve Akdeniz Ekonomisi

16 Koray Konuk
Historia Numorum Online - Caria
Historia Numorum Online - Karia

17 Christopher Howgego
The Coin Hoards of the Roman Empire Project
Roma İmparatorluğu Sikke Defineleri Projesi

18 Charles Doyen
Pondera Online: A Digital Database of Ancient Commercial Weights from the Aegean Zone (6th Century BC – 2nd Century AD)
Pondera Online: Ege Bölgesinden Antik Ticari Ağırlıklar Üzerine Dijital Veritabanı (M.Ö. 6. yy. – M.S. 2. yy.)

Panel 2: Economy and Coins (From Greek to Roman) Ekonomi ve Sikkeler (Eski Yunan'dan Roma'ya)

20 Gary Reger, Panel Introduction / Sunuş

Session 1: Coin Production, Monetisation, and Coin Use
Oturum 1: Sikke Üretimi, Parasallaşma ve Sikke Kullanımı

23 Jérémie Chameroy
Circulation of the Gallic Empire Coins in Western Asia Minor in the Light of Excavation Coins
Kazı Sikkeleri Işığında Batı Küçük Asya'da Gallik İmparatorluk Sikkelerinin Dolaşımı

24 Fran Stroobants
Daily Coin Use and the Level of Monetisation at Roman Sagalassos and its Territory (Pisidia)
Roma Dönemi Sagalassos Kenti ve Egemenlik Alanında (Pisidia) Günlük Sikke Kullanımı ve Parasallaşma Seviyesi

25 François Lerouxel
The Monetisation of Arsinoite Villages in Roman Egypt – the Differences between Towns and Villages
Roma Dönemi'nde Mısır Arsinoite Nomesindeki Köylerde Parasallaşma – Kentler ve Köyler Arasındaki Farklar

26 Constantina Katsari
Cryptocurrencies: Ancient and Modern
Kripto-paralar: Antik ve Modern

27 Gary Reger
Regionalism and Coins in the Hellenistic World
Hellenistik Dünyada Bölgeselcilik ve Sikkeler

Session 2: Hoards and Circulation: General and Greece

Oturum 2: Defineler ve Tedavül: Genel ve Yunanistan

28 Alexandros Andreou
A Coin Hoard from the Area of Thermos in Aetolia
Aitolia'da Thermos Bölgesi'nden Bir Sikke Definesi

29 Annalisa Polosa
Coins in Northern Aegean: Testimonies from Lemnos
Kuzey Ege'de Sikkeler: Limni'den Belgeler

30 Marie-Christine Marcellesi
Coins from the Excavations at "Agioi Pente" of Yeroskopou near Paphos and Some
Remarks on Coin Circulation in Cyprus in Late Antiquity and the Early Byzantine Period
Paphos Yakınlarında Yeroskopou "Agioi Pente" Kazılarında Ele Geçen Sikkeler ve
Kıbrıs'ta Geç Antik ve Erken Bizans Döneminde Sikke Dolaşımı Üzerine Bazı Gözlemler

Panel 3: Greek Numismatics / Eski Yunan Numismatiği

31 Johannes Nollé, Panel Introduction / Sunuş

Session 1: Earliest Coinage

Oturum 1: En Erken Sikkeler

35 Julien Zurbach
New Perspectives on Money in Late Bronze to Iron Age Aegean
Ege'de Geç Tunç – Demir Çağlarında Para Üzerine Yeni Perspektifler

37 Wolfgang Fischer-Bossert
Electrum Coinage of the 7th Century BC
M.Ö. 7. Yüzyılda Elektron Sikkeler

38 Ute Wartenberg
What Happens to Electrum Coinage in the 6th Century BC?
M.Ö. 6. Yüzyılda Elektron Sikkelerin Başına Ne Gelir?

Session 2: Riddles: Unsolved Problems of Late Archaic and Classical City Coinage

Oturum 2: Bilmeceler: Geç Arkaik ve Klasik Dönem Kent Sikkeleriyle İlgili Çözülmemiş Problemler

39 Peter Van Alfen

New Light on the Earliest Silver Coinage of Lampsacus

Lampsakos'un En Erken Gümüş Sikkeleri Üzerine Yeni Bir Bakış

40 Jarosław Bodzek

Coinage in Ancient Lycia before Alexander. Old Questions? Old Answers?

Büyük İskender'den Önce Lykia'da Sikkeler. Eski Sorular? Eski Yanıtlar?

Session 3: Hellenistic Coinages

Oturum 3: Hellenistik Dönem Sikkeleri

41 Frédérique Duyrat

Alexander's Gold Distaters

Büyük İskender'in Altın Distaterleri

42 Dinçer Savaş Lenger

New Evidences about Coins with AIOAE Legend

AIOAE Lejandlı Sikkeler Üzerine Yeni Kanıtlar

43 Zeynep Sencan Altınoluk

Trying to Recover a Small Town's Identity: Ophrynion

Küçük Bir Kentin Kimliğini Keşfetme Çabaları: Ophrynion

44 Richard Ashton

The Pseudo-Rhodian Drachms of Kibyra

Kibyra'nın Pseudo-Rhodos Drahmileri

Session 4: Countermarks, Overstrikes and Weights

Oturum 4: Kontrmarklar, Tekrar Darplı Sikkeler ve Ağırlıklar

45 François de Callatay

Overstrikes on Pamphylian and Cilician Silver Coinages (4th Century BC)

Pamphylia ve Kilikia Gümüş Sikkelerinin Tekrar Darpları (M.Ö. 4. Yüzyıl)

46 Andrew Meadows

Civic Countermarks on the Silver Coinage of Asia Minor in the 2nd Century BC

M.Ö. 2. Yüzyılda Küçük Asya Gümüş Sikkelerinde Görülen Şehir Kontrmarkları

47 Hüseyin Köker
Overstruck Coins of Etenna
Etenna'nın Tekrar Darplı Sikkeleri

48 John Kroll
A New Look at the Lead Weight Depicting an Athenian Owl above the Tuna Fish Badge of Kyzikos
Kyzikos'un Ton Balığı Sembolü Üzerinde Atina Baykuşu Betimli Kurşun Ağırlığa Yeni Bir Bakış

49 Oğuz Tekin
Lysimachian Weights: An Iconographical Approach
Lysimakheia Ağırlıkları: İkonografik Bir Yaklaşım

Panel 1: The Early Islamic Empire and its Monetary Zones
Erken İslam İmparatorluğu ve Parasal Bölgeleri

50 Stefan Heidemann, Panel Introduction / Sunuş

Session 1: Monetary Policies

Oturum 1: Para Politikaları

52 Stefan Heidemann
Creation and Break-up of the Monetary Union of the Early Islamic Empire
Erken İslam İmparatorluğu'nun Parasal Birliğin Oluşturulması ve Dağılması

53 Alberto Canto Garcia
From Visigothic to Umayyad Coinage: Changes and Solutions in Monetary Policy in al-Andalus (8th-9th Centuries)
Vizigot Sikkelerinden Emevi Sikkelerine: Endülüs'teki Para Politikasında Değişimler ve Çözümler (8-9. Yüzyıllar)

55 Mohammad Younis
The Egyptian Imitative Fulūs in the Early Islamic Period
Erken İslam Dönemi'nde Mısır Taklit Fülusu

Session 2: Monetarisation

Oturum 2: Parasallaşma

56 Konstantin Kravtsov
Political and Monetary Integration of Ṭabaristān into the Early Islamic Empire as Reflected in Written and Numismatic Sources
Yazılı ve Numismatik Kaynaklara Göre Taberistan'ın Erken İslam İmparatorluğu'na Siyasi ve Parasal Entegrasyonu

- 57** Matthias Naue
Estimation of the Level of Monetarisation in the Early 'Abbāsid Empire
Erken Abbasi İmparatorluğu'nda Parasallaşma Seviyesi Tahmini

**Panel 2: Monetary Changes in the Eastern Mediterranean in the
Middle Centuries (AH 6th to 9th / AD 12th – 15th Centuries)**
Orta Çağ'da Doğu Akdeniz'de Parasal Değişimler (H. 6 – 9. yy. / M. 12 – 15. yy.)

- 58** Stefan Heidemann, Panel Introduction / Sunuş

Session 1: Byzantine, Mamlūks and Seljūqs of Rūm
Oturum 1: Bizans, Memluk ve Anadolu Selçukluları

- 60** Betül Teoman
Figural Coins of the Seljūqs of Rūm
Anadolu Selçuklu Sikkelerinde Figür

- 61** Warren Schultz
From al-Maqrīzī's Condemnations to the Archaeological Evidence: Contextualizing
Mamlūk Copper Coinage
Makrīzī'nin İtirazlarından Arkeolojik Kanıtlara: Memluk Bakır Sikkelerini Kontekste
Oturtmak

- 62** Ceren Ünal
A Group of Billon Trachea: The Beydağ Hoard from the Archaeological Museum in Aydın
Aydın Arkeoloji Müzesi'nden Beydağ Definesi: Bir Grup Billon Trachea

Session 2: Byzantine, Beyliks and Ottoman Coins
Oturum 2: Bizans, Beylikler ve Osmanlı Sikkeleri

- 63** Gültekin Teoman
Western Anatolian Beylik Coins Minted in the Name of the Īlkhānids
İlhanlı Adına Basılan Batı Anadolu Beylik Sikkeleri

- 64** Oya Yağız
A Byzantine-Ottoman Hoard from Veliköy
Veliköy'den Bir Bizans-Osmanlı Definesi

- 65** Julian Baker
Coin Circulation in 14th Century Thrace and Constantinople
Trakya ve Konstantinopolis'te 14. Yüzyılda Sikke Dolaşımı

Panel 4: Roman Provincial Numismatics
Roma Eyaletlerinde Sikkeler

66 Michel Amandry, Panel Introduction / Sunuş

Session 1: Basic Work: Producing Corpora and Overviews

Oturum 1: Temel Çalışmalar: Korpus Hazırlamak ve Genel Değerlendirmeler

68 Aliye Erol Özdizbay
Coinage of Pordosilene / Poroselene
Pordosilene / Poroselene Sikkeleri

69 Erdal Ünal
Roman Provincial Coins of Magydos
Magydos'un Roma İmparatorluk Dönemi Şehir Sikkeleri

Session 2: Iconography Reflecting Identities and Local History

Oturum 2: Kimliği ve Yerel Tarihi Yansıtan İkonografi

70 Mariangela Puglisi
Iconographic Choices in Roman Provincial Coinage of Kyme (Aeolis)
Aiolis Kymesi'nin Roma İmparatorluk Dönemi Şehir Sikkelerinde İkonografik Tercihler

71 Ulrike Peter
Coins of Moesia Inferior without an Imperial Portrait and the Construction of Identity
İmparator ve Aile Üyelerinin Portrelerini Taşımayan Moesia Inferior Sikkeleri ve
Kimlik Oluşturma

72 Johannes Nollé
Myths of the Straits Reflected by City Coins
Şehir Sikkelerinde Yansıyan Boğaz Mitleri

73 Ahmet Tolga Tek
The Rider Gods of Arykanda in Lycia from a Numismatic Perspective
Lykia'daki Arykanda Atlı Tanrılarının Numismatik Açısından Bir Bakış

74 Hale Güney
Homonoia Coins of Nicomedia
Nikomedeia'nın Homonoia Sikkeleri

76 Simone Killen
The Bird-Horse of Lampsacus. How and Why Did the Polis Lampsacus Modify its Parasemon?
Lampsakos'un Kuş-Atı: Lampsakos Polisi Nasıl ve Niçin Parasemonunu Değiştirdi?

Session 3: Special Minting Periods

Oturum 3: Özel Darp Dönemleri

- 77** Evgeni Paunov
On Both Shores of Bosphorus: The Coinage of King Rhoemetaces I of Thrace,
ca. 12/11 BC - AD 12
Bosporos'un Her İki Yakasında: Thrak Kralı I. Rhoimetalkes'in Sikkeleri
(yak. M.Ö. 12/11 - M.S. 12)
- 79** Andrew Burnett
An Early Imperial Coinage from Alexandria Troas?
Aleksandria Troas'tan Erken İmparatorluk Dönemi Sikkeleri mi?
- 80** Michel Amandry
The Cistophoric Coinage of Hadrian: New Data
Hadrianus'un Kistophorik Sikkeleri: Yeni Veriler
- 81** Marguerite Butcher-Spoerri
Trends and Evolution in the Coinage of Asia Minor under Philip the Arab (244-249)
Philippus Arabicus Dönemi'nde (244-249) Küçük Asya Sikkelerinde Eğilimler ve Evrim

Panel 5: Archaeology and Numismatics (From Greek to Islamic Sites)

Arkeoloji ve Numismatik (Eski Yunan Yerleşimlerinden İslami Yerleşimlere)

82 Oğuz Tekin, Panel Introduction / Sunuş

Session 1: Archeological Sites and Their Coins

Oturum 1: Arkeolojik Yerleşimler ve Sikkeleri

- 84** Bernhard Weisser
Coin Finds of Priene
Priene Sikke Buluntuları
- 85** Zeynep Çizmeli Öğün
Kaunos in Antiquity: Coin Finds and their Historical Context in the Demeter Sanctuary
Eskiçağ'da Kaunos: Demeter Kutsal Alanı'ndan Sikke Buluntuları ve Tarihsel Konteksti
- 86** Hacer Sancaktar
An Appraisal of the Coins from the Excavations of the Sixth Bath in Arycanda
Arykanda 6. Hamam Kazısında Ele Geçen Sikkeler Üzerine Bir Ön Değerlendirme
- 87** Hassan Al-Akra
The Coin Circulation in Baalbek: A Methodological Approach
Baalbek'te Sikke Dolaşımı: Metodolojik Bir Yaklaşım

Panel 6: The Late Antique and Medieval Economy in the Mediterranean
Akdeniz'de Geç Antik ve Orta ağ Ekonomisi

88 Lee Mordechai, Panel Introduction / Sunuş

Session 1: Byzantine Weights

Oturum 1: Bizans Ağırlıkları

90 Matteo Campagnolo

From Copper to Glass: Technical Progress and Reliability of Early Byzantine Coin-Weights
Bakırdan Cama: Erken Bizans Sikke Ağırlıklarının Teknik İlerlemesi ve Güvenirliği

91 Bendeguz Tobias

Late Antique and Byzantine Weights in the Mediterranean Area. The Glass Weights
Akdeniz Havzasında Ge Antik ve Bizans Ağırlıkları. Cam Ağırlıklar

Session 2: Money and Circulation

Oturum 2: Para ve Dolaşımı

92 Lee Mordechai

A Macro-View of Money in the Early Medieval Mediterranean Economy (4th-8th Centuries) - The FLAME Project, Princeton
Erken Orta ağ (4-8. Yüzyıllar) Akdeniz Ekonomisinde Paraya Makro-Bakış - FLAME Projesi, Princeton

93 Luca Zavagno

Beyond the Periphery: Reassessing the Byzantine Insular Economy between Late Antiquity and the Early Middle Ages (ca. 650-850 CE)
Periferinin Ötesinde: Geç Antik ağ ile Erken Orta ağ Arasında (yak. M.S. 650-850)
Bizans Adalar Ekonomisini Yeniden Değerlendirmek

95 Alan Stahl

Medieval Coin Circulation in the Northeastern Mediterranean: The Finds from Antakya, Avkat, and Polis
Kuzeydoğu Akdeniz'de Orta ağ Sikke Dolaşımı: Antakya, Avkat ve Polis Buluntuları

96 Merle Eisenberg

Changing Coinage: Transformations of Governance in the Early Medieval West
Paranın Değişimi: Erken Orta ağ'da Batı'da Hükümet Dönüşümleri

Digital tools allow us today to work with massive data, big data that can be generated from coins and finds in a new and creative way. The questions and methods we apply are not new. The tools, however, allow us to apply them on a massive scale, which eventually will lead to new questions. Some of them we have not dared to ask yet, because they were impossible to answer or to work on.

The unprecedented advent of accessible digital tools has inadvertently led to the rise of perhaps the most important digital tool for the humanities – the database. Aggregating virtually unlimited amounts of information into a single structure, the database provides scholars countless new options for arranging and querying data extremely quickly and cheaply. Even better, the ubiquity of the internet allows instant sharing of data, a crucial factor in facilitating scholarly collaboration on such large projects.

The field of numismatics has been especially suitable for exploiting such digital tools because of a few key characteristics. First, as objects coins include a large but standard number of variables, which are either numerical or include a limited number of values. At the same time, unlike texts coins do not include too many substantial ambiguities at their basic level. Most importantly, coins survive in very large quantities, allowing the use of statistical tools in a rigorous manner. Multiple projects have begun to exploit these new tools, and some of them have been generously funded in recent years.

Dijital araçlar artık, sikkelerden ve buluntulardan elde edilen muazzam miktarda veri ile çalışmamızı sağlıyor. Uyguladığımız yöntemler ve sorularımız yeni değiller. Ancak araçlar sayesinde soruları ve yöntemleri masif ölçekte uygulayabiliyoruz, ki bu da nihayetinde yeni sorular sorulmasına yol açacaktır. Cevaplanmaları veya üzerlerinde çalışılmaları imkansız olduğundan bu soruların kimilerini henüz sormaya cesaret edemedik.

Erişilebilen dijital araçların benzersiz gelişimi ile beşeri bilimler için belki de en önemli dijital araç olan veritabanı, şans eseri ortaya çıktı. Fiilen sınırsız miktardaki bilgiyi tek bir yapıda bir araya getiren veritabanı, bilim insanlarına verileri çabucak ve ucuz şekilde düzenlemek ve sorgulamak için sayısız yeni seçenek sunmaktadır. Daha da iyisi, internetin her yerde erişilebilir olması sayesinde böylesi büyük projelerde bilimsel işbirliği için hayati öneme sahip bir faktör olan verinin anında paylaşımı gerçekleşmektedir.

Numismatik alanı, birkaç kilit özellik nedeniyle böylesi dijital araçların kullanımı için özellikle uygundur. İlki, obje olarak sikkeler çok ama standart sayıda değişkene sahiptir: bu değişkenler ya sayısaldır ya da sınırlı sayıda değerler içerir. Aynı zamanda, sikkeler, metinlerin aksine, temel seviyede çok sayıda muğlaklık içermez. En önemlisi de, sikkeler büyük miktarlarda günümüze ulaşmıştır ve ciddi şekilde istatistiksel araçların kullanımına uygundur. Bu yeni araçları kullanan çok sayıda proje hayata geçirilmiş bulunmaktadır ve bir kısmı son yıllarda büyük finansmanla desteklenmektedir.

The vast amounts of data are too much for any project to tackle, leading scholars to focus their attention on feasible goals. Some projects, such as Historia Numorum Online, aim to digitise older numismatic endeavors while revamping them with additional features and specimens and dividing them into regional zones, each of which is covered by a publication as part of a larger series (Koray Konuk). Others, such as the Coin Hoards of the Roman Empire Project, collect high-level data that has not been analysed comprehensively before to build tools that would be extremely useful for a wide array of scholars (Christopher Howgego).

Database design is critical in many of these projects, especially when establishing new surveys or aggregating large amounts of information that is often inherently imprecise and unstandardised. The structure should be flexible enough to account for all of these, while allowing future querying of as many substantial questions as possible and eventually conveying meaningful visual representations to future users. The Pondera Online database examines more than ten thousand ancient weights from the Aegean area, only some of which have been published, within a single infrastructure for the first time (Charles Doyen). Similarly, the Framing the Late Antique and Early Medieval Economy project surveys key variables for about a million coins throughout Western Afro-Eurasia in late antiquity, bringing together multiple economic systems and modern scholarly traditions (Lee Mordechai).

Muazzam miktarlarda verinin tek bir proje tarafından işlenmesi çok zor olduğundan bilim insanları dikkatlerini yapılabilir hedeflere odaklanmaktadır. Historia Numorum Online gibiki projeler, eski numismatik çabaları, bir yandan ek özellikler ve örneklerle modernize ederek ve daha büyük bir serinin parçası olarak ayrı ayrı yayımlanacak bölgelere ayırarak dijitalleştirmeyi amaçlamaktadır. Roma İmparatorluğu Sikke Defineleri gibi başka projeler ise daha önce kapsamlı şekilde analiz edilmemiş yüksek-seviye verileri toplayarak geniş bir bilim insanları yelpazesine hizmet edecek araçlar inşa etmektedir (Christopher Howgego).

Veritabanı tasarımı bu projelerin birçoğunda, özellikle yeni araştırmalara hazırlanırken veya çoğunlukla kesin ve standart olmayan büyük miktarda bilgiyi bir araya getirirken kritik öneme sahiptir. Veritabanının yapısı tüm bunları dikkate alacak şekilde esnek olmalı ve bir yandan da ileride mümkün olduğunca çok sayıda soruları sorgulamaya izin verebilmeli ve nihayetinde gelecekteki kullanıcılara anlamlı görsel betimler taşıyabilmelidir. Pondera Online veritabanı, Ege havzasından yalnızca birkaçı yayımlanmış on binden fazla antik ağırlığı ilk kez tek bir altyapı dahilinde incelemektedir (Charles Doyen). Benzer şekilde, Framing the Late Antique and Early Medieval Economy projesi de Batı Afro-Avrasya'dan Geç Antik Dönem'e tarihlenen yaklaşık bir milyon sikkeyi kilit öneme sahip değişkenler için incelemekte ve birden fazla ekonomik sistemi ve çağdaş bilimsel geleneği bir araya getirmektedir (Lee Mordechai).

Big Data and the Mediterranean Economy

FLAME (Framing the Late Antique and early Medieval Economy, coinage.princeton.edu) is a digital project that reconstructs the early medieval economy between the 4th and 8th centuries across Western Afro-Eurasia using coinage as a proxy. The project focuses on coin minting and coin circulation throughout the area, and is currently in the process of building a single database of about a million published coins, based on current estimates. At its conclusion, FLAME will provide an open access, flexible tool for scholars and interested members of the general public to investigate the early medieval economy using wide or narrow perspectives.

This paper will expound upon the methodological issues inherent in building such a project, from its inception onwards, focusing on database design that will be able to answer future questions of interest for a wide audience, and visualisation systems that meaningfully represent chronological and spatial data while also conveying the inherent imprecisions and ambiguities to end users.

Princeton University
History Department
129 Dickinson Hall, Princeton, NJ 08544-1017 - USA
lmordech@princeton.edu

Büyük Veriler ve Akdeniz Ekonomisi

FLAME (Framing the Late Antique and early Medieval Economy, coinage.princeton.edu) Batı Afro-Avrasya coğrafyasında sikkeleri temsili olarak kullanarak 4 - 8. yüzyıllar arasındaki Erken Orta Çağ ekonomisini rekonstrükte eden bir dijital projedir. Proje, söz konusu coğrafyada sikke darlığı ve tedavülü üzerine odaklanmakta ve hâlihazırda yaklaşık bir milyon adet yayımlanmış sikkeyi bir araya getiren, günümüz tahminlerine dayanan, tek bir veritabanı oluşturmaktadır. FLAME projesi sonuçlandığı zaman, Erken Orta Çağ'ı geniş veya dar bir perspektiften irdelemek isteyen bilim insanları ve ilgililer için açık erişimli ve esnek bir araç ortaya çıkacaktır.

Bu bildiri de söz konusu projenin fikir olarak ortaya çıkmasından itibaren gündeme gelen metodolojik hususlar irdelenecek, özellikle geniş bir dinleyici yelpazesine hitap edeceği düşünülen veritabanı tasarımına ve kronolojik ve mekânsal veriyi anlaşılır şekilde temsil eden görselleme sistemlerine odaklanılacaktır, ki bu tasarım doğasında bulunan, kesin olmayan ve muğlak bilgileri de son kullanıcıya taşıyacaktır.

Historia Numorum Online - Caria

This new project, initiated in 2015, is based at the Ausonius Institute with two-year funding from the Laboratoire des Sciences Archéologiques de Bordeaux (Bordeaux Montaigne University). It offers an online version of the Historia Numorum project which goes back almost half a century when Sir Edward Robinson decided to work on an up-to-date version of Barclay Head's Historia Numorum, the last edition being published in 1911. It was subsequently decided that authoritative volumes would be arranged regionally, and the first one appeared in 2011. It was devoted to Italy under the principal editorship of Professor Keith Rutter. A second volume on Sicily has been announced. The online version of HN will cover Caria in its first step and is expected to include around 8,000 pre-Roman coins arranged by type, assembled from major national and private collections as well as published corpora and auction catalogues.

This database will be freely accessible online and offer a comprehensive panorama of coin production in Caria from circa 650 to 30 BC. A paper publication should follow shortly after the completion of the online database. It is hoped that specialists in other regions will undertake further volumes.

Historia Numorum Online - Karia

2015 yılında başlayan bu yeni proje, Bordeaux Arkeolojik Bilimler Laboratuvarı (Bordeaux Montaigne Üniversitesi)'nden iki yıllık mali destek ile Ausonius Enstitüsü'nde üslenmiştir. Proje, yaklaşık yarım asır önce Sir Edward Robinson, Barclay Head'in son edisyonu 1911 yılında yayımlanan Historia Numorum projesinin güncel bir versiyonu üzerinde çalışmaya karar verdiği Historia Numorum projesinin çevrimiçi bir versiyonunu sunmaktadır. Hemen ardından güvenilir ciltlerin bölgelere göre düzenlenmesine karar verilmiş ve ilk cilt 2011 yılında yayımlanmıştı. Bu ilk cilt Prof. Keith Rutter'ın baş editörlüğünde İtalya'ya ayrılmıştı. İkinci cildin Sicilya üzerine olacağı duyurulmuştu. HN'un çevrimiçi versiyonu ilk aşamada Karia Bölgesi'ni içerecek ve büyük ulusal ve özel koleksiyonlardan ve yayımlanmış korpuslardan ve müzayede kataloglarından derlenmiş, tiplerine göre düzenlenmiş Roma Dönemi öncesine ait yaklaşık 8000 sikke içerecektir.

Bu veritabanı internet üzerinden ücretsiz erişime açık olacak ve Karia Bölgesi'nde M.Ö. 650 ila 30 yılları arasındaki sikke üretiminin kapsamlı bir panoramasını sunacaktır. İnternet veritabanının tamamlanmasının ardından kısa bir süre içinde matbu yayını yapılması öngörülmüştür. Diğer bölgelerdeki uzmanların da başka ciltleri üstlenmesi ümit edilmektedir.

The Coin Hoards of the Roman Empire Project

The Coin Hoards of the Roman Empire Project intends to fill a major lacuna in the digital coverage of coin hoards from antiquity. Its aim is to collect information about hoards of all coinages in use in the Roman Empire between approximately 30 BC and AD 400.

Imperial coinage will form the main focus of the project, but Iron Age and Roman Provincial coinages issued within this period will also be included. The data we collect will provide the foundations for a systematic Empire-wide study of hoarding and will promote the integration of numismatic data into broader research on the Roman economy.

Roma İmparatorluğu Sikke Defineleri Projesi

Roma İmparatorluğu Sikke Defineleri Projesi, Antik Çağ'dan günümüze ulaşan sikke defineleri konusunda dijital ortamdaki önemli bir boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Projenin amacı, Roma İmparatorluğu'nda M.Ö.30 ila M.S.400 arasında kullanımda olan tüm defineler hakkındaki bilgiyi toplamaktır.

Projenin ana damarını İmparatorluk sikkeleri oluşturacaktır fakat bu dönemde darb edilen Demir Çağı ve Roma İmparatorluk Dönemi şehir sikkelerini de kapsayacaktır. Topladığımız veriler, gömülen sikkelerin İmparatorluk çapında sistematik incelemesine olanak sağlayacak ve numismatik verilerin Roma ekonomisi üzerindeki daha geniş kapsamlı çalışmalara entegrasyonunu artıracaktır.

Ashmolean Museum, Oxford
OX12PH United Kingdom
chris.howgego@ashmus.ox.ac.uk

Pondera Online: A Digital Database of Ancient Commercial Weights from the Aegean Zone (6th Century BC – 2nd Century AD)

The study of commercial weights, which developed in the second half of the 19th century in the publications of Hultsch in 1862 and Pernice in 1894, is most of the time not taken in account in archaeology dealing with economic questions. Nevertheless, recent research has shown that these instruments are fundamental to understanding the functioning of both Classical and Hellenistic economies.

Archaeological excavations in the 20th century have brought to light many weights, which have been more or less comprehensively published but rarely studied as a series—with some exceptions, such as the weights from the Athenian Agora published by Lang in 1964 or from Olympia by Hitzl in 1996. Nowadays, more than 2,000 weights are registered in Greece and around 7,500 in Turkey with half of them being in public and private collections and half from archaeological excavations. However, many weights remain unpublished. Dispersed objects, disparate information and imprecise data together constitute a major obstacle to a comprehensive approach.

The creation of an open access database is intended to fill a gap in the collection, standardisation and processing of these archaeological data. The MySQL tool (<http://sites.uclouvain.be/pondera>) makes it possible to encode precise data in a dozen complex fields (denomination, place of origin, place of provenance, place of conservation, dating, archaeological description, inscriptions, metrological analysis, bibliography and

Pondera Online: Ege Bölgesinden Antik Ticari Ağırlıklar Üzerine Dijital Veritabanı (M.Ö. 6. yy. – M.S. 2. yy.)

Ticari ağırlıkların bilimsel olarak incelenmesi 1862 yılında Hultsch ve 1894 yılında Pernice'nin yayınlarıyla 19. yüzyılın ikinci yarısında gelişmiş ve ekonomi konularıyla ilgilenen arkeolojide çoğu zaman dikkate alınmamıştır. Ne var ki, yakın geçmişte yapılan çalışmalar bu araçların hem Klasik hem de Hellenistik dönem ekonomilerinin işleyişini anlamada temel olduklarını göstermiştir.

Yirminci yüzyıldaki arkeolojik kazılarda gün ışığına çıkarılan çok sayıda ağırlık az veya çok kapsamlı şekilde yayımlanmış bulunmasına karşın, Lang'ın 1964 yılında yayımladığı Atina Agorası ağırlıkları veya Hitzl'in 1996 yılında yayımladığı Olympia ağırlıkları gibi birkaç istisna haricinde seri olarak nadiren çalışılmışlardır. Bugünlerde ise Yunanistan'da 2000'den fazla ve Türkiye'de ise 7500 civarında kayda geçmiş ağırlığın yarısı kamu ve özel koleksiyonlarda ve diğer yarısı ise arkeolojik kazılarda bulunmaktadır. Ancak yayımlanmamış çok sayıda ağırlık mevcuttur. Çeşitli yerlere dağılmış objeler, benzeşmeyen bilgiler ve kesin olmayan veriler kapsamlı bir yaklaşımın önündeki büyük engellerden biridir.

Açık erişimli bir veritabanı oluşturarak bu arkeolojik verilerin toplanması, standardize edilmesi ve işlenmesindeki bir boşluğun giderilmesi amaçlanmıştır. MySQL aracı (<http://sites.uclouvain.be/pondera>) bir düzine kadar karmaşık alanda (birimi, menşei, koruma yeri, tarihleme, arkeolojik tanım, yazıtlar, metrolojik analiz, kaynakça ve

photography), to search for information in various ways, and finally to create distribution graphs and maps.

Our paper aims to demonstrate how the building of such a formatted database is a necessary prerequisite to the global study of this material.

fotoğraf) kesin veri kodlamasını, çeşitli yollarda bilgi araştırmasını ve nihayetinde dağılım grafiklerinin ve haritalarının hazırlanmasını sağlar.

Bildirimizde bu tür formatlı bir veritabanının, ağırlıkların global boyutta çalışılması için bir öngereklilik olduğunu göstermek amaçlanmıştır.

Université Catholique de Louvain
FNRS/UCLouvain
Place Blaise Pascal 1, B.P. L3.03.32, 1348
Louvain-la-Neuve, Belgium
charles.doyen@aclouvain.be

Nothing can replace the basic task of numismatics, that is, the production of lists, catalogues and corpora. The results of such numismatic research can then form the basis of wide-ranging studies in other fields, for the analysis of coin production and history fills a fundamental need in many historical inquiries. Especially notable is the fact that in certain cases coins provide the only or main sources for political and economic history; and even when we have other sources at our disposal, coins can supply new and irreplaceable information. This is particularly true for economic history: hence our inclusion of a whole panel devoted to papers that demonstrate the use of coins for diverse aspects of economic history.

Coins are often the only witnesses for economic connections or political interrelations of certain regions of the Roman Empire. For example, coin finds can track the routes of Roman armed forces as they marched back and forth across the empire. This phenomenon might be reflected in the case of the short-lived Gallic Empire, which broke away from the Roman Empire in the second half of the 3rd century CE. As Jeremie Chameroÿ's paper discussing Gallic Empire coins found in Asia Minor shows, the political separation of the Gallic Empire from the rest of the Roman Empire did not necessarily mean that its coins were not accepted in economic transactions; indeed, quite the opposite. Another long-standing debate concerns how monetarised certain regions or cities were. Fran Stroobants discusses this for Sagalassos and its territory, emphasising the inherent difficulties in reaching a conclusion based on the coin finds made during the Belgian excavations and surveys about the circulation

Numismatiğin temel işi olan listeler, kataloglar ve korpuslar hazırlamanın yerini hiçbir şey alamaz. Bu tür numismatik araştırmanın sonuçlarıyla başka alanlardaki geniş yelpazeli çalışmalara temel oluşturulabilir çünkü sikke üretimi ve tarihi bir çok tarihsel incelemede temel bir ihtiyacı gidermektedir. Özellikle, belirli durumlarda sikkelerin siyaset ve ekonomi tarihi için tek veya ana kaynak durumunda olduğu not edilmelidir; hatta kullanılabilir başka kaynaklarımız bulunsa bile sikkeler yeni ve yeri doldurulamaz bilgiye ulaşmamızı sağlayabilmektedir. Bu husus özellikle ekonomi tarihi için geçerlidir: Bu nedenle ekonomi tarihinin çeşitli alanları için sikkelerin kullanımını gösteren bildirilere bütün bir panel ayrılmıştır.

Çoğu zaman, Roma İmparatorluğu'nun belirli bölgeleri arasındaki ekonomik bağlantılar veya siyasi ilişkiler için tek tanığımız sikkelerdir. Örneğin, sikke buluntularına dayanarak Roma silahlı kuvvetlerinin imparatorluğun çeşitli bölgeleri arasındaki hareket güzergâhları takip edilebilir. Bu olgu, Roma İmparatorluğu'ndan M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısında ayrılan kısa ömürlü Gallik İmparatorluk örneğinde gözlenebilir. Küçük Asya'da bulunan Gallik İmparatorluk sikkelerini tartışan Jérémie Chameroÿ'un bildirisinde görüleceği üzere, Gallik İmparatorluk'un, Roma İmparatorluğu'nun geri kalanından siyaseten ayrılması, sikkelerinin ekonomik işlemlerde kabul edilmediği anlamına gelmiyordu; aslında, tam tersi söz konusuydu. Bir başka uzun soluklu tartışma ise belirli bölgelerin veya kentlerin ne derece parasallaştığı üzerinedir. Fran Stroobants bu konuyu Sagalassos ve egemenlik alanı için irdelemekte ve

of coins in the city and its rural territory. Her cautious results stand in intriguing tension with the observations of François Lerouxel, who examines monetarisation in the Arsinoite villages during Roman times using papyrological sources. According to his finds, even the Roman Empire's countryside appears to have been quite comprehensively monetarised.

These results will certainly contribute to ongoing conversations about economic regionalisation in the Roman Empire, which is the central question of Gary Reger's paper. Finally, Constantina Katsari will present contemporary thoughts about alternatives to the existing monetary system in the ancient world, which unexpectedly echo 21st century concerns surrounding cryptocurrencies such as Bitcoin.

Coin hoards contain much more information than their coins. Their burial is often linked with important historical events, and they represent a snapshot of the contemporary monetary situation, showing us which coins circulated at a certain time. Unfortunately, since numismatists have closely examined very few hoards, it is often difficult to draw robust conclusions from this material and avoid circular reasoning. Alexandros Andreou will show us how a hoard of ten silver coins from the 3rd century BC, found in Thermos and oddly composed, may be interpreted. Using coins finds from the Lemnos excavations, Annalisa Polosa will try to elucidate North Aegean circulation patterns through the centuries. Finally, Marie-Christine Marcellesi will discuss Late Antique coin circulation on Cyprus, basing her analysis on more than 1500 coins found during the excavations at Yeroskipou near Paphos.

adı geçen kentte ve kırsal alanında sikke dolaşımı üzerine Belçikalı ekibin kazı ve yüzey araştırmaları sırasında ele geçen sikke buluntularına dayanarak bir sonuca ulaşmada karşılaşılan temel sorunlara vurgu yapmaktadır. Stroobants'ın temkinli sonuçları, papiroloji kaynaklarını kullanarak Roma Dönemi'nde Arsinoite nemesi köylerindeki parasallaşmayı irdeleyen François Lerouxel'in gözlemleriyle şartırtıcı bir gerilim yaratmaktadır. Lerouxel'in bulgularına göre Roma İmparatorluğu'nun kırsal alanları dahi oldukça yaygın şekilde parasallaşmış durumdadır.

Bu sonuçlar tabii ki, Gary Reger'in bildirisindeki temel soru olan Roma İmparatorluğu'ndaki ekonomik bölgeselleşme tartışmalarına katkıda bulunacaktır. Son olarak, Constantina Katsari antik dünyada mevcut para sistemine alternatifler konusundaki günümüz düşüncelerini sunacak ve bu düşünceler beklenmedik şekilde Bitcoin gibi yeni kripto-paraları kuşatan 21. yüzyıl endişelerini aksettirmektedir.

Sikke defineleri, içerdikleri sikkelerin kendinden daha fazla bilgi içerir. Gömülmeleri çoğu zaman önemli tarihsel olaylarla ilintilidir ve bize belirli bir zamanda hangi sikkelerin tedavülde olduğunu göstererek o dönemin parasal durumunun anlık bir fotoğrafını yansıtırlar. Ne yazık ki, çok az sayıda define numismatlar tarafından ayrıntılı şekilde çahşılmış olduğundan bu malzemeye dayanarak sağlam sonuçlara varmak ve döngüsel muhakemelerden kaçınmak genellikle zordur. Alexandros Andreou bize, Thermos'ta ele geçen, M.Ö. 3. yüzyıla tarihlenen ve sıradışı içerikli on gümüş sikkelik definenin nasıl yorumlanabileceğini gösterecek.

These papers together represent a wide range of the ways in which numismatic study can contribute to, or even fundamentally shape, our understanding of the economic and political history in the ancient Mediterranean world. Grounded in deep familiarity with the technical details of the study of coins, they show how such expertise integrates into the interests of historians whose training does not include numismatics.

Limni kazılarında ele geçen sikkeleri kullanan Annalisa Polasa ise Kuzey Ege havzasında asırlar boyu süren dolaşım paternlerini açıklamaya çalışacak. Son olarak da, Marie-Christine Marcellesi, Paphos yakınlarındaki Yeroskipou kazılarında ele geçen 1500'den fazla sikkenin incelemelerine dayanarak Kıbrıs'ta Geç Antik Dönem sikke dolaşımını irdedecektir.

Bu bildiri bir arada düşündüğümüzde, numismatik alanındaki çalışmaların antik Akdeniz dünyasının ekonomik ve siyasi tarihini anlamamıza katkıda bulunacak, hatta temelde biçimlendirecek çok geniş bir yelpazeyi temsil ettiklerini görüyoruz. Sikke çalışmalarının teknik ayrıntılarıyla çok yakından tanışık olan bu çalışmalar, bu ekspertizin, eğitimi numismatik alanını içermeyen tarihçilerin ilgi alanlarına nasıl entegre olacağını gösteriyor.

Circulation of the Gallic Empire Coins in Western Asia Minor in the Light of Excavation Coins

The exotic “radiates” that are regularly found among the coin finds of the late 3rd century AD from many Asia Minor cities (Allianoi, Aphrodisias [Caria], Elaia, Ephesus, Pergamum, Priene, Sardis, etc.) belong to the last usurpers of the “Gallic Empire” – Victorinus (269-271), Tetricus I and his son Tetricus II Caesar (271-274). These coins were struck in Trier and Cologne, while their imitations were produced in huge quantities in Gallic workshops from the late 270s into the 280s. After their demonetisation in the Gallic provinces at the beginning of the 280s, it seems that these coins and imitations were exported and circulated outside Gaul.

The paper considers the reasons for their diffusion in Asia Minor: coin circulation via trade, the need for small change and movements of troops from the West to the East. The wide circulation of official and imitative Gallic coins in the East bears witness to the currency crisis which gripped many provinces in the final third of the 3rd century AD.

Kazı Sikkeleri Işığında Batı Küçük Asya’da Gallik İmparatorluk Sikkelerinin Dolaşımı

Bir ok Küçük Asya kentinde ( rn. Allianoi, Aphrodisias [Karia], Elaia, Ephesus, Pergamon, Priene, Sardeis) M.S. geç 3. yüzyıla ait sikke buluntuları arasında düzenli olarak ele geçen egzotik “ışın ta lılar”, Gallik İmparatorluk’un (Gal-Roma İmparatorluğu) son gasplarına, yani Victorinus (269-271), I. Tetricus ve oğlu II. Tetricus Caesar (271-274)’a aittir. Bu sikkeler Trier ve Köln’de darp edilmiş olmasına karşılık imitasyonları Gallik atölyelerde 270’lerin sonlarından 280’lerin i lerine kadar büyük miktarlarda basılmışlardır. 280’lerin başında Gallik eyaletlerde tedavülden kaldırılmaları sonrasında bu sikkeler ve imitasyonları Galya dışına ihraç edilerek dolaşıma girmişti.

Bu bildiri, Küçük Asya’da dağılımlarını irdelemektedir: ticaret yoluyla sikke dolaşımı, bozuk para ihtiya ı ve askeri birliklerin Batı’dan Doğu’ya hareketleri. Doğu’da hem gerçek hem de imitasyon Gallik sikkelerin yaygın dolaşımda bulunması, M.S. 3. yüzyılın son 30-40 yılında birçok eyaleti saran para kirizine tanıklık etmektedir.

Daily Coin Use and the Level of Monetisation at Roman Sagalassos and its Territory (Pisidia)

This paper focuses on the use of coins and other monetary devices at Sagalassos and its environs, based on numismatic, archaeological and historical evidence. A distinction has to be made between small, daily transactions on the one hand and larger payments for e.g. building activities or the organization of festivals on the other. The coin finds from the city of Sagalassos, which are almost exclusively low-value bronze coins, suggest that coinage was widely used at the local market, especially during the late Roman period. The chronological and spatial distribution of these finds will be discussed, highlighting some important archaeological contexts. Although coin evidence is almost completely lacking for Sagalassos's territory, archaeological and historical data allow us to reconstruct a hypothetical framework of monetary use at the city and its countryside, giving room to coinage, credit and barter. The same broad approach is necessary when trying to understand how large payments were carried out. Although finds of high value gold and silver coinage are very rare, hoard evidence from the wider region and historical attestations on the use of credit can give some ideas on how the payment of large sums was settled in the city. To conclude, the paper will discuss whether the level of monetisation in a city like Sagalassos can be measured through time.

Roma Dönemi Sagalassos Kenti ve Egemenlik Alanında (Pisidia) Günlük Sikke Kullanımı ve Parasallaşma Seviyesi

Bu bildiri, numismatik, arkeolojik ve tarihi kanıtlara dayanarak Sagalassos ve çevresinde sikke kullanımı ve diğer parasal araçları irdelemektedir. Ancak küçük, günlük işlemler ile inşaat faaliyetleri veya şenlik organizasyonu gibi büyük ödemeler arasında ayırım yapılmak durumundadır. Sagalassos kentinde ele geçen sikke buluntularının neredeyse tamamı düşük değerli bronz sikkeler olup sikkelerin yerel pazarda, özellikle de Geç Roma Dönemi'nde yaygın şekilde kullanıldığını göstermektedir. Bu buluntuların kronolojik ve mekânsal dağılımı tartışılacak ve kimi önemli arkeolojik kontekstler vurgulanacaktır. Sagalassos'un egemenlik alanında sikke buluntusu yok denecek kadar az olmasına karşılık arkeolojik ve tarihi veriler sayesinde, kentte ve kırsalında dair hipotetik bir çerçeve çizilebilmektedir. Büyük ödemelerin nasıl yapıldığını anlamaya çalışırken de aynı geniş yaklaşımı kullanmak gereklidir. Yüksek değerli altın ve gümüş sikke buluntuları çok nadir olmasına karşın geniş bölgeden define kanıtları ve borç kullanımına dair tarihsel saptamalar, kentte büyük miktarda ödemelerin nasıl ödendiğine dair fikir verebilmektedir. Sonuç olarak, bildiri de Sagalassos gibi bir kentte zamanla parasallaşma seviyesinin ölçülüp ölçülemeyeceği irdelenecektir.

The Monetisation of Arsinoite Villages in Roman Egypt – The Differences between Towns and Villages

This paper examines different private archives coming from villages located in the Arsinoite nome (Fayum) during the Roman period, mostly the archive of Philosarapis (P. Fam. Tebt.) whose family belonged to the elite of the Arsinoite nome and the archive of Kronion (P. Kron.), a family of well-off peasants. Both were living in the village of Tebtunis located on the edge of the Fayum in the 2nd century AD. Thanks to papyri, we have the possibility to study daily transactions in rural areas of remote parts of the Empire, and it may be useful to compare those results with results obtained from numismatic evidence. Within each archive, it is possible to analyse which denominations were used by the owners of these archives and to compare transactions in kind or in cash, estimating the amounts of money handled by those families or the potential use of private banks to carry out monetary operations. Similarly, the comparison of both archives with regards to their use of money will provide additional insights, as they represent different social groups.

The paper will conclude that rural areas in Roman Egypt were extensively monetised and that even peasants might frequently resort to money in their economic life.

University Paris-Sorbonne
34 av.de la Resistance 93100 Montreuil – France
francois.lerouxel@gmail.com

Roma Dönemi'nde Mısır Arsinoite Nomesindeki Köylerde Parasallaşma – Kentler ve Köyler Arasındaki Farklar

Bildiride Roma Dönemi'nde Arsinoite nome-sinde (Fayyum) bulunan köylerdeki çeşitli şahsi arşivler, özellikle de ailesi Arsinoite nome-sinin elitlerine dahil bulunan Philosarapis (P. Fam. Tebt.) ve varslı çiftçi ailesi Kronion (P. Kron.)'un arşivleri incelenmektedir. Her iki arşivin sahipleri de M.S. 2. yüzyılda Fayyum'un kıyısında konumlanan Tebtunis Köyü'nde ikamet ediyordu. Papirüsler saye-sinde Roma İmparatorluğu'nun uzak bölgelerindeki kırsal alanlarda gerçekleşen günlük parasal işlemleri incelemek mümkündür ve onlardan elde edilen sonuçları numismatik bulgulardan varılan sonuçlarla kıyaslamak da faydalı olabilir. Her bir arşivde, adı geçen aileler tarafından kullanılan para miktarını veya parasal işlemleri gerçekleştirmek üzere özel bankaların kullanılma potansiyelini tahmin ederek, arşiv sahipleri tarafından kullanılan birimleri analiz etmek ve aynı ve nakdi işlemleri kıyaslamak mümkündür. Benzer şekilde her iki arşivin para kullanımları açısından kıyası, farklı sosyal grupları temsil etmelerinden dolayı daha fazla bilgi sağlayacaktır.

Sonuçta, Roma Dönemi'nde Mısır'da kırsal alanların yaygın şekilde parasallaştığı ve hatta çiftçilerin ekonomik yaşamlarında sık sık paraya başvurduğu anlatılacaktır.

Cryptocurrencies: Ancient and Modern

Cryptocurrencies may be an occurrence of the digital world, but we find some of its elements persisting throughout history. Effectively, these currencies copy socio-economic phenomena that pre-existed. That is why they are so popular among specific social strata.

This paper explores the similarities between modern cryptocurrencies and marginalised currencies of the ancient world. Some of my results are personal observations from trying to launch a new digital currency in Greece during July 2015.

Kripto-paralar: Antik ve Modern

Kripto-paralar dijital dünyanın bir fenomeni olabilir fakat bazı unsurlarının tarih boyunca varlığı saptanabilmektedir. Fiili olarak bu paralar daha önce var olan sosyo-ekonomik olguları kopyalamaktadır. İşte bu yüzden belli sosyal tabakalarda çok popülerdirler.

Bu bildiride günümüz kripto-paraları ile antik dünyadaki marjinalleşmiş paralar arasındaki benzerlikler irdelenmektedir. Sonuçlarımın bir kısmı Temmuz 2015'te Yunanistan'da yeni bir dijital parayı hayata geçirme çabalarımındaki şahsi gözlemlere dayanmaktadır.

Independent Scholar

59 The Pastures, Narborough LE193DY, Statdoms - UK
constantinakatsari@gmail.com

Regionalism and Coins in the Hellenistic World

The many different coin weight standards and coin types in Archaic and Classical Greece have been studied extensively, including the economic problem of exchange and agios. In the Hellenistic period the great Alexander coinage, stuck on the Attic standard, provided a new “international” monetary instrument (except in Ptolemaic Egypt, of course) that greatly facilitated economic exchange and reduced transaction costs. However, as this coinage aged and was withdrawn from circulation in the later 3rd century BCE, many poleis began again to strike their own coins, often on the Attic standard. Athens joined the process with the New Style coins, which circulated widely in the 2nd century. But what about the small-scale coinages of little poleis like, for instance, certain Cycladic islands? How did these operate in the larger system? And what role did they play for the states that decided to strike them, often it seems, in relatively restricted series?

In this paper I will explore some of these questions by looking at some of the central Cycladic coinages of the later 3rd or early 2nd centuries BCE and at the epigraphic evidence we have for them, including the accounts kept by the bankers of independent Delos.

Hellenistik Dünyada Bölgeselcilik ve Sikkeler

Arkaik ve Klasik Dönem Yunanistanındaki birçok değişik sikke ağırlık standartları ve sikke tipleri, değişim ve acıyo ekonomik problemi de dahil olmak üzere yoğun şekilde çahşılmış durumdadır. Hellenistik Dönem’de büyük İskender sikkeleri Attika standardında basılmış ve ekonomik değişimi büyük oranda kolaylaştıran ve işlem masraflarını azaltan yeni bir “uluslararası” (tabii ki, Ptolemaioslar Mısırı haricinde) para aracı sağlamıştır. Ancak, bu sikkeler eskidikçe ve M.Ö. 3. yüzyılın ilerleyen evrelerinde tedavülden çekildikçe polis’ler, çoğunlukla yine Attika standardında olmak üzere kendi sikkelerini basmaya başladı. Atina da bu sürece Yeni Stil sikkeleriyle katıldı ve bu sikkeler 2. yüzyılda yaygın şekilde dolaşımda kaldı. Fakat, örneğin Kiklad Adaları gibi belli başlı küçük polis’lerin küçük ölçekli sikkeleri için durum nasıldı? Bu sikkeler daha büyük sistem içinde nasıl işledi? Ve onları basmaya karar veren ve görünüşe göre de çoğunlukla görece kısıtlı serilerde basan devletler için hangi role sahiptiler?

Bu bildiride, M.Ö. geç 3. veya erken 2. yüzyılda orta Kiklad adalarının bazılarının sikkelerine ve bağımsız Delos Adası’nın bankerleri tarafından tutulan hesaplar dahil olmak üzere mevcut epigrafik belgelere bakarak irdeleyeceğim.

Trinity College
Hartford Connecticut History Department
226 North Quaker Lane, West Hartford, CT 06119 - USA
gary.reger@tricolledu

A Coin Hoard from the Area of Thermos in Aetolia

This paper aims to present a part or whole of an unpublished coin hoard from the area of Thermos (ancient Aetolia) consisting of ten silver coins (three staters of Aegina, Thebes and Sicyon and seven lifetime and posthumous tetradrachms of Alexander III from the mints of "Macedonia" Citium and Ake) whose concealment should be probably dated to the 3rd century BC.

The hoard will be discussed in the context of the circulation of coins of Peloponnesian mints and of Aegina as well as lifetime and posthumous Alexandrian tetradrachms in the Aetolian territory which were accepted as international currency by means of military operations and commercial activities.

Aitolia'da Thermos Bölgesi'nden Bir Sikke Definesi

Bu bildiride antik Aitolia'da Thermos Bölgesi'nden yayımlanmamış bir sikke definesi kısmen veya bütün halinde sunulacaktır. Definde yer alan toplam on adet gümüş sikkenin (Aigina, Thebai ve Sikyon'dan üç stater ve "Makedonya" Kition ve Ake darphanelerinde III. Aleksandros hayattayken ve ölümünden sonra basılmış -posthumus-yedi adet tetradrahmi) gömülmesi muhtemelen M.Ö. 3. yüzyıla tarihlenmelidir.

Define, Peloponnesos darphaneleri ve Aigina sikkeleri ile İskender hayattayken ve ölümünden sonra basılmış (posthumus) basılmış tetradrahmlerinin Aitolia teritoryumunda uluslararası para konumunda, askeri operasyonlar ve ticari etkinlikler yoluyla dolaşımı bağlamında irdelenecektir.

Coins in Northern Aegean: Testimonies from Lemnos

This paper will analyse the coins coming from excavations in Hephaisteia (Lemnos) in order to better understand several phenomena that include the circulation and development of coinage in the region, Athens's attitude towards its territories abroad, and the circulation patterns in the Northern Aegean area.

Lemnos was conquered by Themistocles in the late 5th or early 4th century BC and became an Athenian possession. Neither of the island's two cities minted silver coins. Their bronze issues sometimes recall Athenian coin types but sometimes refer to local cults and history. Athenian occupation, witnessed by literary as well as epigraphic sources, is also confirmed by the presence of Athenian coins both in excavation finds and the collection in the Myrina Museum.

Coin finds from Hephaisteia's excavations shed more light on the island's links with the western coast of Asia Minor, on the Roman presence, and on the abandonment of the city in the first half of the 7th cent AD.

Kuzey Ege'de Sikkeler: Limni'den Belgeler

Bu bildiride Limni Adası'nda Hephaisteia kazılarında ele geçen sikkeler, bölgede sikke dolaşımı ve gelişimi, Atina'nın kendi sınırları dışındaki topraklarına olan tavrı ve Kuzey Ege'de dolaşım paternleri açısından irdelenecektir.

Limni, M.Ö. 5. yüzyılın sonu veya 4. yüzyılın başında Themistokles tarafından fethedilmiş ve Atina'nın egemenliğine girmiştir. Adadaki iki kent de gümüş sikke basmamıştır. Bronz sikkeleri ise bazen Atina sikke tiplerini çağrıştırmaya karşılık bazen de yerel kültür ve tarihe atıfta bulunmaktadır. Edebi ve epigrafik kaynaklar tarafından tanıklık edilen Atina işgali hem kazıda ele geçen hem de Myrina Müzesi koleksiyonunda bulunan Atina sikkelerince de teyit edilmektedir.

Hephaisteia kazılarında ele geçen sikkeler adanın Küçük Asya'nın batı kıyısı ile olan bağlantılarına, Roma varlığına ve kentin M.S. 7. yüzyılın ilk yarısında terk edilmesine ışık tutmaktadır.

Coins from the Excavations at “Agiou Pente” of Yeroskipou near Paphos and Some Remarks on Coin Circulation in Cyprus in Late Antiquity and the Early Byzantine Period

The excavations of the University of Cyprus at “Agiou Pente” of Yeroskipou near Paphos have yielded 1512 coins which were struck from the 4th to the 7th century AD. Most of these coins come from funerary contexts (ossuaries and tombs).

A small hoard of folles and half-folles struck under the reign of Heraclius must be linked with the Arab conquest. The set provides information on coin circulation in Cyprus during Late Antiquity and the Early Byzantine period.

Paphos Yakınlarında Yeroskipou “Agiou Pente” Kazılarında Ele Geçen Sikkeler ve Kıbrıs’ta Geç Antik ve Erken Bizans Döneminde Sikke Dolaşımı Üzerine Bazı Gözlemler

Kıbrıs Üniversitesi tarafından Paphos yakınlarında Yeroskipou “Agiou Pente”de yürütülen kazılarda ele geçen 1512 sikke, M.S. 4. ila 7. yüzyıllar arası darp edilmiştir. Bu sikkelerin çoğunluğu kemiklik ve mezarlar gibi gömüt kontekstinde bulunmuştur.

Heraclius döneminde darp edilen küçük bir follis ve yarım-follis defnesi ise Arap fethiyle ilintilendirilmelidir. Bu buluntu grubu Kıbrıs’ta Geç Antik ve Erken Bizans dönemlerinde sikke dolaşımı hakkında bilgi vermektedir.

Université Paris-Sorbonne
UFR de’histoire
1 rue Victor Cousin – 75230 Paris Cedex 05 – France
Marie-Christine.Marcellesi@paris-sorbonne.fr

In recent years Greek numismatics studies have made significant progress by intensive scholarly activity. This is reflected first of all by many valuable publications, then by numerous congresses where new results were intensively discussed and later published. Further, there has been the intensified use of scientific analysis methods, and last, but not least, the use of the internet for improving the accessibility of the sources. Coin trade has also supported this trend by delivering the data of auction catalogues to Coin Archives, a phenomenal data bank that lists a good deal of coins that have appeared in auctions. All these place us in a much better situation than that of early 20th century numismatists.

One of the fundamental questions of the economic history is the emergence of stamped bullion and the rise of veritable first coins. Concerning these issues, the view of numismatists is focused on pre-monetary means of payment and on the introduction of electron coinage, as Julien Zurbach will show us in his paper. Many questions remain unanswered including the precise date of the emergence of these coins, their varying alloy composition, and their use in the markets. Wolfgang Fischer-Bossert will suggest some new solutions. Another major debate concerns how to understand the disappearance of electron coins and the rise of silver coinage, changes that are not explained in our ancient sources. Ute Wartenberg explores this from a methodological side.

Due to the similarity of early coin designs and the rarity of coin inscriptions in this time, it is often very difficult to assign several coins of the Late Archaic or Early Classical Period to a certain city. One of these ubiquitous coin

Son yıllarda eski Yunan numismatiğinde yoğun bilimsel etkinlikler aracılığıyla önemli gelişme kaydedildi. Bu durum öncelikle çok sayıda değerli yayının yapılması, düzenlenen çok sayıda kongre ve bildirilerin akabinde basılmasından anlaşılmaktadır. Üstelik bilimsel analiz yöntemlerinde ve son olarak, fakat önemde daha düşük olmayarak, kaynaklara erişimi iyileştiren internet kullanımında yoğun artış gerçekleşmiştir. Sikke ticareti de bu eğilimi, müzayede kataloglarını, müzayedeye çıkan sikkelerin önemli bir miktarını kapsayan fenomen veri bankası Coin Archives'a aktararak desteklemiştir. Tüm bunların sayesinde bugün, 20. yüzyılın başlarındaki numismatlara göre çok daha iyi bir konumda bulunuyoruz.

Ekonomi tarihindeki temel sorulardan biri damgalı külçelerin ortaya çıkması ve ilk gerçek sikkelerin yükselişidir. Bu konularla ilgili olarak, Julien Zurbach'ın da bildirisinde anlatacağı üzere, numismatların ilgisi para öncesi ödeme araçları ve elektron sikkelerin sunumudur. Bu sikkelerin ortaya çıkışının tam tarihi, değişen alaşım içerikleri ve çarşıda kullanımları hususlarında birçok soru hâlâ cevapsız kalmaktadır. Wolfgang Fischer-Bossert ise yeni çözümler önerecek. Bir başka önemli tartışma, elektron sikkelerin ortadan kalkması ve gümüş sikkelerin önem kazanması olup antik kaynaklarımız bu değişimler konusunda suskundur. Ute Wartenberg bu konuyu, metodolojik açıdan irdelenecektir.

Erken sikke tasarımlarının benzerliği ve bu dönemde sikke lejantlarının nadirliği nedeniyle Geç Arkaik veya Erken Klasik Dönem'e ait kimi sikkeleri belirli bir kente

images is the winged horse or its protome. Peter Van Alfen will discuss the problems in assigning coins depicting halves of winged horses to the city of Lampsakos. Until now the coins minted by Lycian dynasts or cities are one of the greatest mysteries of Greek numismatics. Owing to the inadequacy of the sources available, many questions have not found satisfactory answers yet. Both the minting authorities and the purpose of the issue of these coins often remain unclear. Many designs of Lycian coins are still cryptic (Jaroslav Bodzek). After Alexander the Great had defeated the Persians in the battle at Granikos River, a small city located on the Asiatic shore of the Dardanelles called Ophryinion started to produce its own bronze coins. This emission's main obverse type is a man with a huge helmet; the most common reverse type the Dionysius baby grasping at a bunch of grapes. Due to the fact that this issue of coins remains the only one and because there are only few other sources, it is extremely difficult to explain these coins and understand this small town's identity. Nevertheless, Zeynep Sencan Altınoluk's paper will show what classicists can achieve by approaching coins and their images. Another riddle concerns coins that were minted during the time of the Diadochi and whose minting authority were the mysterious Aioleis. Different suggestions have been put forward, but Dinçer Savaş Lenger is confident of being able to solve this difficult problem by announcing that the excavations of Assos are the key for understanding these coins.

The two last-mentioned papers have already led us into the Hellenistic Period. The immense enlargement of the Greek world fundamentally changed the character of Greek coinage and

atfetmek genellikle çok zordur. Bu her yerde rastlanan sikke imgelerinden biri de kanatlı at veya protomudur. Peter Van Alfen, kanatlı yarım-at figürlü sikkeleri Lampsakos kentine atfetmedeki sıkıntıları irdeleyecektir. Bugüne kadar Lykia dynastları veya kentlerinin darp ettiği sikkeler, eski Yunan numismatiğinin en büyük gizemlerinden biridir. Mevcut kaynakların yetersizliği nedeniyle birçok soruya tatminkâr yanıtlar henüz verilememiştir. Hem bu sikkeleri darp eden otoriteler hem de basılma amaçları çoğu zaman net değildir. Lykia sikkelerindeki bir çok tasvir hâlâ gizemlidir (Jaroslav Bodzek). Büyük İskender, Persleri Granikos Savaşı'nda yendikten sonra, Çanakkale Boğazı'nın Anadolu yakasındaki Ophryinion adlı küçük kent kendi bronz sikkelerini basmaya başladı. Bu emisyonun ana ön yüz tipi, büyük miğferli bir erkek; en yaygın arka yüz tipi ise üzüm salkımı tutan bebek Dionysos'tur. Hem bu sikkelerin tek bir emisyon olması hem de diğer kaynakların azlığı nedeniyle bu sikkeleri açıklamak ve bu küçük kentin kimliğini anlamak çok zordur. Ne var ki, Zeynep Sencan Altınoluk'un bildirisinde Eski Çağ tarihçilerinin, sikkelere ve imgelerine yaklaşılarak neler başarabileceğini göreceğiz. Bir başka bilmece ise Diadoklar zamanında, gizemli Aioleis tarafından basılan sikkelerdir. Bugüne kadar değişik öneriler dile getirildi fakat Dinçer Savaş Lenger, bu sikkelerin anlaşılmasında Assos kazılarının kilit unsur olduğunu belirterek bu problemi çözdüğünden emin görünüyor.

Yukarıda zikredilen son iki bildiri ile Hellenistik Dönem'e girmiş bulunuyoruz. Yunan dünyasının muazzam şekilde genişlemesiyle birlikte Yunan sikkeleri ve

Greek minting activities. With Alexander's appearance on the stage of history and his looting of Persia's gold and silver stocks, Greek coinage underwent a veritable transformation in quantity, style and territorial validity. The coinage of the Hellenistic kings quickly rose in importance beyond its more local competitors. In recent decades significant progress has been made in understanding the economic function and importance of Hellenistic coinage as well as in elucidating the coinage of certain Hellenistic kingdoms or special issues.

The seminal volumes of Martin Jessop Price on Alexander's coinage were followed by new and similarly important handbooks, although many problems remain unsolved as discussion continues. The minting, function and circulation of Alexander's rare distaters will be debated by Frédérique Duyrat. Dating the Pseudo-Rhodian drachms of Kibyra is still a matter of discussion. Relating numismatic to epigraphic evidence, Richard Ashton will shed light on the history of Kibyra and of Rhodes's rule over Lycia.

Session 7 is dedicated to the problems of overstriking and countermarking coins as well as to commercial weights which often show the same state emblems as coins. While we possess a handbook for countermarks that were struck onto Imperial Roman coins, a similar handbook that would provide an overview of the previous periods is still missing. In that context, the study of François de Callataÿ on overstriking in Antiquity is especially appreciated, as he will present countermarked Pamphylian and Cilician silver coins and the historical context of such actions.

Yunan darph etkinliklerinin karakteri kökten değişti. İskender'in tarih sahnesine çıkması ve Pers ülkesinin altın ve gümüş stoklarını yağmalamasıyla Yunan sikkeleri miktar, stil ve bölgesel geçerlik hususlarında dönüşüme uğradı. Hellenistik kralların sikkeleri daha yerel rakiplerinin ötesinde önem kazandı. Son otuz-kırk yılda Hellenistik sikkelerin ekonomik işlevi ve öneminin anlaşılmasında ve de belirli Hellenistik krallıkların sikkelerinin veya özel emisyonlarının açıklanmasında önemli mesafe kat edildi.

Martin Jessop Price'in İskender sikkeleri üzerine çığır açıcı ciltlerini yeni ve benzer derecede önemli kitaplar takip etti ancak tartışmalar devam etse de problemlerin çoğu henüz çözülememiştir. İskender'in nadir distaterlerinin darbh, işlevi ve dolaşımı Frédérique Duyrat tarafından irdelenecek. Kibyra'nın Pseudo-Rodos drahmeleri hâlâ tartışılan bir konudur. Numismatik belgeleri epigrafik kanıtlarla ilintilendiren Richard Ashton Kibyra tarihi ve Lykia'da Rhodos egemenliği tarihi üzerine ışık tutacak.

Kongrenin 7. oturumu tekrar darph sikkeler, kontrmarklama ve de çoğu zaman sikkelerle aynı amblemlere sahip ticari ağırlıklara ayrılmıştır. İmparatorluk dönemi Roma sikkeleri üzerine vurulan kontrmarklar üzerine elimizde hâlihazırda bir kitap bulunmasına karşılık önceki dönemlere ait benzer bir el kitabı henüz yayımlanmadı. Bu bağlamda, François de Callataÿ'nın Pamphylia ve Kilikia'nın kontrmarklı gümüş sikkeleri ve bu tür eylemlerin tarihi konteksti hakkındaki çalışması Eski Çağ'da tekrar darph sikkeler üzerine çok değerlidir.

Andrew Meadows discusses the countermarks on posthumous Alexanders and the “Alexander-type” coinage of Side in Pamphylia. Hüseyin Köker addresses the bronze coin production of the south Pisidian city of Etenna, which was based on using the bronze coins of neighboring cities as blanks for their own mintage on a large scale.

Despite different approaches, ancient weights have been under-researched for a long period. This has dramatically changed in the last years when Oğuz Tekin established the Corpus Ponderum Antiquorum et Islamicorum and wrote many foundational studies on this subject. He discusses the weights of Lysimachia on the Thracian Chersonesos from various perspectives. More than 100 commercial weights of the city of Kyzikos allow us some insight into the economic history of this most important city of the Propontis-Area. The focus of John Kroll’s paper presenting the most interesting of these weights will be on Kyzikos’s economic power and influence, which may be recognized from the adoption of Kyzikos’s standards by other city states.

Andrew Meadows’un çalışması Pamphylia Bölgesi’ndeki Side’nin posthumus İskender ve “İskender-tipli” sikkeleri üzerinde görülen kontrmarkları inceliyor.

Hüseyin Köker ise güney Pisidia’daki Etenna kentinin, komşu kentlerin bronz sikkelerini kullanarak çok miktarda kendi bronz sikkelerini üretmesini irdeleyecek.

Yaklaşım farkları makarşın, Eski Çağ ağırlıkları uzun süredir hak ettiği düzeyde çalışılmamıştı. Ancak son yıllarda Oğuz Tekin’in başlattığı Corpus Ponderum Antiquorum et Islamicorum projesi ve kaleme aldığı çok sayıda, temel atan özellikte çalışmalar sayesinde bu durum ciddi şekilde değişti. Tekin, Trakya Khersonesos’undaki Lysimakheia kentinin ağırlıklarını çeşitli açılardan sunacak. Antik Kyzikos’tan günümüze ulaşan yüzden fazla ticari ağırlık, Propontis Bölgesi’nin bu en önemli kentinin ekonomi tarihi hakkında fikir edinmemizi sağlıyor. John Kroll, bildirisinde bu ağırlıkların en ilginçini sunarak Kyzikos’un, standartlarının başka kent-devletleri tarafından kullanılmasından anlaşılan ekonomik gücünü ve etkisini irdeleyecek.

New Perspectives on Money in Late Bronze to Iron Age Aegean

In the last decade there has been a strong tendency to re-evaluate the place and importance of weighed bullion in the context of Archaic societies, which has bearing on the very nature and importance of the invention of coinage. Works on this topic in the Aegean by Kim, Kroll, Descat and others, even if there are still debated aspects, has established that weighed bullion was in circulation at least in the second half of the 6th century but most probably also from the 7th century onwards (Kim and Kroll published the Colophon hoard in 2008). The introduction of weighed bullion into the Aegean has been interpreted as a product of an orientalising trend having wide consequences, notably on debt slavery.

This paper will try to add a new episode to the story of weighed money before the introduction of coinage. It has long been held that the economic system of the Mycenaean palaces, and Mycenaean society itself, was based on direct equivalencies between products -whatever this exactly meant- and did not use bullion nor, of course, coinage. Analogous opinions have dominated the field of Homeric and Early Archaic studies with the idea that only some objects or animals did constitute a scale of value without circulating themselves. It will be argued on epigraphical (Linear B) as well as archaeological bases that the Late Bronze Age and the Iron Age certainly ignored silver bullion but used weighed gold instead – no Hacksilber but Hackgold – in the terms used by Kroll to describe the Eretria treasure. Mycenaean texts after the reattribution of some ideograms can be shown to show the use of weighed gold. This conclusion, of course,

Ege'de Geç Tunç – Demir Çağlarında Para Üzerine Yeni Perspektifler

Son on yılda, sikke icadının doğası ve önemi üzerinde doğrudan etkisi bulunan Arkaik toplumlar bağlamında ağırlığı belirlenmiş metal parçasının yeri ve önemini tekrar değerlendirmek üzerine güçlü bir eğilim dikkat çekmektedir. Ege havzasında bu konuda Kim, Kroll, Descat ve diğerleri tarafından yapılan çalışmalar, halen tartışmalı hususlar bulunmasına karşın, ağırlığı belirlenmiş metal parçasının en azından 6. yüzyılın ikinci yarısında, fakat büyük olasılıkla 7. yüzyıldan itibaren dolaşımında bulunduğunu kesinleştirmiştir (Kim ve Kroll, Kolophon definesini 2008 yılında yayımladı). Ağırlığı belirlenmiş metal parçasının Ege havzasına gelişi, geniş çaplı sonuçlara, özellikle de borç köleliğine yol açan oryantalizan eğilimin ürünü olarak yorumlanmıştır.

Bu bildiri de sikkelerin kullanıma girmesinden önce ağırlığı belirlenmiş paranın öyküsüne yeni bir bölüm eklenmek isteniyor. Mykenai saraylarının ve Myken toplumunun kendisinin ekonomik sisteminin ürünler arası doğrudan denkliklere -tam olarak her ne demekse- dayandığı ve külçenin veya tabii ki sikkenin kullanılmadığı şeklinde bir kabul uzun zamandır geçerliydi. Benzer düşüncelerin hâkim olduğu Homeric ve Erken Arkaik Dönem araştırmalarında sadece belirli objelerin veya hayvanların, bizzat kendileri dolaşıma sokulmaksızın, bir değer ölçüğü ifade ettiği kabul ediliyordu. Epigrafik (Linear B) ve arkeolojik temelde, Geç Tunç ve Demir çağlarında gümüş külçenin kesinlikle kullanılmadığı fakat ağırlığı belirlenmiş altının -Kroll'un Eretria hazinesini tarif ederken kullandığı terimlerle Hacksilber değil

opens many new questions: What relationship existed between a more 'natural' palace economy, as demonstrated by most of the Mycenaean texts, and the use and circulation of weighed gold? How should we understand the relationship between weighed gold and the other standards of value in the Homeric texts? Why then introduce silver bullion if weighed gold did circulate? What could be the relationship between the Aegean system and the Near Eastern or Egyptian ones in the Late Bronze Age and again in the Iron Age and Early Archaic periods? What about Anatolia where interactions were particularly intense throughout the period, where the first epigraphic mention of bullion comes from (I.Ephesos 1), and where coinage appeared at the end of the period? We will try to establish the facts and give tentative answers to this series of questions.

Hackgold- kullanıldığı tartışılacaktır. Bazı ideogramların yeniden anlamlandırılması sonrası Myken metinleri kullanılarak ağırlığı belirlenmiş altının kullanıldığı gösterilebilir. Doğaldır ki, ulaşılan bu sonuç beraberinde birçok yeni soruyu da getirmektedir: Myken metinlerinin çoğunda görüldüğü üzeri daha 'doğal' saray ekonomisi ile ağırlığı belirlenmiş altının kullanımı ve dolaşımı arasında ne tür bir ilişki vardı? Homerik metinlerde ağırlığı belirlenmiş altın ile diğer değer standartları arasındaki ilişkiyi nasıl yorumlamalıyız? Eğer ağırlığı belirlenmiş altın dolaşımdaysa neden gümüş külçe kullanıma sokuldu? Ege sistemi ile Yakın Doğu veya Mısır sistemleri arasında Geç Tunç Çağında ve sonra Demir Çağında ve Erken Arkaik Dönem'de nasıl bir ilişki vardı? Söz konusu dönemde işlemlerin özellikle yoğun olduğu ve külçeyle ilgili ilk epigrafik belgenin I.Ephesos I'de tespit edildiği ve sikkenin bu dönemin sonunda ortaya çıktığı Anadolu'da durum nasıldı? Gerçekleri saptayıp bu sorulara geçici yanıtlar vermeye çalışacağız.

École normale supérieure
Département d'histoire
Paris / UMR 8546 AOROC - France
julien.zurbach@gmail.com

Electrum Coinage of the 7th Century BC

The archaeological layer of the Artemision deposit (IGCH 1153) has recently been dated to the third quarter of the 7th century BC. It allows us the study the beginning of coinage in Asia Minor in greater detail. Die studies of several early series such as Pegasus, horses and Phanes (all minted on the Milesian standard) have shown that the technology and the organisation of these early coinages were both highly complex. At the same time the details of transactions with such coins within the market remain obscure.

Metallurgical analyses indicate that from the beginning onwards a multitude of variants of the electrum alloy existed, which differs from the highly maintained standard of the electrum coinage of royal Lydia. The paper looks into those series assembled within the Artemision deposit, in particular those which are usually regarded to be “more primitive” than others, like the striated series.

M.Ö. 7. Yüzyılda Elektron Sikkeler

Artemision gümüsünün (IGCH 1153) arkeolojik katmanı yakın zamanda M.Ö. 7. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendi. Böylece Küçük Asya’da sikke darbının başlangıcını daha ayrıntılı şekilde çalışabiliyoruz. Hepsi de Miletos standardında basılan Pegasos, atlar ve Phanes gibi kimi erken serilerin kalıp incelemelerinin gösterdiği üzere bu erken sikkelerin hem teknolojsi hem de organizasyonu oldukça karmaşıktı. Aynı zamanda çarşı-pazarda bu sikkeler kullanılarak yapılan işlemlerin ayrıntıları da gizemini koruyor.

Metallurjik analizlerin gösterdiği üzere, başlangıçtan itibaren çok çeşitli elektron alaşımları vardı ve bunlar Lydia Krallığı’nın oldukça tutarlı elektron sikkelerinin standardından farklıdır. Bildiride, Artemision gümüsünde bir araya getirilmiş bu seriler, özellikle de diğerlerine göre “daha primitif” kabul edilen üzeri çizikli seriler gibi örnekler irdelenecektir.

What Happens to Electrum Coinage in the 6th Century BC?

The earliest coins were made from electrum, an alloy primarily of gold and silver, and circulated in Western Turkey. As is often pointed out by scholars, evidence from the excavations at the Artemision in Ephesos establishes a terminus ante quem for the invention of ancient coinage. What is much less discussed is the spread of coinage after the beginning in the 7th century.

As currency, electrum coinage appears to have less of an impact in the second half of the 6th century, once silver coinage spreads rapidly from Western Turkey to other parts of the Mediterranean. This narrative leaves aside what happens to coinage in the intervening period of over fifty years, which ends with the introduction of silver and gold coinage under King Croesus and Lydia being conquered by the Persians.

In this paper I shall attempt to bridge this gap by examining evidence from hoards, coin typology, weight standards and other sources.

M.Ö. 6. Yüzyılda Elektron Sikkelerin Başına Ne Gelir?

En erken tarihli sikkeler, temelde altın ve gümüş alaşımı olan elektrondan üretilmiş ve Türkiye'nin batısında dolaşıma girmişti. Bilim insanlarınınca sık sık işaret edildiği gibi Efes Artemision'daki arkeolojik buluntuların tarihi, eski sikkelerin icadı için terminus ante quem sağlamaktadır. Hâlbuki 7. yüzyıldaki başlangıçtan sonra sikkelerin nasıl yayıldığı çok daha az irdelenmektedir.

Geçerli para olarak elektron sikkeler, 6. yüzyılın ikinci yarısında, gümüş sikkeler Türkiye'nin batısından Akdeniz'in diğer bölgelerine hızla yayılınca, çok daha az etkiye sahip olmuş görünüyor. Ancak bu anlatım Kral Kroisos zamanında altın ve gümüş sikkelerin piyasaya sunulması ve Lydia'nın Persler tarafından fethiyle sona eren 50 yıldan uzun geçiş döneminde sikkelere ne olduğu meselesini açıklamamaktadır.

Bu bildiride söz konusu boşluğu defineler, sikke tipolojisi, ağırlık standartları ve diğer kaynaklardan kanıtları inceleyerek doldurmaya çalışacağım.

New Light on the Earliest Silver Coinage of Lampsacus

In their studies of the coinage of Lampsacus, Hugo Gaebler (1923) and Agnes Baldwin (1924) both had doubts about the attribution of some of the earliest silver issues featuring half of a winged horse to this Mysian polis. Since they wrote nearly a century ago, additional coins have appeared that raise further questions about the weight standard and attribution of these early winged horse coins.

In this paper, I present a fresh look at the early silver coinage of Lampsacus and attempt to situate it within the broader context of coin production in and around the Hellespont.

Lampsakos'un En Erken Gümüş Sikkeleri Üzerine Yeni Bir Bakış

Lampsakos (Lapseki) sikkelerini inceleyen hem Hugo Gaebler (1923) hem de Agnes Baldwin (1924) kanatlı yarım-at figürü betimli en erken gümüş sikkelerin bazılarını bu Mysia polisine atfetmekte tereddüt yaşadılar. Onların çalışmalarından bu yana yaklaşık bir asır geçti ve ortaya çıkan yeni sikkeler ile ağırlık standardı ve bu erken tarihli kanatlı atlı sikkelerin atfı konusunda yeni sorular gündeme geldi.

Bu bildiride Lampsakos'un erken gümüş sikkelerine yeni bir bakış sunuyor ve Hellespontos'ta ve yakın çevresindeki sikke üretimi bağlamında yerini saptamaya çalışacağım.

Coinage in Ancient Lycia before Alexander. Old Questions? Old Answers?

The coinage of ancient Lycia before Alexander the Great has received major attention since the mid-19th century by eminent numismatists such as George F. Hill, Ernest Babelon, Otto Mørkholm, Jan Zahle, Herbert A. Cahn and Leo Mildenberg. In more recent years Jeffrey Spier, Novella Vismara and Koray Konuk have made some important additions to our knowledge of Lycian coinage. Such large interest in the coins of ancient Lycia is spurred by the abundant issues of this period and the wealth of types. This wealth can only be compared to that of Achaemenid Cilicia and Palestine. At the same time, changing weight standards and complex pattern of minting authorities makes Lycian coinage an attractive case for study. However, many fundamental questions still remain unanswered. What, for example, was the purpose of minting activity in Lycia? Was it for economic or for political reasons? Who were the authorities responsible for issuing coins – dynasts, administrative bodies, military officers or cities? Did they represent themselves, or were they representatives of some higher authority? What was the social practice associated with locally struck coins? What was the meaning of the coins' iconography? Did it reflect local political ideas or sympathies, or did it just mirror local tastes and imitate popular types which originated in other regions? The starting point must be a broader perspective based on the current knowledge about the coinages of neighbouring regions and, secondly, on a contextualisation of minting in the Achaemenid Empire.

Institute of Archaeology, Jagiellonian University
11th Gołębia Street, 31-007 Krakow - Poland
jaroslaw.bodzek@uj.edu.pl

Büyük İskender'den Önce Lykia'da Sikkeler. Eski Sorular? Eski Yanıtlar?

Büyük İskender'den önce Lykia'da darp edilen sikkeler, 19. yüzyıl ortalarından bu yana George F. Hill, Ernest Babelon, Otto Mørkholm, Jan Zahle, Herbert A. Cahn ve Leo Mildenberg gibi önde gelen numismatların büyük ilgisini çekmiştir. Yakın geçmişte ise Jeffrey Spier, Novella Vismara ve Koray Konuk'un katkılarıyla Lykia sikkeleri üzerine bilimizde önemli eklemeler gerçekleşti. Antik Lykia'nın sikkelerine olan bu büyük ilgi, dönemin büyük miktardaki darpları ve tip zenginliğinden kaynaklanır. Bu zenginlik yalnızca Akhaimenid Kilikia ve Filistin ile kıyaslanabilir. Aynı zamanda, değişken ağırlık standartları ve darptan sorumlu mercilerin karmaşık yapısı Lykia sikkelerini cazip çalışma alanı yapmaktadır. Ne var ki, birçok temel soru hâlâ yanıtlanmayı bekliyor. Örneğin, Lykia'daki para darbı faaliyetlerinin amacı neydi? Ekonomik yoksa siyasi sebeplerden dolayı mı basıldılar? Sikkelerin darbından kimler sorumluydu – dynastlar, idari merciler, askeri subaylar yoksa kentler mi? Bu merciler kendilerini mi temsil ediyordu, yoksa daha üst bir merciyi mi? Yerel darp sikkelerle ilgili sosyal uygulama ne idi? Sikkelerin ikonografisi ne anlam taşıyordu? Bu ikonografi siyasi düşünceler veya sempatiler mi ifade ediyordu, yoksa sadece yerel zevki yansıtıp, diğer bölgelerde ortaya çıkan popüler tipleri mi taklit ediyordu? Başlamak için öncelikle komşu bölgelerin sikkeleri hakkındaki mevcut bilgilere ve ikincil olarak da Akhaimenid İmparatorluğu'nda sikke darbının kontekste oturtulmasına dayanan daha geniş bir bakış açısı gereklidir.

Alexander's Gold Distaters

According to M. J. Price in his volume "The Coinage in the Name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus: A British Museum Catalogue" published in Paris in 1991, gold distaters with Alexander's types were rare. Regarding these coins, H. A. Troxell later devoted one chapter of her book on Macedonian coinage with Alexander's types. Since the publication of this book in 1997, new data have emerged.

This paper examines the new questions about the issue and circulation of these unusual and attractive coins.

Büyük İskender'in Altın Distaterleri

M. J. Price'in 1991 yılında Paris'te yayımlanan "The Coinage in the Name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus: A British Museum Catalogue" adlı eserine göre İskender tipli altın distaterler nadirdi. Bu sikkelerle ilgili olarak daha sonra H. A. Troxell, Makedonya sikkeleri üzerindeki kitabında bir bölüm kaleme aldı. 1997 yılında yayımlanan bu kitaptan sonra yeni veriler ortaya çıktı.

Bu bildiride söz konusu sıradışı ve cazip sikkelerin basımı ve dolaşımı üzerine yeni sorular irdelenmektedir.

New Evidences about Coins with AIOAE Legend

Silver and bronze coins with the legend “AIOAE”, minted in Assos, which are usually dated to 310-281 BC, dominated circulation in the southern areas of the Troad. Scholars have long debated who minted these coins at which place and for which purpose.

These issues started in the period when Antigoneia was founded and the Ilian Confederacy established. Friedrich Imhoof-Blumer was the first to suggest that these coins were struck by a Koinon named Aioleis, which we don't know from epigraphic evidence. Richard A. Billows tried to identify the Koinon Aioleis with the Ilian Confederacy, but he was not able to demonstrate this definitely. Even in a recently published study on the history of Aiolis by Melanie Heinle, the riddle of these coins could not be resolved. The key for a better understanding of these coins is to be found in material that has come to light in the excavations at Assos carried out by Ümit Serdaroğlu and later by Nurettin Arslan.

AIOAE Lejandlı Sikkeler Üzerine Yeni Kanıtlar

M.Ö. 310-281 arasında tarihlenen, Assos'ta darp edilen, “AIOAE” lejandlı gümüş ve bronz sikkeler, Troas'ın güney bölgelerinde yoğun bir biçimde sirküle olmuştur. Bu sikkelerin kim tarafından nerede ve ne amaçla basıldığı akademisyenlerce uzun bir süre tartışılmıştır. Söz konusu darplar Antigoneia kenti kurulduğu ve Illion Konfederasyonu oluşturulduğu dönem içerisinde başlamıştır.

İlk olarak Friedrich Imhoof-Blumer bu sikkelerin, epigrafik bulgulardan bilmediğimiz, Aioleis ismindeki bir Koinon tarafından darp edildiğini ileri sürmüştür. Richard A. Billows, Koinon Aioleis'i Illion Konfederasyonu ile özdeşleştirmeye çalışmış fakat bunu kesin bir biçimde ortaya koyamamıştır. Melanie Heinle'nin Aiolistarihi üzerine yakın zamanda yayınlanan çalışmasında dahi bu sikkelerin sırrı çözülmemiştir. Söz konusu sikkelerin daha iyi anlaşılmasına yönelik kilit noktalar, Ümit Serdaroğlu ve daha sonra Nurettin Arslan tarafından yürütülen Assos kazılarında gün ışığına çıkarılmış olan buluntularda mevcuttur.

Trying to Recover a Small Town's Identity: Ophrynion

Ophrynion, situated near Erenköy south of Çanakkale, had a rich local tradition like other cities of the Troad, despite being only a small town on the eastern shore of the Dardanelles. The Athenians invented the myth that the city was founded by Theseus' son Akamas, and local tradition states that in the last days of the Trojan War, Troy's fiercest hero Hector was buried in Ophrynion by his father Priamos. It is interesting to see how this small city started minting coins after the victory of Alexander the Great, and how the coins proudly reflected some of these mythical traditions. In view of Alexander's veneration of the Ilias, it is more than likely that Ophrynion especially referred to its own role as the burial place of Hector. One of the more interesting questions of the coinage of Ophrynion is whether its main type – the head of a bearded man with an impressive helmet – can be identified as a portrait of Hector. To solve this question, a particular coin shows the infant Dionysus with a bunch of grapes in his raised hand. Similar representations of the infant Dionysus from other cities might point to the divine child's upbringing in Ophrynion. The veracity of this story is proved by Ophrynion's excellent wines in antiquity. Down to the present day, viniculture plays a prominent role in and around Erenköy. As in the case of other small cities, Ophrynion's coins allows us to regain, at least somewhat, its self-understanding and identity.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü
17100 Terzioğlu Yerleşkesi - Çanakkale
zsencan@hotmail.com

Küçük Bir Kentin Kimliğini Keşfetme Çabaları: Ophrynion

Çanakkale'nin güneyinde Erenköy yakınında konumlanan Ophrynion, Çanakkale Boğazı'nın Anadolu yakasında küçük bir yerleşim olmasına karşın Troas'taki diğer kentler gibi zengin yerel geleneğe sahipti. Atinalılar, kentin Theseus'un oğlu Akamas tarafından kurulduğu mitini ortaya atmışlar ve yerel geleneğe göre de Troia Savaşı'nın son günlerinde Priamos, oğlu kahraman Hektor'u Ophrynion'da defnetmişti. İlginçtir ki, bu küçük kent, Büyük İskender'in zaferinden sonra sikke basmaya başlamıştır. İskender'in Iliada'ya büyük değer vermesi bağlamında Ophrynion'un Hektor'un defin yeri olmakla övünmüş olması çok mümkündür. Ophrynion'un sikkeleri üzerine en ilginç sorulardan biri, çarpıcı miğferli sakallı erkek başı tasvirli ana tipin Hektor'un portresi olarak tanımlanıp tanımlanamayacağıdır. Bu soruyu çözmek için kullanacağımız bir sikkede bebek Dionysos, kaldırdığı elinde üzüm salkımıyla betimlenmiştir. Bebek Dionysos'un başka kentlerde görülen benzer tasvirleri, bu tanrısal çocuğun Ophrynion'da büyümesine işaret ediyor olabilir. Bu öykünün gerçekliği Eski Çağ'da Ophrynion'un şarabıyla ünlü olmasıyla kanıtlanabilir. Günümüze kadar, Erenköy ve civarında vinikültür büyük öneme sahiptir. Diğer küçük kentler bağlamında, Ophrynion'un sikkeleri, kendilerini nasıl gördüklerini ve kimliklerini biraz da olsa anlamamızı sağlamaktadır.

The Pseudo-Rhodian Drachms of Kibyra

This paper attributes to Kibyra a series of pseudo-Rhodian drachms and associates them with an era beginning with the liberation of Karia and Lykia from Rhodian control in 167/166 BC.

It suggests that the didrachms of Oinoanda use the same era, and that the pseudo-Rhodian drachms may help to elucidate the well-known inscription IKibyra 1, A and E (the endowment of Q. Veranius Philagrus).

Kibyra'nın Pseudo-Rhodos Drahmileri

Bu bildiri ile bir dizi pseudo-Rhodos drahmisi Kibyra'ya ve Karia ve Lykia'nın Rhodos egemenliğinden kurtulduğu M.Ö. 167/166 ile başlayan era'ya atfedilmektedir.

Oinoanda'nın didrahmilerinin de aynı era'yı kullandıkları ve pseudo-Rodos drahmilerinin iyi bilinen IKibyra 1, A ve E (Q. Veranius Philagrus'un vakfı) yazıtını açıklamaya yardımcı olabileceği önerilmektedir.

Overstrikes on Pamphylian and Cilician Silver Coinages (4th Century BC)

The Greek Overstrikes Database (GOD) includes several cases of overstrikes under and over Pamphylian and Cilician silver coinages. For Pamphylian and Cilician mints active during the 4th century BC, identified overstrikes include cases of: Aspendos over Kition and Issos; Selge over Aspendos; Side over Cypriot mints; Issos (under Balakros) over Tarsos (under Tirbazos); Nagidos over Salamis; Tarsos (under Mazaios) over Aspendos.

This paper aims to put this highly interconnected network of overstrikes into historical perspective. In particular, we will consider if these overstrikes are not indicative of a recycling process decided above the civic level by the Persian power.

Pamphylia ve Kilikia Gümüş Sikkelerinin Tekrar Darpları (M.Ö. 4. Yüzyıl)

Yunan Tekrar Darplı Sikkeler Veritabanında (Greek Overstrikes Database; GOD) Pamphylia ve Kilikia gümüş sikkelerinin üzerine ve altına tekrar darplı bazı örnekler bulunmaktadır. M.Ö. 4. yüzyılda aktif Pamphylia ve Kilikia darphaneleri bağlamında tekrar darplı örnek-ler şunlardır: Kition ve Assos sikkeleri üzerine Aspendos; Aspendos sikkeleri üzerine Selge; Kıbrıs sikkeleri üzerine Side; Tarsos (Tirbazos zamanı) sikkeleri üzerine Issos (Balakros zamanı); Salamis sikkeleri üzerine Nagidos; Aspendos sikkeleri üzerine Tarsos (Mazaios zamanı).

Bu bildiride, aralarında kuvvetli bağlantılar bulunan söz konusu tekrar darplı sikkeleri tarihsel perspektife oturtmaya çalışılacaktır. Özellikle, bu tekrar darplı sikkelerin, şehirlerden ziyade daha yukarıda bir irade, yani Pers iktidarı tarafından, kararlaştırılmış bir geri kazanım sürecine işaret edip etmediğini irdeleyeceğiz.

Civic Countermarks on the Silver Coinage of Asia Minor in the 2nd Century BC

This paper will collect the evidence for the countermarks that appear on civic coinages of Asia Minor during the 2nd century BC, principally posthumous Alexanders and the <Alexander-type> coinage of Side in Pamphylia.

It will consider their distribution alongside the evidence for the apparently <Seleucid> countermarks that occur on similar coinage as well as that of the so-called cistophoric countermarks. Broader questions of the function of these countermarks will be considered.

M.Ö. 2. Yüzyılda Küçük Asya Gümüş Sikkelerinde Görülen Şehir Kontrmarkları

Bu bildiride Küçük Asya'da M.Ö. 2. yüzyılda şehir sikkelerinde, özellikle de Pamphylia'daki Side'nin posthumus İskender ve 'İskender-tipli' sikkelerinde görülen kontrmarklar için kanıtlar toplanacaktır.

Benzer sikkelerde görülen, görünüşte 'Seleukos' kontrmarklar için kanıtların ve de sözde kistophorik kontrmarkların yanı sıra dağılımları da irdelenecektir. Bu kontrmarkların işleviyle ilgili daha geniş kapsamlı sorular da gündeme gelecektir.

Overstruck Coins of Etenna

Overstriking – the reuse of existing coin flans – is a well-known method for producing coins all over the ancient Mediterranean and was practised by many poleis. Coins of neighbouring communities and sometimes coins that circulated from farther way were especially reused.

Etenna, one of the earliest mints in Pisidia, applied overstriking frequently. In the light of published coins and hoard evidence (those published and unpublished new hoards recorded at the Side Museum), it seems that Etenna used bronze coins of neighboring poleis and Hellenistic kingdoms to produce her own bronze coins. Etenna especially overstruck on coins of its close neighbors such as Side, Perge and Sillyon. Apart from these, Etenna used bronze coin types of three unattributed poleis: one bears the type of wreath on the reverse, the second bears the head of Zeus on the obverse, and the third is unidentified. Another source for the coin flans used in overstriking at Etenna was the bronze coins of the Ptolemaic and Seleucid kingdoms. A few specimens were overstruck on coins of Eupolemos, Cassander's general in western Asia Minor.

Etenna'nın Tekrar Darph Sikkeleri

Üst üste darph -sikke pulunun yeniden kullanımı- antik Akdeniz dünyasında, bir çok polis tarafından kullanılan bir yöntemdir. Bunun için özellikle, komşu kentlerin sikkeleri ve bazen de daha uzaktaki kentlerin sikkeleri kullanılmıştır.

Pisidia'daki en erken sikke üretimi yapan kentlerden birisi olan Etenna bu yöntemi sıklıkla kullanarak sikke üretimi yapmıştır. Yayınlanan örnekler ve definelerin ışığında (tarafımızdan Side Müzesi'nde kaydedilen yayımlanmış ve yayımlanmamış defineler) Etenna, kendi bronz sikkelerini üretmek için komşu kentlerin ve Hellenistik krallıkların bronz sikkelerini kullanmıştır. Etenna, özellikle yakın komşuları Side, Perge ve Sillyon'un ve bunlara ek olarak da teşhisi yapılamamış başka üç kentin de bronz sikkelerini kullanmıştır. Bunlardan ilki, arka yüzünde çelenk, ikincisi ön yüzünde Zeus başı ve teşhisi yapılamayan bir tip taşımaktadırlar. Bunların dışında Etenna'nın üst üste darphları için diğer bir kaynak da Ptolemaios ve Seleukos krallıkları ile Eupolemos'un (Kassandros'un Batı Anadolu'daki generali) bronz sikkeleridir.

A New Look at the Lead Weight Depicting an Athenian Owl above the Tuna Fish Badge of Kyzikos

This quarter-mina weight, which came to the Ashmolean Museum in an assortment of ancient weights from cities on the Romanian coast of the Black Sea, was admirably published by Caspar Meyer and Alphonso Moreno in the Oxford Journal of Archaeology for 2004.

Understanding it to be a weight that was adjusted to a joint mass standard that amalgamated the Athenian and Kyzikene weight systems, these scholars remained uncertain of its polis of origin.

The present paper proposes that the weight itself was in fact Kyzikene (i.e. made in Kyzikos and meant to be used there), that the owl type identified its standard as the Athenian standard, and that the object was produced in accordance with the Athenian decree of around 414 BC, which mandated that all of Athens' subject allies had to use Athenian weights, measures and coinage. The discovery of the weight (evidently) in the Western Black Sea region indicates only that it had been taken there by ship before being lost or discarded.

Kyzikos'un Ton Balığı Sembolü Üzerinde Atina Baykuşu Betimli Kurşun Ağırlığa Yeni Bir Bakış

Romanya'nın Karadeniz kıyısındaki kentlerden örnekler içeren bir grup eser arasında Ashmolean Müzesi'ne gelen bu çeyrek-mina'lık ağırlık Caspar Meyer ve Alphonso Moreno tarafından Oxford Journal of Archaeology'nin 2004 yılı sayısında yayımlandı.

Örneği, Atina ve Kyzikos ağırlık sistemlerini birleştiren ortak bir ağırlık standardına uyarlanmış bir ağırlık olarak algılayan yazarlar, menşe polis'i kesinleştiremedi.

Bu bildiride söz konusu ağırlığın aslında Kyzikos'un olduğu (yani, Kyzikos'ta kullanılmak amacıyla orada üretilmiş), baykuş tipinin standardı Atina standardı olarak gösterdiği ve bu objenin M.Ö. 414 civarında çıkarılan ve Atina'nın tüm müttefiklerince Atina ağırlıkları, ölçüleri ve sikkeleri kullanma zorunluluğu getiren Atina dekretine göre üretildiği önerilmektedir. Söz konusu ağırlığın Batı Karadeniz sahilinde ele geçmiş olması ise kaybolmadan veya atılmadan önce oraya gemi yoluyla gitmiş olduğuna delalettir.

Lysimachian Weights: An Iconographical Approach

The paper examines the commercial weights of Lysimachia, situated on the isthmus of the Thracian Chersonese. The civic badges of the Greek cities appear on their weights as well as their coins. The same seems to be the case of Lysimachia.

The paper will also suggest answers to several persistent questions such as: How can we identify the Lysimachian weights? What is the main image (parasemon or badge) depicted on the Lysimachian weights? Are there any similarities in coinage and weights between Lysimachia and its neighbouring cities? What are the main weight unit and its multiples and subdivisions in Lysimachia which have survived until today? Is it possible to understand the changes in weight standards over time in light of surviving weight units? Besides trying to find answers to these questions, the paper aims to produce a corpus of Lysimachian weights.

Lysimakheia Ağırlıkları: İkonografik Bir Yaklaşım

Bildiride Trakya Khersonesosu'nun kıstağında konumlanan Lysimakheia'nın ticari ağırlıkları incelenmektedir. Yunan kentlerinin kent armaları hem ağırlıklarında hem de sikkelerinde yer bulmuştur. Aynı durum Lysimakheia için de geçerli görünmektedir.

Bildiride bazı süregelen sorulara da cevaplar önerilecektir: Lysimakheia ağırlıklarını nasıl teşhis edebiliriz? Lysimakheia ve komşularının sikkeleri ve ağırlıkları arasında benzerlikler var mıdır? Lysimakheia'nın günümüze ulaşan ağırlıkları bağlamında ana ağırlık birimi, katları ve fraksiyonları nelerdir? Mevcut ağırlık birimlerine dayanarak zaman içinde ağırlık standartlarında meydana gelen değişimleri anlamak mümkün müdür? Bu sorulara cevaplar aramanın yanı sıra bildiride Lysimakheia ağırlıklarının korpusu da oluşturulmak istenmektedir.

Spanning the Atlantic to the Hindu Kush, the early Islamic Empire inherited three major monetary zones: the Latin/Germanic one in the western Mediterranean based on the gold tremissis, the Byzantine in the eastern Mediterranean based on the gold nomisma and the copper follis, and the Sasanian one in Iraq, Iran and Central Asia based on the silver drachm. The Islamic Empire, as the apex of Late Antiquity, created in Western Eurasia and Northern Africa a political and economic sphere of prosperity hitherto unparalleled in human history. One of its foundations was its monetary organization.

Stefan Heidemann discusses the coinage reform of the caliph 'Abd al-Malik in 696-698 CE who created two imperial denominations for tax levying and state expenditure: the imperial gold dīnār and the silver dirham. Unlike in Byzantium, the production of copper coins always remained a regional or local responsibility rather than an imperial duty. Despite 'Abd al-Malik's reform, the process of merging the three aforementioned zones into an imperial monetary system was slow and reached its peak in the centralisation of minting authority between the reigns of al-Ma'mūn (r. 194-218/810-33) and al-Mutawakkil 'alā Allāh (r. 218-27/833-42). Mohammad Younis observes that for a long time and despite the existence of imperial coinage, the circulation in these three zones retained features of the preceding monetary systems. Alberto Canto demonstrates this in his discussion of the transition of the monetary system from Visigothic times to the early Islamic Empire on the Iberian Peninsula. In the former Byzantine territories, mainly in Egypt and Syria, the imperial gold-dinar was complemented with

Atlas Okyanusu'ndan Hindu Kuş'a kadar geniş bir coğrafyayı kapsayan erken İslam İmparatorluğu üç ana para mıntıkası miras almıştır: Batı Akdeniz'de altın tremissis'e dayanan Latin/Germen mıntıkası, doğu Akdeniz'de altın nomisma ve bakır follis'e dayanan Bizans mıntıkası ve Irak, İran ve Orta Asya'da gümüş drahmiye dayanan Sasani mıntıkası. Geç Antik Dönem'in doruğu olarak İslam İmparatorluğu, Batı Avrasya ve Kuzey Afrika'da bugüne kadar insanlık tarihinde eşi benzeri görülmemiş siyasi ve ekonomik bir refah ortaya çıkarmıştır. Bunun temellerinden biri parasal organizasyonudur.

Stefan Heidemann, M.S. 696-698 yıllarında Halife Abdülmelik'in yaptığı sikke reformunu irdelemektedir. Bu reformda vergi toplamak ve devlet harcamaları için iki imparatorluk birimi oluşturulmuştur: imparatorluk altını dinar ve gümüşü dirhem. Bizans'ta olanın aksine bakır sikkelerin darbu imparatorluk görevi değil bölgesel veya yerel sorumluluk olarak gerçekleşmiştir. Abdülmelik'in reformuna karşın, yukarıda zikredilen üç mıntika ortak imparatorluk para sistemine katılması yavaş gelişmiş ve Memun (H. 194-218 / M. 810-33) ve Mütevekkil (H. 218-27 / M. 833-42)'in hükümdarlıkları arasında darp mercinin merkezileştirilmesi sırasında doruğa ulaşmıştır. Mohammad Younis'in gözlemlerine göre imparatorluk sikkelerinin varlığına rağmen uzun bir süre boyunca bu üç mıntikadaki dolaşım, önceki para sistemlerinin özelliklerini korudu. Alberto Canto bunu, İber Yarımadası'nda Vizigotik zamanlardan erken İslam İmparatorluğu'na parasal sistemin geçişi hakkındaki tartışmasında irdelenecek. Başta Mısır ve Suriye olmak üzere eski Bizans topraklarında

locally produced and circulating copper fals'. Demand constantly outstripped supply, and copper coins were imitated and cast (s). This "Byzantine" dualism of gold dinār and copper fals persisted in the eastern Mediterranean until the mid-9th century, when the production of copper coins gradually faded while silver dirhams became common in the area. In the former Sāsānian border zones of the Islamic empire, vassal states emerged or survived since pre-Islamic times. These areas had developed their own regional currencies, which circulated parallel to the imperial dinār and dirham. With one exception, as Konstantin Kravtsov shows, the regional coinages in Ṭabaristān, Sijistān/south-eastern Iran, Bukhārā, and Khwārazm all followed Sāsānian models. These regional coinages were maintained, even after those vassal states were absorbed into the empire and slowly vanished during al-Ma'mūn's reign or shortly after. While the centralisation of the minting system happened under al-Ma'mūn and his successors, the peak of coin output of the mints, however, reached its peak even before during the period between al-Manşūr (r. 136-158/754-775) and Hārūn al-Rashīd (r. 170-93/786-809), which constituted probably the apex of Late Antiquity's monetarization. Matthias Naue, in his estimates of dies and provincial mint coin production, shows the sheer magnitude of the mint production in the 'Abbāsīd Empire.

imparatorluğun altın dinarına yerel üretim bakır fels'ler eşlik etmiştir. Talep her zaman arzdan fazlaydı ve bakır sikkeler taklit edilip döküm yapılmıştır. Altın dinar ve bakır fels'ten ibaret "Bizans" düalizmi doğu Akdeniz'de, bakır sikke üretiminin yerini gümüş dirhemlerin aldığı 9. yüzyıl ortalarına kadar devam etti. İslam İmparatorluğu'nun eski Sasani mıntıkasında ise İslam öncesi dönemden beri varlığını sürdüren veya yeni ortaya çıkan vasal krallıklar görülür. Bu bölgeler kendi bölgesel paralarını geliştirmişti ve bunlar imparatorluk dinar ve dirhemiyle aynı zamanda dolaşımda idi. Tek istisna, Konstantin Kravtsov'un göstereceği üzere Taberistan, Sistan/güneydoğu İran, Buhara ve Harezmi'nin Sasani modellerini izleyen bölgesel sikkeleridir. Bu bölgesel sikkeler söz konusu vasal krallıklar İslam İmparatorluğu'na ilhak edildikten sonra bile varlıklarını sürdürdü ve Memun'un halifeliği sırasında veya hemen akabinde yavaşça ortadan kalktılar. Darp sisteminin merkezileşmesi Memun ve halefleri döneminde gerçekleşmesine karşılık darphanelerin sikke üretimi daha önce, Mansur (H. 136-158 / M. 754-775) ve Harun Reşid (H. 170-93 / M. 786-809)'in hükümdarlıkları sırasında doruğa ulaşmıştı, ki bu muhtemelen Geç Antik Dönem parasallaşmasının da zirvesini oluşturuyordu. Matthias Naue kalıp ve eyalet darphaneleri sikke üretimi tahminleriyle Abbasi İmparatorluğu'ndaki sikke üretiminin devasa boyutunu gösteriyor.

Creation and Break-up of the Monetary Union of the Early Islamic Empire

The economic rise of the Early Islamic Empire coincided with the process of creating a monetary union in terms of dinars and dirhams. Local coinages continued to exist side by side with imperial money, similar to the earlier Roman Empire in the East. The process of monetary integration and establishing a more centralised administration of the minting system took some time and reached its pinnacle with al-Ma'mun's reforms. That system is reflected and enshrined in Islamic law which was formulated in that time.

Since the Sāmarrā'-period and the shattering of the imperial government system, some regions went their own way in monetary circulation. This process would eventually lead to a fragmented monetary system in the early 11th century characterised by few interregional trade coinages and a number of regional circulation zones.

Erken İslam İmparatorluğu'nun Parasal Birliğinin Oluşturulması ve Dağılıması

Erken İslam İmparatorluğu'nun ekonomik yükselişi ile dinar ve dirhem cinsinden parasal birlik oluşturma süreci çakışır. Yerel sikkeler ile imparatorluk sikkeleri yan yana mevcuttu, tıpkı Doğu'da Roma İmparatorluğu'nun erken evrelerinde olduğu gibi. Parasal entegrasyon süreci ve darp sisteminin idaresinin daha merkezileşmesi zaman aldı ve Memun'un reformlarıyla doruğa çıktı. Söz konusu sistem o dönemde formüle edilen İslam yasasında akseder ve kendine yer bulur.

Samarra döneminden ve imparatorluk hükümet sisteminin parçalanmasından beri bazı bölgeler, parasal dolaşımında kendi yollarını çizdi. Bu sürecin sonunda 11. yüzyılın başlarında fragmanlar haline gelmiş bir parasal sistem ortaya çıktı; bu yeni sistem birkaç bölgelerarası ticaret sikkesi ve çok sayıda bölgesel dolaşım mintikaları ile karakterize olur.

Universität Hamburg, Asien Afrika Institut
Edmund-Siemers-Allee 1, Ost
20146 Hamburg - Germany
stefan.heidemann@uni-hamburg.de

From Visigothic to Umayyad Coinage: Changes and Solutions in Monetary Policy in al-Andalus (8th-9th Centuries)

The Islamic conquest of Visigothic Hispania appears as a significant watershed also in monetary terms. After the Umayyad conquest, the old Visigothic gold tremisses disappeared completely and quickly, comparable only to the disappearance of Byzantine nomismata in Syria and Egypt.

The Visigothic coinage was replaced by a new and alien monetary system. This happened in three stages: first, a conquest or transitional phase (93-98/711-716) with a system of two denominations in Byzantine tradition, a gold solidus and its divisions, as well as copper coins (fals / fulūs). This system had much in common with the monetary conditions of Ifrīqiya (present-day Tunisia), Mişr (Egypt), and Syria. Literary documents, such as the treaty of Tudmir in 713, help to explain the situation. In the second phase beginning in 102/720, the reformed epigraphic coins appeared in al-Andalus, first the gold dīnār followed by the silver dirham, albeit both not in high volumes. At that time the fals lost its importance within the monetary system. Finally, between 138/755 (the arrival of the Umayyad scion ‘Abd al-Raḥmān in al-Andalus) and 145/762, one metal dominated – silver dirhams with the occasional production of fulūs. This system lasted until the end of the 9th century. The growing practice of fragmentation of dirhams left the fals unnecessary to serve as small change, a situation similar to the Islamic east.

Vizigot Sikkelerinden Emevi Sikkelerine: Endülüs’teki Para Politikasında Değişimler ve Çözümler (8-9. Yüzyıllar)

Vizigotik İspanya’nın İslam kuvvetlerince fethi, parasal açıdan da önemli bir dönüm noktası olarak görünmektedir. Emevi fethinden sonra Vizigotların altın tremissis’leri tamamen ve çabucak ortadan kalktı ve bu durum yalnızca Suriye ve Mısır’da Bizans nomisma’sının ortadan kalkmasıyla karşılaştırılabilir.

Vizigotların sikkelerinin yerini, yeni ve yabancı bir para sistemi aldı. Bu husus üç aşamada gerçekleşti: önce, bir fetih veya geçiş evresinde (H. 93-98 / M. 711-716) Bizans geleneğinde iki birimli bir sistem – altın solidus ve fraksiyonları ve de bakır fels / fulūs. Bu sistem İfrikiyye (bugünkü Tunus), Mısır ve Suriye’deki parasal koşullarla birçok ortak yöne sahipti. M. 713 tarihli Tudmir Antlaşması gibi edebi kaynaklar sayesinde bu durum açıklanabiliyor. H. 102 / M. 720’de başlayan ikinci evrede, reformlu epigrafik sikkeler, önce altın dinar ve ardından gümüş dirhem olmak üzere Endülüs’te ortaya çıktı fakat her ikisi de yüksek hacimde değildi. O sırada fels, parasal sistem içinde önemini yitirdi. En son olarak da H. 133 / M. 755 (Emevi soyundan Abdurrahman’ın Endülüs’e gelişi) ve H. 145 / M. 762 arasında tek bir metalin hükmü geçti – gümüş dirhemlerin yanında ara sıra basılan fulūs. Bu sistem 9. yüzyılın sonuna kadar devam etti. Dirhemlerin fragmanlarına ayrılması uygulaması giderek artınca bozuk para olarak fels’e gerek kalmadı, ki tıpkı İslami doğuda olduğu gibi.

The archaeological record for the monetary situation is far more complex. Sites such as the palace complex of Cercadillas (Cordoba), the al-rabad of Saqunda (Córdoba), or the city of Madinat Ily (Tolmo de Minateda, Albacete) suggest a slightly different course of events. The record confirms the disappearance of the Visigothic tremissis.

The emergence of the new imperial Islamic money, dirhams, in circulation was much slower. The rare presence of the dirham in circulation coincided with the survival and circulation of Late Roman bronze coins in large quantities, especially in urban areas.

Parasal durumun arkeolojik kayıtları çok daha karmaşıktır. Cordoba'daki Cercadillas Saray kompleksi, Saqunda rabatı, veya Tolmo de Minateda, Albacete'deki Madinat Ily kenti gibi merkezlerde birazcık farklı bir seyir söz konusu. Kayıtlar, Vizigotik tremissis'in ortadan kalkışını teyit ediyor.

Yeni imparatorluk İslam parası dirhemin dolaşımında görülmesi çok daha yavaştı. Dolaşımında dirhemin nadiren görülmesi, özellikle kentsel alanlarda büyük miktarlarda Geç Roma bronz sikkelerinin halen bulunması ve dolaşması ile çakışır.

The Egyptian Imitative Fulūs in the Early Islamic Period

Copper coins accompanied the gold dīnār in the former Byzantine regions of the Islamic Empire and were vital for economy and monetary circulation. Byzantine minting traditions were maintained in Egypt, where coins were markedly heavier, had a bold legend style, and had a thicker flan than anywhere else in the Empire.

Some groups of imitative light bronze coins have surfaced bearing the designs of the Egyptian fals, but they differ in their fabric, size, weight and thickness. Many of these imitations were cast, and some of them are mules imitating on one side an Egyptian and on the other side a Syrian copper coin type. Some groups of these imitative light copper coins will be discussed in order to identify the source of these imitations.

Erken İslam Dönemi'nde Mısır Taklit Fülusu

İslam İmparatorluğu'nun Bizans'tan fethettiği bölgelerde altın dinarlara bakır sikkeler eşlik etti ve bunlar hem ekonomi hem de parasal dolaşım için hayati öneme sahiptiler. Mısır'da Bizans sikke darbı gelenekleri korundu ve sikkeler daha ağırdı, daha kalın lejand stiline sahipti ve de İmparatorluk'taki diğer yerlerden daha kalın pullara basılıyorlardı.

Taklit hafif bronz sikkelerin bazı gruplarında Mısır fels'inin tasvirleri görülüyor fakat dokuları, ebatları, ağırlıkları ve kalınlıkları farklıdır. Bu imitasyonların çoğu dökümdür ve bazıları bir yüzünde Mısır ve diğer yüzünde Suriye bakır sikke tipi taşıyan hibrid örneklerdir. Bu taklit hafif bronz sikkelerin bazı grupları burada irdelenecek ve kaynakları saptanmaya çalışılacaktır.

Political and Monetary Integration of Tabaristān into the Early Islamic Empire as Reflected in Written and Numismatic Sources

The process of Tabaristān's political and monetary integration into the Islamic Empire is reflected in narrative and numismatic sources. After the Arab conquest of Iran, Tabaristān (modern Māzandarān, south of the Caspian Sea) remained for more than a century under its own autonomous rulers, the Ispahbāds.

The focus of this paper lies on the events before and after the 760s CE when Tabaristān lost its autonomy, and provincial governors were appointed by the 'Abbāsids. A chronology will be suggested for the transition period from the Ispahbāds to the first 'Abbāsīd governors.

Yazılı ve Numismatik Kaynaklara Göre Taberistan'ın Erken İslam İmparatorluğu'na Siyasi ve Parasal Entegrasyonu

Taberistan'ın İslam İmparatorluğu'na siyasi ve parasal entegrasyonu süreci edebi ve numismatik kaynaklarda yer bulmuştur. İran'ın Araplar tarafından fethinden sonra Taberistan (Hazar Denizi'nin güneyindeki bugünkü Mazenderan) bir asırdan daha uzun bir süre kendi özerk yöneticileri İspahbedlerin egemenliğinde kaldı.

Bu bildiri, Taberistan'ın özerkliğini kaybettiği ve eyaletlere Abbasi valileri atıldığı 760 öncesi ve sonrasının olaylarına odaklanacaktır. İspahbedlerden ilk Abbasi valilerine geçiş dönemi için bir kronoloji önerisi yapılacaktır.

State Hermitage Museum
Dvortsovaya embankment, 34
St Petersburg 190000 Russian Federation
konstantin-kra@hermitage.ru

Estimation of the Level of Monetarization in the Early 'Abbāsīd Empire

Based on the accumulative information about Middle Eastern and Eastern European hoards, Thomas Noonan estimated the mint output and the degree of monetarization in the early 'Abbāsīd empire in his seminal article of 1986. Several questions about monetarization of the empire remain unsolved yet: What influenced or regulated the output of each individual mint? How was the mint organized? And how many dirhams were struck? Since literary sources do not address this issues, a detailed study of hoards might provide data to answer some of these questions. The paper will focus on one such hoard that includes about 500 dirhams documented at the University of Hamburg. All coins were minted in Madīnat Jayy (sister city of Işfahān in Jibāl, Iran) in the same year of 162/778-9 under the governor Yahyā al-Harashī. It is the largest number of dirhams from a single mint and year ever studied die by die, which in turn allows us to better estimate the number of coins struck. The result suggests an immense output of dirhams in that particular year, something which was already predicted in Noonan's article. His study helps us to set the results into an empire-wide perspective. For three decades before and seven years after the issue of 162/778-9 (and a small run in 163 h.), no coin production is known so far. These mint-state coins never circulated and allow us to also make assumptions on the legal dirham weight and its regulation at the mint. This study shows that, despite the predominance of the mints of Madīnat al-Salām (Baghdad) and al-Muḥammadiyya (Ray) in the middle of the 2nd/8th century, minting operation in the provinces could be erratic but significant.

Universität Hamburg
Fakultät für Geisteswissenschaften
Asien-Afrika-Institut Geschichte & Kultur des
Vorderen Orients Hamburg - Germany
MatthiasNaue@gmx.de

Erken Abbasi İmparatorluğunda Parasallaşma Seviyesi Tahmini

Orta Doğu ve Doğu Avrupa defineleri hakkındaki biriken bilgiye dayanan Thomas Noonan, 1986 yılında yayımladığı çığır açıcı makalesinde erken Abbasi İmparatorluğunda parasallaşma derecesi ve darphane çıktısını tahmin etti. İmparatorluğun parasallaşması hususunda birkaç soru henüz cevaplanmamıştır: Her bir darphanenin üretim çıktısını ne etkiliyordu veya düzenliyordu? Darphaneler nasıl organize olmuştu? Ve kaç adet dirhem basılmıştı? Edebi kaynaklarda bu sorulara cevap verecek bilgi bulunmadığından dolayı bu soruların bir kısmına, definelerin ayrıntılı incelenmesi ile cevap verilebilir. Bildiride, Hamburg Üniversitesi'nde belgelenen ve yaklaşık 500 dirhem içeren böylesi bir defineye odaklanılacaktır. Söz konusu definedeki tüm sikkeler Medinet Ceyy (Cibal'deki İsfahan'ın kardeş kenti, İran) kentinde ve H. 162 / M. 778-9 yılında, vali Yahya el-Hereşi zamanında darp edilmişti. Bu buluntu, tek bir darphanede ve aynı yılda darp edilmiş ve kalıp kalıp incelenebilen en yüksek dirhem sayısını temsil etmekte olup darp edilen sikke sayısını daha iyi tahmin etmemize olanak sağlıyor. Ulaşılan sonuç, söz konusu yılda özellikle büyük miktarda dirhem basıldığına işaret ediyor ki, Noonan da makalesinde bu hükme varmıştı. Ancak onun çalışması bu sonuçları imparatorluk çapında perspektife oturtmamıza olanak sağlıyor. H. 162 / M. 778-9 (ve H. 163'te az bir miktar) yılından önceki otuz yıl ve izleyen yedi yıl boyunca sikke üretimi bilinmiyor. Bu yüksek kondüsyonlu sikkeler asla dolaşıma girmede ve yasal dirhem kütlesi ve darphanedeki düzenleme konusunda varsayımlar yapmamıza izin veriyor. Bu çalışma gösteriyor ki, H. 2./M. 8. yüzyılda Medinetü's-Selam (Bağdat) ve el-Muhammediyye (Rey) darphanelerinin baskınlığına karşın, eyaletlerdeki sikke basımı operasyonu düzensiz fakat önemli miktarda olabiliyordu.

The period between the 12th and the 15th centuries saw tremendous political and economic changes in the Eastern Mediterranean. The Islamic states -the Ayyūbids, the Mamlūks, the Īlkhāns and the Ottomans- were on the rise again and on a new path of economic blossoming. In Western Europe and the Northern Mediterranean, the Christian states, especially the mercantile republics in northern Italy, opened a new chapter of prosperity. Byzantium experienced an Indian summer under the Palaeologans. Despite intermittent military conflict, the crusader movement and in their wake the Italian mercantile republics fostered Mediterranean trade to a level unprecedented since antiquity.

In terms of monetary history, we see in Europe a trend to mint larger silver denominations and a return to gold denominations. In the Eastern Mediterranean, the Islamic states created again a dirham of a high silver alloy and a regulated weight. This system, which would later form the basis of Ottoman coinage, was perfected by the Īlkhāns with a periodical issuing and recalling of tightly controlled silver coins.

Copper coins were largely abandoned in the Islamic Empire in the middle decades of the 9th century. The re-introduction of copper coinage in the Islamic Eastern Mediterranean in the late 11th and 12th centuries opened a new chapter in the monetary organisation of the Islamic Eastern Mediterranean.

12. ila 15. yüzyıllar arası dönemde Doğu Akdeniz'de muazzam siyasi ve ekonomik değişimler yaşandı. İslam devletleri -Eyyubiler, Memlûklar, İlhanlılar ve Osmanlılar- yine yükselişteydi ve yeni bir ekonomik parlama yolundaydı. Batı Avrupa ve Kuzey Akdeniz'de Hristiyan devletler, özellikle de kuzey İtalya'nın tüccar cumhuriyetleri, yeni bir refah çağına girdi. Bizans ise Palaiologoslar idaresinde bir pastırma yazı yaşıyordu. Ara ara gerçekleşen askeri çekişmelere karşın Haçlı hareketi ve akabinde İtalyan tüccar cumhuriyetleri Akdeniz'de ticareti Antik Çağ'dan beri görülmemiş bir seviyeye taşıdı.

Para tarihi açısından Avrupa'da daha büyük gümüş birimler basma ve altın birimlere geri dönüş eğilimi görülmektedir. Doğu Akdeniz'de İslam devletleri yine yüksek gümüş alaşımli ve kontrollü ağırlıkta dirhem ortaya çıkardı. Daha sonra Osmanlı sikkelerinin temelini oluşturacak olan bu sistem, sıkı kontrollü gümüş sikkelerin periyodik darp ve tedavülden çekilmesini gerçekleştiren İlhanlılarla mükemmelleştirildi.

İslam İmparatorluğu'nda 9. yüzyılın ortalarında bakır sikkeler büyük oranda terk edilmişti. Müslüman Doğu Akdeniz'de bakır sikkelerin geç 11. ve 12. yüzyıllarda tekrar piyasaya sunumu Müslüman Doğu Akdeniz'in parasal organizasyonunda yeni bir sayfa açtı. Betül Teoman, bakır sikkelerin başlangıçta hem sistem hem de tasvir olarak Bizans'tan etkilendiğini gösterecek.

Betül Teoman presents the idea that copper coins were initially influenced by Byzantium not only as a system but also in design. Once (re-) introduced copper coinage gained its own dynamics in Syria and Egypt, according to Warren Schultz (see also the panel 5 - Hassan Al-Akra on the finds of Baalbek). In Anatolia, the Byzantine Empire served as a bridge between Late Antiquity and the early Middle Ages, but the coinage reform of Alexius I in 1098 transformed the Late Antique system into something new.

Ceren Ünal notes that the scyphate-shaped coins of debased silver are one visible hallmark of this new system. As part of the Mongol İlkhān Empire for a long time, Anatolian monetary circulation under the Beyliks and the early Ottomans became deeply influenced by Mongol silver currency, according to Gültekin Teoman. An example of the merging Byzantine and post-İlkhānīd Ottoman traditions is given by Oya Yağız. Julian Baker shows how the Byzantine Empire serves as a fascinating example of how regionalised such a merger of different traditions can appear.

(Tekrar) piyasaya sokulan bakır sikkeler, Warren Schultz'a göre, Suriye ve Mısır'da kendi dinamiklerini geliştirdi (ayrıca bkz. Panel 5'te Hassan Al-Akra'nın Baalbek buluntuları hakkındaki sunumu). Anadolu'da Bizans İmparatorluğu, Geç Antikite ve Erken Orta Çağ arasında bir tür köprü görevi gördü fakat I. Aleksios'un 1098 yılındaki sikke reformu Geç Antik sistemi yepyeni bir şey haline getirdi.

Ceren Ünal'ın anlatacağı üzere, değeri düşürülmüş gümüşten çukur sikkeler, bu yeni sistemin görsel işaretlerinden biridir. Gültekin Teoman'a göre Moğol İlhanlı İmparatorluğu'nun uzun süre parçası olarak Anadolu para dolaşımı, Beylikler ve erken Osmanlı dönemlerinde Moğol gümüş para sisteminden oldukça fazla etkilendi. Bizans ve İlhanlı-sonrası Osmanlı geleneklerinin birleşimine bir örneğini Oya Yağız sunacak. Julian Baker ise Bizans İmparatorluğu'nun, farklı geleneklerin böylesi bir birlikteliğinin nasıl da bölgeselleşmiş olabileceğinin muhteşem bir örneği olarak nasıl işlev gördüğünü gösteriyor.

Figural Coins of the Seljūqs of Rūm

In 1075 CE Sulaymān ibn Qutulmush (r. 473-478/1081-1086) founded the Seljūq dynasty in Rūm, the former Byzantine Asia Minor, and ruled over most of Anatolia. Turks living alongside Greeks, Armenians and Syrian Christians enriched the existing civilisation with their own culture and heritage. This is reflected in the social and cultural life as well as in architecture and portable arts such as coins. After the conquest, Byzantine and other Islamic coins continued to circulate. Mas'ūd I (r. 510-551 / 1116-1155 C.E.) minted the first copper coins in the name of a Rūm Saljūq sultan. Coins with figural imagery became a hallmark of the Seljūqs of Rum, partly as a result of the preceding Byzantine tradition. Although figural imagery is rarely applied on Islamic coins, all early Rūm Seljūq sultans minted copper coins, and some also silver coins with figural images. Figures include depictions of sultans, horsemen, animals (lions, hares and eagles), the sun and angels.

The paper will introduce the figural coinage of the Seljūqs of Rum in detail and contextualise them within Seljūq art.

Anadolu Selçuklu Sikkelerinde Figür

1075 yılında Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından İznik'te kurulan Anadolu Selçuklu Devleti Anadolu'nun çok büyük bir bölümüne hâkim oldu. Anadolu'ya gelirken beraberlerinde İslamiyet öncesi göçebe geleneklerini taşıyan Türkler, Anadolu'da Rum, Ermeni ve Süryani toplulukları ile bir arada yaşadılar ve onların eski yerleşik kültürlerinden etkilendiler. Böylece oluşan Selçuklu kültürü, sosyal ve kültürel yaşamda olduğu kadar; mimariden, küçük sanat eserlerinden sikkelerine kadar yansımıştır. Anadolu Selçuklularının ilk dönemlerinde bölgede Bizans ve diğer İslam devletlerinin sikkeleri tedavüldeydi. Bu dönemden günümüze ulaşan en eski sikke I. Rükneddin Mesud dönemine (1116-1155) aittir. Bilindiği üzere, İslami sikke geleneğinde sikkelerde figür kullanımı nadirdir, yoğun olarak yazı tercih edilmiştir. Ancak, Anadolu Selçuklu sikkelerinde Bizans etkisi ile sikkelerde figür kullanımı yaygındır. Anadolu Selçuklularında birkaç sultan dışında tamamının altın, gümüş ve bakır sikke örneklerinde figüre rastlanmaktadır. Söz konusu figürler arasında; hükümdar tasvirleri, süvari tasvirleri, hayvan figürleri (aslan, tavşan, kartal), güneş betimlemeleri, melek tasvirleri bulunmaktadır.

Bu çalışmada, Anadolu Selçuklu dönemi sikkelerinde kullanılan figürler ayrıntılı olarak tanıtılarak, Selçuklu sanatındaki yerleri üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Dokuz Eylül Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi C Blok
Müzecilik Bölümü
Tınaztepe Yerleşkesi, Buca – İzmir
betul.teoman@deu.edu.tr

From al-Maqrīzī's Condemnations to the Archaeological Evidence: Contextualising Mamlūk Copper Coinage

The Mamlūk-era historian Taqī al-Dīn al-Maqrīzī (d. 845/1442) is well known (at least among historians of medieval Islamic money) for his frequent and vociferous condemnations of the use of copper coinage. These are especially apparent in his many discussions of the events of the late 8th/14th and early 9th/15th centuries, and his attitudes have been described as reflecting the “economic sunna” of the Mamlūk-era ‘ulamā’ class. Yet, despite this anti-copper bias of the scholars of the religious sciences, even the most cursory reading of al-Maqrīzī’s chronicle *Kitāb al-Sulūk* (not mention those of other contemporary historians) reveals many accounts of the increasingly widespread usage of these coins, especially from the reign of Sultan al-Malik al-Nāṣir Faraj (r. 801-815/1399-1412 with a brief interregnum) onwards.

This paper addresses both the many dimensions and differing interpretations of this phenomena via an examination of modern scholarship, contemporary literary evidence, the surviving numismatic evidence -especially that derived from archaeological sites- and differing theoretical approaches.

Makrızı'nın İtirazlarından Arkeolojik Kanıtlara: Memluk Bakır Sikkelerini Kontekste Oturtmak

Memluk Dönemi tarihçilerinden Takıyüddin el-Makrızı (öl. H. 845 / M. 1442), bakır sikke kullanımına karşı sık sık ve açık bir dille itirazlarıyla iyi tanınır (en azından Orta Çağ İslam parası çalışanlarca). Bu itirazları özellikle geç H. 8. / M. 14. yüzyıl ve erken 9. / 15. yüzyıl olaylarını bol bol tartışmalarında açıktır ve onun tepkisinin Memluk Dönemi ulema sınıfının “ekonomik sünnet”ini yansıttığı şeklinde yorumlanmıştır. Ne var ki, ilahiyat bilim adamlarının bakır-karşıtı bu duruşlarına karşılık, Makrızı'nın vakayinamesi *Kitabü'l-Süluk*'un en üstün-körü okunuşunda dahi (diğer çağdaş tarihçileri zikretmiyoruz bile) bu sikkelerin, özellikle Sultan Melik Nasır Ferec (H. 801-815 / M. 1399-1412 kısa bir fetret ile)'in hükümdarlığından itibaren giderek artan yaygın kullanımına dair birçok anlatım vardır.

Bu bildiriye, modern bilimsel çalışmalar, zamanın edebi kaynakları, günümüze ulaşan numismatik kanıtlar -özellikle arkeolojik merkezlerden ele geçen- ve farklı teorik yaklaşımlar yoluyla bu fenomenin hem çoklu boyutu hem de farklı yorumları irdelenecektir.

DePaul University
College of Liberal Arts & Social Sciences
55 East Jackson Blvd.
Chicago, IL 60604 - USA
USAWSCHULTZ@depaul.edu

A Group of Billon Trachea: The Beydağ Hoard from the Archaeological Museum in Aydın

In 2016 a new coin hoard was acquired by the Archaeological Museum in Aydın. It includes 560 billon trachea from the Komnenian and the Angelid dynasties of the late 12th and early 13th centuries. The hoard is said to come from Beydağ, İzmir, but its provenance has not yet been established. Beydağ is located at the border of the provinces of İzmir and Aydın. The coins include the reigns of Manuel I Komnenos (r. 1143-1180), Isaak II Angelos (r. 1185-1195, 1203-1204), and Alexios III Angelos (r. 1195-1203). That period ended in 1204 with the establishment of the so-called Latin empire. When Alexios I Komnenos ascended to the throne in 1081, the military aristocracy controlled Byzantine politics in the late 11th century. The rise of the new elite is reflected in new iconography, such as the first use of military saints on coins. The Angelid dynasty did not have quite a different outlook, but the empire was collapsing. The disarray of the empire allowed for more influence by the Italian mercantile republics. How does coin iconography reflect the changes in the social and political order between the two dynasties? Not only is the wealth of the iconographic material of the Beydağ important for the political and social study of these centuries, but also the hoard is interesting for its find location and its number.

Celal Bayar Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Sanat Tarihi Bölümü – Manisa
cerenunalcbu@gmail.com

Aydın Arkeoloji Müzesi'nden Beydağ Definesi: Bir Grup Billon Trachea

Aydın Arkeoloji Müzesi 2016 yılında yeni bir sikke definesini koleksiyonuna katmıştır. Bu define 12. yüzyıl sonu ve 13. yüzyıl başında yer alan Komnenos ve Angelos Hanedanlarına tarihlenen 545 adet sikkeyi içermektedir. Definenin Beydağ/İzmir'den geldiği söylenmekle birlikte buluntu yeri tam olarak tespit edilememiştir. Beydağ yerleşkesi, İzmir ve Aydın illerinin sınırında bulunmaktadır. Sikkeler, I. Manuel Komnenos (1143-1180), II. Isaakios Angelos (1185-1195, 1203-1204) ve III. Aleksios Angelos (1195-1203) iktidarlarına tarihlenmektedir. Latin İmparatorluğu'nun 1204 yılında kurulmasıyla bu dönem de son bulmuştur. Bizans siyasi hayatını, 11. yüzyıl sonunda, 1081 yılında I. Aleksios Komnenos'un tahta çıkmasıyla askeri aristokrasi kontrol etmiştir. Yeni bir seçkin sınıfın yükselişi sikke tasvirlerinde asker azizlerin ilk olarak kullanılması örneğinde olduğu gibi ikonografiye yenilik olarak yansımıştır. Angelos Hanedanı dönemi ise tamamen farklı bir görünüme sahip olmamakla birlikte imparatorluk yıkılmaktadır. İmparatorluğun içinde bulunduğu bu karmaşa dönemi ticaretle uğraşan İtalyan Cumhuriyetlerinin daha fazla etki sağlamasına olanak sağlamıştır. Sikke ikonografisi bu iki hanedan dönemindeki sosyal ve politik düzen değişikliklerini nasıl yansıtmaktadır? Beydağ Definesi sadece ait olduğu yüzyılların politik ve sosyal durumunun araştırılması için ikonografik bir malzeme değerinde olmayıp, buluntu yeri ve sayısal miktarı bakımından da önemlidir.

Western Anatolian Beylik Coins Minted in the Name of the İlhānids

In 1243 CE the Mongols defeated the Rūm Seljūq sultan Ghiyāth al-Dīn Kaykhusrū II (r. 634-644/1237-1246) on the plain of Köseadağ. This opened the last chapter of the history of the Seljūqs of Rūm, who from now on acknowledged the overlordship of the Mongol İlhāns.

Turkish tribes at the western Anatolian border of the Seljūq realm became discontented with the political situation and revolted. At first they acknowledged the overlordship of the İlhāns on coins but soon broke away entirely. Soon Turkish beyliks minted coins in western Anatolia as rulers in their own right. Although these beys, particularly the Aydınoğulları, Germiyoğulları, Menteşeoğulları and Karasioğulları, placed their own names on the coins, the coinage continued to conform to İlhānīd monetary traditions.

This paper analyses the coins of the western Anatolian beyliks in the name of the İlhāns and places them into their historical context.

İlhanlı Adına Basılan Batı Anadolu Beylik Sikkeleri

Anadolu Selçuklu sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in M. 1243 senesinde Köseadağ Ovası'nda Moğollar tarafından yenilgiye uğratılması devletin sonunu hazırlamış ve bu dönemde başa geçen Selçuklu sultanları, Moğolların kontrolünde görev yapmışlardır.

Sınırlara yerleştirilmiş olan Türkmen aşiretleri Anadolu'nun Moğol valilerince yönetilmeye başlanmasından duydukları hoşnutsuzluk sebebiyle ayaklanmaya başlamışlardır. Önceleri İlhanlılar'a bağlılıklarını sikkelerinde ifade eden bu beylikler, daha sonra bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Özellikle Batı Anadolu beyliklerinden Aydınoğulları, Germiyoğulları, Menteşeoğulları ve Karasioğulları kendi isimlerini sikkelerinde kullanmışlar fakat karakteristik özellikleri İlhanlı sikkelerine benzemektedir.

Çalışmamızda, Batı Anadolu Beylikleri tarafından İlhanlı sultanları adına batırılan sikkeler tarihsel bağlama oturtulmaya çalışılacaktır.

Independent Scholar

651 Sok. 22/3 Emlak Bankası Konutları
Gaziemir – İzmir
smyrnacoins@gmail.com

A Byzantine-Ottoman Hoard from Veliköy

A hoard, said to be found at Veliköy, is preserved in the Archaeological Museum in Tekirdağ on the European side of the Sea of Marmara.

The hoard, dating to the Palaeologan dynasty, was buried before the Ottoman conquest and comprises about 5,000 coins, both Byzantine stavratoons and Ottoman akçe's that circulated side by side. This hoard is a valuable document to understand the monetary situation of this period.

Veliköy'den Bir Bizans-Osmanlı Definesi

Tekirdağ Arkeoloji Müzesi'nde bulunan ve Veliköy Definesi olarak adlandırılan define, Palaiologoslar Dönemi'ne tarihlenen Bizans stavratoon'ları ve Osmanlı akçe'lerinden oluşmaktadır.

Yaklaşık 5000 sikke içeren karma define fetih öncesi sikke dolaşımını ve dönemin statükosunu yansıtmaları açısından önem taşımaktadır.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Cumhuriyet Mah. Silahşör Cad. No. 89
Bomonti-Şişli - İstanbul
oyayagiz@hotmail.com

Coin Circulation in 14th Century Thrace and Constantinople

The 14th century was a transitional phase in the region of analysis. Whereas the re-established Byzantine Empire began the century in a position of strength, by the second half of the century it was merely one of a number of powers that included notably the Ottomans, the Bulgarians and the Genoese. This contribution proposes to trace not so much the production of coinage in the region of Thrace and Constantinople, but its circulation.

The evidence is gathered from hoards and site finds, some of which unpublished. Some of the main themes are the following: How did Byzantine gold and silver coinage circulate during ca. 1300-1340? Did any of the same coinages continue ca. 1340-1370? Was the circulation of Byzantine copper coinage different from Byzantine gold and silver? Where and how were early Ottoman coins used? What impact, if any, did the reformed Byzantine coinage of John V, Andronikos IV and Manuel II have on coin circulation? Why was the silver coinage of Bulgaria so prominent in the region? What was the role of the issues of the Gattlusio dynasty in Lesbos and Thrace? Why was Venetian coinage still so important in the second half of the 14th century? What was the position of other western coins, especially Greek, Neapolitan and otherwise Italian? And finally, what can be said about Anatolian issues of the beyliks, Trebizond and Cilicia?

Trakya ve Konstantinopolis'te 14. Yüzyılda Sikke Dolaşımı

İlgilendiğimiz bölgede 14. yüzyıl bir geçiş evresiydi. Yüzyıla, yeniden toparlanmış bir güçle başlayan Bizans İmparatorluğu, asrın ikinci yarısına gelindiğinde bölgede Osmanlılar, Bulgarlar ve Cenovalılar gibi birçok unsurdan sadece biri durumundaydı. Bu sunumda Trakya ve Konstantinopolis'teki sikke üretiminden ziyade dolaşımı irdelenecektir.

Kanıtlarımız defneler ve ören yeri buluntularından gelmekte olup bir kısmı henüz yayımlanmamıştır. İrdelenecek ana konuların bir kısmı şöyledir: Bizans altın ve gümüş sikkeleri 1300-1340 civarında nasıl dolaşımdaydı? Aynı sikkeler 1340-1370 civarında da dolaşımda kalmayı sürdürdü mü? Bizans bakır sikkelerinin dolaşımı Bizans'ın altın ve gümüş sikkelerinkinden farklı mıydı? Erken Osmanlı sikkeleri nerede ve nasıl kullanılmıştı? V. Ioannes, IV. Andronikos ve II. Manuel'in reformlu Bizans sikkeleri, eğer olduysa, sikke dolaşımı üzerine nasıl bir etki yaptı? Bulgar gümüş sikkeleri bu bölgede neden çok baskındı? Lesbos (Midilli) ve Trakya'daki Gattlusio Hanedanı'nın bastığı sikkelerin rolü neydi? 14. yüzyılın ikinci yarısında Venedik sikkeleri neden hâlâ o kadar önemliydi? Diğer Batılı sikkelerin, özellikle Yunan, Napoli ve diğer İtalyan sikkelerinin durumu neydi? Ve son olarak da, Beyliklerin, Trabzon ve Kilikia krallıklarının Anadolu'da bastığı sikkeler hakkında ne söylenebilir?

Roman Provincial Coins -bronze coins which were minted by the Western (until Claudius) and Eastern cities of the Roman Empire during the first three centuries CE- are an outstanding source of information for imperial portraiture and titles, for the cities' responses to the establishment of a new political order under Augustus, and for the ensuing relationship between cities and the central and provincial authorities of the Roman government. However, they also shed light on the internal history and local culture of these cities, and they can also be studied as indicators for economic developments, be they local, regional, or empire-wide.

The first session of this panel is designed to show the progress in publishing and explaining Roman Provincial Coins. Such work lays ground for using these coins – very often difficult to interpret and therefore poorly understood – for historical purposes. This useful work would allow non-numismatists to use coins in their research work. Some new corpora of smaller cities are in progress such as Mysian Pordosilene presented by Aliye Erol Özdizbay and Pamphylian Magydos by Erdal Ünal.

Roman Provincial Coins are illuminative about a city's history when contextualised into an overall minting pattern. These contexts allow us to understand how the city reflects its own history and how it uses coin types to communicate certain messages. This is essential for a period where other regional sources are rare or do not exist. This is the default for the first three centuries of the Common Era. Mariangela Puglisi demonstrate how coins can be useful for such questions in the case of the coins of Kyme. Another connected

Milattan sonra ilk üç asır boyunca Roma İmparatorluğu'nun Batı (Claudius'a kadar) ve Doğu kentlerince basılan bronz sikkeleri ifade eden Roma İmparatorluk Dönemi şehir sikkeleri, imparatorluk portreleri ve unvanları için, kentlerin Augustus ile başlayan yeni siyasi düzene tepkileri için ve kentler ile Roma yönetiminin merkezi ve taşra mercileri arasındaki devam eden ilişkiler için inanılmaz bir bilgi kaynağıdır. Söz konusu sikkeler onları basan kentlerin tarihlerine ve yerel kültürüne ışık tutmakta ve ister yerel, bölgesel veya imparatorluk çapında olsun ekonomik gelişmelerin göstergesi olarak incelenebilirler.

Bu panelin ilk oturumunda Roma İmparatorluk Dönemi şehir sikkelerinin yayımlanması ve açıklanmasındaki ilerlemeyi göstermek amaçlanmıştır. Bu çalışmalar, yorumlanması çoğu zaman zor olan ve bu yüzden de az anlaşılan söz konusu sikkelerin, tarihsel amaçlar için kullanılabilmesi için gerekli temelleri atmaktadır. Bu faydalı çalışma sayesinde numismat olmayanlar, sikkeleri kendi çalışmalarında kullanabilecektir. Daha küçük kentlerin sikke korpuslarının hazırlıkları devam etmekte; örneğin Mysia'da Pordosilene'deki çalışmayı Aliye Erol Özdizbay ve Pamphylia'daki Magydos'u Erdal Ünal bizlere sunacak.

Roma İmparatorluk Dönemi şehir sikkeleri, bütünsel darp resmi çerçevesi içine oturulunca o kentin tarihine ışık tutar. Bu bağlamlar, kentin kendi tarihini nasıl aksettirdiğini ve sikke tiplerini kullanarak belirli mesajları nasıl ifade ettiğini anlamamızı sağlıyor. Diğer bölgesel kaynakların nadir bulunduğu veya hiç bulunmadığı dönemler için bu temel bir gereksinimdir.

issue centres around the self-representation of cities minting their own bronze coins, expressing their identities. Ulrike Peter investigates this issue for the cities of Moesia Inferior, Johannes Nollé for the Hellespont and Propontis area. Ahmet Tolga Tek examines the extraordinary coinage that the Lycian city of Arykanda issued during the reign of Gordian III and asks what Arykanda wanted to tell its citizens by depicting rider gods. A very complex problem of Greek imperial coinage deals with the reasons behind homonoia coins. Hale Güney looks at Nicomedia's homonoia coins to advance progress in this issue.

During the 300 years in which Roman provincial coins were minted, we are confronted with different approaches of the cities, new starts and changing of directions. At the beginning cities and regional ruler attempted to find a balance both between their own needs and aspirations, and their inclusion into the larger Roman Empire. These ambivalences are exemplified by Evgeni Paunov's discussion of the coinage of the last Thracian ruler Rhoimetalkes. Andrew Burnett poses the question whether we are able to identify some quite mysterious coins as very early productions of the mint of Alexandria Troas. Michel Amandry explores the background of the minting of Hadrianic cistophors. Finally Marguerite Butcher-Spoerri examines the minting activities of Asia Minor's cities during the reign of the Philippi.

Bu durum özellikle milattan sonraki ilk üç yüzyıl için geçerlidir. Mariangela Puglisi, Kyme sikkeleri örneğinde bu tür sorular için sikkelerin nasıl faydalı olabileceğini gösterecek. Bir başka ilintili konu ise kendi bronz sikkelerini basan kentlerin kendi kimliklerini ifade etmesi, öz-temsiliyetleridir. Ulrike Peter bu hususu Moesia Inferior kentleri için, Johannes Nollé ise Hellespontos ve Propontis bölgesi için irdelenecek. Ahmet Tolga Tek, Lykia'daki Arykanda kentinin III. Gordianus zamanında darp ettiği sıra dışı sikkeleri inceliyor ve ath tanrıları betimleyen kentin, vatandaşlarına ne söylemek istediğini sorguluyor. Roma İmparatorluk Dönemi Yunan sikkeleriyle ilgili çok karmaşık bir konu da homonoia sikkelerinin ardında yatan sebeplerdir. Hale Güney, bu konuda ilerleme kaydedilebilmesi için Nikomedeia'nın homonoia sikkelerini irdeliyor.

Roma İmparatorluk Dönemi şehir sikkelerinin darp edildiği üç yüz yıl boyunca kentlerin farklı yaklaşımları, yeni başlangıçlar ve yön değiştirmelerle karşılaşılıyor. Başlangıçta kentler ve bölgesel hükümdar, kendi gereksinimleri ve arzuları ile Roma İmparatorluğu'na dahil olmaları arasında bir denge kurmaya çabalıyordu. Bu çelişik durum son Thrak hükümdarı Rhoimetalkes'in sikkelerini irdelleyen Evgeni Paunov tarafından örneklendirilecek. Andrew Burnett, bazı çok gizemli sikkeleri, Aleksandria Troas'ın çok erken darpları olarak tanımlayıp tanımlayamayacağımızı sorguluyor. Michel Amandry Hadrianus kistophorlarının basıl-masının arka planını irdeliyor. Son olarak da Marguerite Butcher-Spoerri, Philippus hanedanının hükümdarlığı sırasında Küçük Asya kentlerinin sikke basımı faaliyetlerini inceliyor.

Coinage of Pordosilene / Poroselene

Pordosilene / Proselene is one of islands of the Hekatonesoï between Lesbos and Ayvalık in Aeolis. It struck coins from the 5th century BC to the Roman Imperial Period.

Its name is mentioned in the tribute list of 425/424 BC as one of the members of the Delian League, where it appears as Nasos Pordosilene.

It is suggested that the city used the name Pordosilene on 5th-4th century coins, then changed it to Nasos in the 3rd-2nd century BC. On the Roman Imperial coins, however, the name Poroselene was preferred. The city's pre-Roman silver and bronze coins bear types such as the heads of Apollo and Silenus, panther, dolphin, crab and lyre. The prominent types on the Roman Imperial coins of the city struck between the reigns of Antoninus Pius and Valerian are the gods Asclepius, Hygeia and Telesphorus.

Pordosilene / Poroselene Sikkeleri

Antik Çağ'da Lesbos adası ile Ayvalık arasında yer alan ve Hekatonesoï olarak adlandırılan adalardan biri olan Pordosilene / Poroselene kenti M.Ö. 5. yüzyıldan Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar sikkeler basmıştır.

Attika-Delos Deniz Birliği'ne üye olan kentin adı tribut listelerinde Nasos Pordosilene olarak geçmektedir.

M.Ö. 5-4. yüzyıl sikkelerinde Pordosilene adını kullanan kentin, M.Ö. 3-2. yüzyıllarda Nasos adıyla sikkeler bastığı anlaşılmaktadır.

Roma İmparatorluk Dönemi sikkelerinde ise kentin adı genellikle Poroselene olarak geçmektedir. Roma Dönemi öncesi gümüş ve bronz sikkelerinde Apollon başı, Silenos başı, panter, yunus, yengeç, lir gibi tipler görülmektedir. Antoninus Pius ile Valerianus dönemi arasında basılan kent sikkelerinde ise Asklepios, Hygeia, Telesphoros tipleri dikkat çekmektedir.

Roman Provincial Coins of Magydos

The Roman provincial coinage of Magydos will be revisited in light of online collections and the collection in the Burdur Museum.

The Roman provincial coins in the Burdur Museum mainly belong to Pisidian cities, although cities in Pamphylia are also well represented. The provincial coinage of Magydos starts with Emperor Nero. In contrast to the 1st century, more coins were minted in the name of Magydos by the 2nd and 3rd centuries. By the second half of 2nd century, Magydos started to strike provincial coins in up to four different denominations.

The city's most common coin types are Zeus, Athena, Demeter, the river god Katarraktes and Tyche. However, Magydos also uses Hermes, Hygeia, Helios, Aphrodite, Isis and Nike during the 2nd and 3rd centuries. The coinage of the city ends with the reign of Gallienus.

Magydos'un Roma İmparatorluk Dönemi Şehir Sikkeleri

Bu çalışma yayınlanmış örnekler, çevrimiçi koleksiyonlar ve Burdur Müzesi koleksiyonunda yer alan örnekler ışığında Magydos'un Roma İmparatorluk Dönemi şehir sikkelerine odaklanmaktadır.

Burdur Müzesi şehir sikkeleri ağırlıklı olarak Pisidia Bölgesi kentlerine ait olmakla birlikte Pamphylia Bölgesi kentlerinin sikkeleri de koleksiyonda ağırlıklı olarak görülür. Magydos şehir sikkeleri İmparator Nero dönemiyle başlar. Birinci yüzyılın aksine, 2. ve 3. yüzyılda Magydos adına basılmış çok daha fazla sikke dolaşıma girer. İkinci yüzyılın ikinci yarısında kentin bastığı sikkeler dört farklı birime kadar ulaşır.

Kentin en sık kullandığı sikke tipleri Zeus Athena, Demeter, nehir tanrısı Katarraktes ve Tykhe'dir. Bununla birlikte 2. ve 3. yüzyıllarda Magydos sikkelerinde Hermes, Hygeia, Helios, Aphrodite, Isis ve Nike'yi de kullanır. Şehir sikkeleri Gallienus dönemiyle son bulur.

Iconographic Choices in Roman Provincial Coinage of Kyme (Aeolis)

The importance of coin iconographies for recovering the history of a polis is taken for granted. Focusing on the Roman provincial coinage of Kyme, the coin images will be classified into categories of homologous subjects. In so doing, some of their symbolic significance and their links to specific historical events -more or less known from other sources- can be recovered.

Aiolis Kymesînin Roma İmparatorluk Dönemi Şehir Sikkelerinde İkonografik Tercihler

Birpolis'in tarihini öğrenmeye çalışırken sikkelerin ikonografilerinin önemi hafife alınmaktadır. Kyme'nin Roma İmparatorluk Dönemi sikkelerine odaklanınca sikkelerin imgeleri benzer konularla gruplanacaktır. Bunu yaparken de bu imgelerin sembolik önemi ve az ya da çok diğer kaynaklardan bilinen, spesifik tarihsel olaylara olan bağlantıları saptanabilir.

Università degli Studi di Messina
Dipartimento di Civiltà Antiche e Moderne
(Di.C.A.M.)
Polo Annunziata - 98168 Messina - Italia
mpuglisi@unime.it

Coins of Moesia Inferior without an Imperial Portrait and the Construction of Identity

Ann Johnston characterised the so-called pseudo-autonomous coins as “the most puzzling coins” among the Roman provincial issues. Such coins were also struck by different cities in Moesia Inferior. As they never have been studied together, an overview of these coin types allows new insights.

Most of the western Pontic cities -first of all Callatis, Istrus and Tomis- represent a long tradition of coin production. Under the Roman Empire these poleis minted not only the common and most widespread coins with a portrait of the emperor, the caesar or the empress on the obverse and depicting different “local” types on the reverse (“imperial/local mode”), but also coins with two “local” sides. I will ask whether we can interpret these coin types as constructions of local civic identities or whether we should speak of global types instead.

İmparator ve Aile Üyelerinin Portrelerini Taşımayan Moesia Inferior Sikkeleri ve Kimlik Oluşturma

Ann Johnston, Roma İmparatorluk Dönemi şehir sikkeleri arasında pseudo-otonom denilen sikkeleri “en kafa karıştırıcı sikkeler” olarak tanımlamıştır. Bu tür sikkeler, Moesia Inferior’daki çeşitli kentler tarafından da basılmış olup hiçbir zaman birlikte incelen-mediklerinden bu sikke tiplerine genel bir bakış yeni açılımlar sunacaktır.

Başta Kallatis, Istros ve Tomis olmak üzere Pontos’un batısındaki kentlerin çoğu, sikke üretiminde uzun bir geleneğe sahiptiler. Roma İmparatorluğu’nun egemenliği altında bu kent-devletleri hem ön yüzde imparator, caesar veya imparatoriçe portreli en yaygın tipleri ve arka yüzde çeşitli “yerel” tipleri (“imparatorluk/yerel tarz”) hem de her iki yüzde de “yerel” tip betimlenen sikkeler darp etmiştir. Bu sikke tiplerini, yerel sivil kimlik inşası olarak yorumlayabilir miyiz yoksa global tiplerden mi konuşmalıyız, sorularını soracağım.

Myths of the Straits Reflected by City Coins

Coins minted by cities of the region between the Dardanelles and the Bosphorus frequently depict local mythical traditions. These identity-creating myths of the cities have been shaped by the specific geographical and historical situation of this region. Local lore can thus help us reveal the mental constructs and feelings which Greeks had when they passed through this region or even established settlements there. The crossing as well as the passage of both straits were perceived by them as precarious or even perilous actions, if not as transgressions. The Greeks saw themselves confronted by adverse winds, by strong currents running from north to south that impeded the passage, by sea- and land-monsters, by bloodthirsty horse-breeding Thracians or by half-barbarous people such as the Troians who misused the accorded right of hospitality and even attempted to outwit and deceive the gods. In particular, they attempted to hinder the passage or even to suppress it. The deaths of Helle, Protesilaos, Hero and Leander, alongside the disappearance of Hylas, visualise these perils. The successful crossing of the Bosphoros, however, by Io and the Greeks' victory over the Troians might have spread hope that in the end the Greeks were able to overcome all obstacles. Frequently, the coin images evoke the memory of famous Greek poets who had previously addressed these stories in poetic words.

Şehir Sikkelerinde Yansıyan Boğaz Mitleri

Çanakkale ve İstanbul boğazları ile arasındaki bölgedeki kentler tarafından basılan sikkelerde sık sık yerel mitolojik gelenekler karşımıza çıkar. Kentlerin bu kimlik-taşıyan mitleri, bölgenin spesifik coğrafi ve tarihsel konumu tarafından biçimlenmiştir. Yerel lore (bilgi) aracılığıyla Hellenlerin bu bölgeden geçerken veya yerleşirken sahip oldukları hisleri ve zihin yapılarını anlamamız mümkün olabilir. Her iki boğazı hem karşıdan karşıya hem de boyuna geçmek eski Yunanlarca, ihlal değilse bile, hem riskli hem de tehlikeli eylemler olarak görülüyordu. Eski Yunanlar kendilerini düşman rüzgarlar, geçişi engelleyen kuzeyden-güneye kuvvetli akıntılar, deniz ve kara canavarları, kana susamış at yetiştiricisi Thraklar veya konukseverlik hakkını kötüye kullanan ve tanrıları bile kandırmaya kalkışan Troialılar gibi yarı-barbar halklarla karşı karşıya buluyorlardı. Özellikle de bunlar geçişe ket vurmaya, hatta engellemeye çabalıyorlardı. Hylas'ın ortadan kaybolması, Helle, Protesilaos, Hero ve Leandros'un ölümleri bu tehlikeleri görselleştirmektedir. Ne var ki, Bosphoros'un Io tarafından başarılı şekilde geçilmesi ve Yunanların Troialıları yenmesi, Yunanların en nihayetinde tüm engellerin üstesinden gelebileceği ümidini yaymış olabilir. Sikke imgeleri sık sık, daha önce bu öyküleri şiirsel sözlerle anlatan ünlü Yunan ozanlarının anılarına göndermeler yapmaktadır.

Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik
des Deutschen Archäologischen Instituts
Amalienstraße 73b - 80799 München - Germany
Johannes.Nolle@dainst.de

The Rider Gods of Arykanda in Lycia from a Numismatic Perspective

The Hellenistic coinage of Arykanda in Lycia is fairly standard for its region. The town started minting autonomous issues first, and then under the Lycian League, standard issues of the federation. These cities had the most important cults of the city as their main types: Helios on the obverses and Apollo on the reverses among other types. Both gods seen on these coins were shown in a very Greek typology. Like the rest of Lycia, Arykanda did not mint any coinage during the Roman imperial period. During the reign of Emperor Gordian III, several Lycian cities including Arykanda minted Roman provincial coins with several different types over a brief period. Arykanda seems to have tried to illustrate all of its local gods and myths on its coinage with many of the gods seen as riders. Helios himself became a rider on these types; however, the cult of Apollo is missing and possibly integrated into the cult of Helios. Other rider gods such as Kakasbos are illustrated on Arykanda's coins for the first time. Even the eponymous city founders were shown as riders on the coins, imitating the iconography of the Dioskuroi. This change from traditional Greek-looking gods into local rider gods appears also on different artefacts such as steles and other small finds excavated from the city. The numismatic evidence from this mint will offer alternative identifications of some of the types compared with older numismatic literature.

Anadolu Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü
Yunus Emre Kampüsü, Eskişehir
attek@anadolu.edu.tr

Lykia'daki Arykanda Atlı Tanrılarına Numismatik Açından Bir Bakış

Lykia'daki Arykanda'nın Hellenistik sikkeleri bölge bağlamında oldukça standarttır. Kent önce otonom sikkeler basmış, ardından Lykia Birliği altında federasyonun standart emisyonlarını darp etmiştir. Bu kentler, kentin en önemli kültlerini sikkelerinde ana tip olarak kullanmıştır: diğer tipler arasında, ön yüzde Helios ve arka yüzde Apollon. Bu sikkelerde görülen her iki tanrı da tamamen Yunan tipolojisinde betimlenmiştir. Lykia'nın geri kalanı gibi Arykanda da Roma İmparatorluk Dönemi'nde sikke basmamıştır. İmparator III. Gordianus zamanında Arykanda ve birkaç Lykia kenti daha kısa bir süre çeşitli tiplerle sikke basmıştır. Görünüşe göre Arykanda tüm yerel tanrıları, çoğu at üzerinde olmak üzere, ve mitlerini sikkeleri üzerinde betimlemeye çalışmıştır. Helios dahi bu sikkeler üzerinde ata binmiştir; ne var ki, Apollon kültü eksiktir ve olasılıkla Helios kültüne entegre olmuştur. Kakasbos gibi başka atlı tanrılar, Arykanda sikkelerinde ilk kez betimlenmiştir. Hatta eponym kent kurucuları dahi, Dioskuroi ikonografisini taklit ederek sikke üzerinde at üzerinde betimlenmiştir. Geleneksel Yunan-görünümlü tanrılardan yerel atlı tanrılara doğru olan bu değişim, kazılarda açığa çıkartılan steller ve diğer küçük buluntular gibi çeşitli eserler üzerinde de gözlenmektedir. Bu darphanenin numismatik kanıtları daha eski numismatik literatürüyle karşılaştırılınca bazı tipler için alternatif tespitlere izin verecektir.

Homonoia Coins of Nicomedia

Homonoia (agreement/alliance) was devised to resolve disagreements such as border conflicts, commercial and religious arguments, or ethnicity problems between cities. It was also made for the occasion of common festivals among the cities. We know about this institution mostly from numismatic evidence. Homonoia coins were minted between Nicomedia and cities in western Asia Minor and date from the 2nd and 3rd centuries CE. Border conflict seems unlikely as Nicomedia was far from the other cities, and there is no evidence for any religious or ethnic conflict. Were any of those agreements for economic reasons? What was the mutual benefit for both cities to make an alliance? Thomas Broughton and David Magie have pointed out that homonoia among cities served economic purposes. However, when we include further evidence such as inscriptions or literary sources, the resulting picture becomes more nuanced. This paper surveys the economy and resources of cities representing western Asia Minor. It focuses first and foremost on Nicomedia and then it moves to examine homonoia between Nicomedia and Laodicea, Smyrna, Pergamon and Perinthus. It investigates not only the numismatic evidence but also archaeological, epigraphic and literary sources. It looks into the traces which the Nicomedians left in the aforementioned cities and vice versa. Secondly, it takes into account of other homonoia depictions on Nicomedian coinage. Thirdly, it evaluates the metrology of those coins, which has not been looked at before. Finally, it takes the issue one step further by comparing the homonoia agreements of Pergamon, Laodicea, Smyrna and Perinthus with other cities in order to

Nikomedeia'nın Homonoia Sikkeleri

Homonoia (anlaşma/işbirliği) kentler arasındaki sınır anlaşmazlıklarını, dini, ekonomik problemleri ya da etnik sorunları çözmek için yapılan anlaşmalardır. Homonoia aynı zamanda kentler arasında festival düzenleme vesilesiyle de yapılıyordu. Bu tür anlaşmaları ya da uygulamaları basılan kent sikkeleri üzerinde de gözlemleyebiliyoruz. Çalışmamızın konusu olan homonoia sikkeleri Nikomedeia ile Smyrna, Perinthus, Laodikeia ve Pergamon gibi Batı Anadolu kentleri arasında M.S. 2-3. yüzyıllarda basılmıştır. Öncelikle Nikomedeia'nın bu kentlerle sınırı yoktur. Dolayısıyla bu kentlerle arasında sınır anlaşmazlığı söz konusu değildir. Dahası herhangi bir etnik yahut dini bir anlaşmazlık da bilinmemektedir. O halde bu anlaşmalar ekonomik nedenlerle mi yapılmıştır? Böyle bir anlaşma söz konusu ise her iki kent için ortak çıkar nedir? Thomas Broughton ve David Magie homonoia'nın kentler arasında ekonomik faaliyetleri ve ortaklıkları artırmak için yapıldığını ileri sürer. Ancak bu durumu Nikomedeia özelinde yazıtlar ve yazılı kaynakları da inceleyerek ortaya koyan tamamlanmış bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu bildiri Batı Anadolu'daki kent ekonomilerine odaklanarak öncelikle Nikomedeia ekonomisini ele alır. Ardından Nikomedeia-Laodikeia, Nikomedeia-Smyrna, Nikomedeia-Pergamon ve Nikomedeia-Perinthus arasında yapılan homonoiaları sadece numismatik değil, epigrafik, arkeolojik ve yazılı kaynaklar ışığında inceler. İkinci olarak Nikomedeia kent sikkelerinde yer alan ancak herhangi bir başka kentin zikredilmediği diğer homonoia betimlerini ve genel olarak homonoia sikkelerinin ağırlıklarını değerlendirir.

reveal the actual purposes of the agreements in their broader context. As a wealthy harbour city, Nicomedia and its citizens – whether shipowners, traders, soldiers or sculptors – were active in maritime trade. These activities left many traces around the Mediterranean. The price edict by Diocletian indicated the sea routes that started at Nicomedia and reached Alexandria, Rome, Ephesus, Thessalonica, Achaea, Salona, Pamphylia and Phoenicia. Since Nicomedia was an attractive economic partner for other cities in Asia Minor, it was part of several homonoia agreements, which indirectly indicate economic purposes. An inscription on a lead weight dated to 250 CE and found in Adapazarı belonged originally to Nicomedia. It reveals for the first time the office of homonyarches which must have been linked to homonoia festivals (SEG LV 1386). These festivals created a market for traders and travelers. It seems that the homoyarches was not only a mediator for such agreements but also responsible for market transactions. Indeed, a coin of Decius struck at Nicomedia bears “homonoia” (SNGAulN 7128). As a result, homonoia in the case of Nicomedia apparently must have functioned to facilitate trading activities between the cities.

Çalışma homonoiaları daha geniş perspektifte değerlendirmek için söz konusu kentlerin diğer kentlerle yaptığı homonoiaları da analiz ederek bir sonuca ulaşmaktadır.

Yük gemileri inşa eden ve armatörler birliğine sahip olan Nikomedeia deniz ticaretiyle zenginleşen canlı bir liman kentiydi. Dolayısıyla Nikomedeialı tüccar, armatör, asker, heykeltıraş ve mermer işçileri Akdeniz’in pek çok köşesinde izler bırakmıştır. Diocletianus’un Narh Kararnamesi’nde bahsedildiğine göre Nikomedeia’dan Aleksandria, Roma, Ephesos, Thessalonika, Akhaia, Salona, Pamphylia ve Fenike limanlarına uzanan bir deniz yolu güzergâhı bulunuyordu. Bütün bu avantajlar düşünüldüğünde Nikomedeia’nın Küçük Asya’da her dönemde her kent için çekici bir ekonomik partner olduğunu söylemek güç değildir. Homonoia bu şekilde partner kentler arasında bazı özel dini festivaller ve oyunlar vesilesiyle de yapılıyordu. Bu festival ve oyunlar elbette dolaylı bir ekonomik amacı da içinde barındırmaktadır. Bu festivaller açık bir şekilde tüccarlar ve seyyahlar için bir önemli bir çekim noktasıydı. Nikomedeia’nın egemenlik alanındaki Adapazarı’nda bulunan M.S. 250 yılına tarihli bir kurşun ağırlık ilk kez homonyarkhes adlı bir görevlinin varlığını ortaya koymaktadır. Bu görevli homonoia festivallerinin düzenlenmesinden ve festival boyunca gerçekleşen alım satım faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütülmesinden sorumlu olmalıdır (SEG LV 1386). Gerçekten de İmparator Decius döneminde basılan bir Nikomedeia kent sikkesi üzerinde homonoia betimi görülmektedir. (SNGAulN 7128). Sonuç olarak Nikomedeia ve söz konusu kentler arasında yapılan homonoiaların ticari faaliyetleri artırması için yani ekonomik amaçlı gerçekleştiği söylenebilir.

Independent Scholar
coexistencestudies@gmail.com

The Bird-Horse of Lampsacus: How and Why Did the Polis Lampsacus Modify its Parasemon?

The transformation of the protome of a winged horse into a bird-horse on the coins of Lampsacus has already been described by O. Tekin. He could refute the older interpretations as a hippalektryon or a hippocampus. But what does it mean that the polis Lampsacus modified its parasemon, i.e. its official symbol? There is no other case for such a modification of a parasemon. How did the modification of the coin designs of the originally protome influence the market weights and the document reliefs of Lampsacus? The dating of that modification might in turn allow us to date the other instrumenta publica of Lampsacus. The presentation includes all known official objects.

Its aim is to show that the different instrumenta publica affected each other along the chronological development of this parasemon from the protome to the bird-horse.

Lampsakos'un Kuş-Atı: Lampsakos Polisi Nasıl ve Niçin Parasemonunu Değiştirdi?

Lampsakos sikkelerinde kanatlı at protomunun bir kuş-ata dönüşümünü O. Tekin incelemiştir. Önceki hippalektryon veya hippokampos yorumlarını çürütelbildi. Fakat Lampsakos polisinin parasemonunu, yani resmi sembolünü modifiye etmesi ne anlama geliyordu? Parasemon modifikasyonu ile ilgili başka örnek bilinmemektedir. Orijinalde protom olan sikke tasarımlarının modifikasyonu çarşı-pazar ağırlıklarını ve rölyefleri nasıl etkiledi? Aslında bu modifikasyonun tarihi, Lampsakos'un diğer instrumenta publica'sını tarihlememize yardımcı olabilir.

Sunumda bilinen tüm resmi objeler kapsanacaktır. Parasemonun protomdan kuş-ata krolojik evrimi boyunca farklı instrumenta publica'nın birbirini etkilediğini göstermek amaçlanmaktadır.

On Both Shores of Bosphorus: The Coinage of King Rhoemetalkes I of Thrace, ca. 12/11 BC - 12 AD

King Rhoemetalkes I (r. ca. 12/11 BC - AD 12) was the last ruler of Thrace who produced a substantial royal coinage. The extant amount of his bronze currently exceeds 2,800 coins (from published records and examined public collections). Seventeen types and variants were struck in at least four different denominations, according to Youroukova's 1992 publication.

Iconographic types with Augustus always depicted on reverse clearly demonstrate the subordinate position of Rhoemetalkes I to the princes of Rome and the client status of the Thracian kingdom. Rhoemetalkes' coinage falls into two main groups. The first group comprises only small denomination and has no royal portraits (types RPC 1704-1707). The second group of larger denomination has portraits on it – respectively with two portraits (Rhoemetalkes / Augustus, RPC 1714-1720), with three portraits (Rhoemetalkes and his queen Pythodoris / Augustus alone, RPC 1711-1713), and finally with four portraits (Rhoemetalkes and Pythodoris / Augustus and Livia, RPC 1708-1710). The fashion of jugate, that is, conjoined, portraits of the king and his queen was clearly influenced and copied from the provincial coinages of Asia – from Smyrna (cf. RPC 2466) and Ephesus (RPC 2610; SNG Cop. 366), where Augustus and Livia are featured in the same way. This is not surprising since the portrait series of Rhoemetalkes was produced not far from these mints – namely at Byzantium.

Bosporos'un Her İki Yakasında: Thrak Kralı I. Rhoimetalkes'in Sikkeleri (yak. M.Ö. 12/11 - M.S. 12)

Trakya'nın son kralı I. Rhoimetalkes (yak. M.Ö. 12/11 - M.S. 12) önemli miktarda kraliyet sikkesi basmıştır. Yayımlanmış kayıtlar ve incelenen özel koleksiyonlarda günümüze ulaşan bronz sikkelerin sayısı 2800'den fazladır. Youroukova'nın 1992 yılındaki yayınına göre en az dört birimde on yedi tip ve varyantları darp edilmiştir.

Her zaman arka yüzünde Augustus bulunan ikonografik tipler, I. Rhoimetalkes'in Roma'nın princeps'inden daha alt düzeyde bulunduğu ve Trak Krallığı'nın da vasallığına işaret etmektedir. Rhoimetalkes'in sikkeleri iki ana gruba ayrılır. Birinci grupta yalnızca küçük birimler bulunur ve kraliyet portresi yer almaz (tipler RPC 1704-1707). İkinci grupta daha büyük birimler bulunur ve üzerlerinde portreler yer alır – sırasıyla iki portre (Rhoimetalkes/Augustus, RPC 1714-1720), üç portre (Rhoimetalkes ve kraliçesi Pythodoris/Augustus tek başına, RPC 1711-1713) ve son olarak da dört portre (Rhoimetalkes ve Pythodoris/Augustus ve Livia, RPC 1708-1710). Kral ve kraliçenin portrelerinin profilden yan yana verilmesi modası açıkça Asia'nın şehir sikkelerinden etkilenmiş ve alınmıştır: Smyrna (krş. RPC 2466) ve Ephesos (RPC 2260; SNG Cop. 366) sikkelerinde Augustus ve Livia da benzer şekilde yan yana betimlenmiştir. Bu durum şaşırtmamalıdır çünkü Rhoimetalkes'in portreli serileri adı geçen darphanelerden çok da uzak olmayan Byzantium'da üretilmişti.

The four denominations of Rhoemetalces' bronzes represent a local Thracian equivalent of mainstream Roman coinage of Augustus minted after 19 BC (equal to sestertius-dupondius-as-quadrans) that further confirms the Roman nature of his coinage, albeit with eastern design. It appeared that the bronze coinage of Rhoemetalces I served as a recognisable and well-accepted medium of small change in a much wider area of distribution, not only in Thrace but also in Byzantium and Bithynia, the Propontis area, the entire North Aegean coast, and up north to Tyras in Scythia.

Rhoimetalkes'in bronz sikkelerinde görülen dört birim, Augustus'un M.Ö. 19'dan sonra basılan ana sikkelerinin yerel Trakya karşılıkları olup sestertius-dupondius-as-quadrans'a denktir; ayrıca Rhoimetalkes'in sikkelerinin, her ne kadar doğulu tasarımı olsa da Romalı doğasını teyit eder. Anlaşıldığı üzere I. Rhoimetalkes'in bronz sikkeleri Trakya'nın dışında Byzantion ve Bithynia, Propontis bölgesi, Kuzey Ege sahilinin tamamı ve kuzeyde Skythia'da Tyras'a kadar uzanan geniş bir coğrafyada rahat tanınan ve kabul gören dolaşıma sahipti.

Independent Scholar
Goeschlgasse 6/6, A-1030 Vienna - Austria
epaunov@gmail.com

An Early Imperial Coinage from Alexandria Troas?

Enigmatic but common coins were produced for the early Roman emperors (RPC I, 1656-60: 'Uncertain (Philippi?)), which have defied most previous attempts at mint attribution.

Mints such as Parium, Antioch (Syria) and Antioch (Pisidia) have also been considered in the past. The coins circulated widely throughout Macedonia and north-western Asia. In the light of the pattern of finds, countermarks, and the later behaviour of the mint, an attribution to Alexandria Troas is considered.

Aleksandreia Troas'tan Erken İmparatorluk Dönemi Sikkeleri mi?

Erken Roma imparatorları için üretilen yaygın fakat esrarengiz sikkeler (RPC I, 1656-60: 'Belirsiz (Philippi?) için yapılan tüm darphane önerileri reddedilmiştir.

Parion, Syria Antiokkheiası, Pisidia Antiokkheiası gibi darphaneler dahi geçmişte önerilmiştir. Bu sikkeler Makedonia ve kuzey-batı Asia'da yaygın şekilde dolaşımında bulunuyordu. Buluntu paterni, kontrmarklar ve darphanenin daha sonraki davranışları ışığında Aleksandreia Troas'a atfedilip atfedilemeyeceği irdelenecektir.

British Museum
Department of Coins and Medals
London WC1B 3DG - UK
andrewburnett@hotmail.com

The Cistophoric Coinage of Hadrian: New Data

Hadrian's production of cistophori in the provinces of Bithynia and Asia started in 128 CE and ended around 130 CE. The purpose of this coinage was to re-mint worn coins, mostly those of Mark Antony and Augustus.

The preparation and publication of the third tome of "Roman Provincial Coinage" (London-Paris, 2015) by M. Amandry, A. Burnett, et al. provided an occasion to re-examine this coinage for the first time since Metcalf's seminal study, "The cistophori of Hadrian (1980)". New data are therefore offered.

Hadrianus'un Kistophorik Sikkeleri: Yeni Veriler

Hadrianus'un Bithynia ve Asia eyaletlerinde kistophor üretimi M.S. 128 yılında başlayıp 130 civarında sona ermiştir. Bu sikkelerin amacı, çoğunluğu Marcus Antonius ve Augustus'a ait yıpranmış sikkeleri tekrar darp etmektir.

"Roman Provincial Coinage" (Londra - Paris, 2015)'in üçüncü cildinin M. Amandry, A. Burnett, v.d. tarafından hazırlanması ve yayımlanması Metcalf'ın çığır açan çalışmasından ("The cistophori of Hadrian (1980)") sonra ilk kez bu sikkeleri tekrar incelemek için bir fırsat doğdu. Dolayısıyla yeni veriler sunulmaktadır.

Trends and Evolution in the Coinage of Asia Minor under Philip the Arab (244-249)

Based on preliminary work done by Eduardo Levante, this paper surveys the coinage issued in Asia Minor during the reign of Philip the Arab. Taking into account the already-published volumes of RPC 7.1 (Gordian III, 238-244) and 9 (Trajan Decius – Aemilian, 249-254), general trends covering the period ranging from 238 to 254 will also be presented.

Philippus Arabicus Dönemi'nde (244-249) Küçük Asya Sikkelerinde Eğilimler ve Evrim

Eduardo Levante'nin ön çalışmasına dayanan bu bildiri Küçük Asya'da Philippus Arabicus döneminde üretilen sikkeleri incelemektedir. Halihazırda yayımlanmış olan RPC 7.1 (Gordian III, 238-244) ve 9 (Traianus Decius – Aemilianus, 249-254)'u da dikkate alarak 238 ila 254 yılları arasındaki genel eğilimler de sunulacaktır.

Coins are a very valuable instrument for archaeologists to date single structures, whole buildings and areas as well as entire settlements. Moreover, they can provide us with valuable hints as to when a certain settlement or part of it was inhabited. In recent years modern archaeology has increasingly recognised that numismatic evidence is useful for more sophisticated questioning as well and can be used to answer questions about how a city was economically integrated, which internal networks existed and how strong was the city's relationship with its immediate or wider surroundings.

Coin finds may be helpful to identify economic centres and show the communication with them. In combination with other evidence -whether literary or epigraphical- coins can help us reconstruct local history, especially since more or less all the ancient local city histories were not handed down to us. Large-scale disasters like earthquakes or hostile attacks can be traced by scattered finds or deposits. Careful observations of find spots may also help us gain information about the social quality of certain residential areas or the importance of special city sanctuaries. Finally, excavations also sometimes uncover new types of coins which enable us to reconstruct the mintage of a single city more comprehensively.

The first paper of this section by Bernhard Weisser shows us that during very early excavations in the 19th century coin finds were only partially or sometimes not used at all for the aforementioned purposes. But in cases like Priene, where the coin finds were scrupulously documented, it is possible to use this old evidence in combination with new coin finds and archaeological knowledge gained

Sikkeler, arkeologların tekil yapıları, bütün alanları veya tüm bir yerleşimi tarihlenmesini sağlayan çok değerli bir araçtır. Üstelik, belirli bir yerleşimin veya parçasının ne zaman iskan edildiğine dair değerli ipuçları sunarlar. Son yıllarda modern arkeoloji numismatik kanıtların, bir kentin ekonomik olarak nasıl entegre olduğu, dahili networkleri, kentin hemen yakın ve daha geniş çevresi ile ilişkilerinin ne kadar kuvvetli olduğu gibi çok daha sofistike sorgulamalar için kullanılabileceğini anladı.

Sikke buluntuları, ekonomik merkezleri tespit etmekte ve onlarla iletişim göstermekte yardımcı olabilir. Diğer kanıtlarla birlikte -ister edebi ister epigrafik olsun- ele alındığında sikkeler, özellikle de antik yerel şehir tarihleri günümüze ulaşmadığından yerel tarihi rekonstrükte etmemizi sağlarlar. Depremler veya düşman saldırıları gibi büyük çaplı felaketler dağınık buluntular veya dolgularla saptanabilir. Buluntu yerlerinin dikkatle gözlenmesi sonucu belirli konut alanlarının sosyal kalitesi veya özel kent kutsal alanlarının önemi konusunda bilgi edinmemizi sağlar. Son olarak, kazılar bazen tek bir kentin sikkelerini daha kapsamlı şekilde rekonstrükte etmemizi sağlayan yeni sikke tiplerini gün ışığına çıkartabilir.

Bu bölümün ilk bildirisini sunacak olan Bernhard Weisser, 19. yüzyılda gerçekleşen bazı çok erken kazılarda sikke buluntularının yukarıda sözünü ettiğimiz amaçlar için kısmen kullanıldığını veya hiç kullanılmadığını gösteriyor. Fakat Priene gibi sikke buluntularının titizlikle belgelendiği yerleşimlerde bu eski kanıtları yakın zamanlarda edinilen arkeolojik bilgi ve yeni sikke buluntularıyla birlikte kullanarak kentin

in recent times to reconstruct settlement history. Coins found in the holy precinct of Kaunian Demeter allow us to estimate the sanctuary's importance, according to Çizmeli Öğün. During the excavations performed in Arykanda 907 coins were discovered in one of its baths. Hacer Sancaktar suggests that the coins themselves and the distribution of these coins among different rooms of this baths may provide some insight into the history of these baths and perhaps into the operation of bathing there.

It is very helpful to compare the results gained from evidence that originates from a certain area and a specific period with conclusions based on data from other places and times. Such a procedure may generate some methodological progress. In this congress we are able to compare approaches and concepts utilised for ancient coins, which were discovered in Turkish sites, with those applied to predominantly medieval coins found in Syrian sites. The Syrian site discussed here by Hassan Al-Akra is Baalbek in Lebanon.

tarini rekonstrükte etmek mümkündür. Kaunos Demeteri'nin kutsal alanında açığa çıkarılan sikkeler, Çizmeli Öğün'e göre kutsal alanın önemini kestirmemize izin veriyor. Arykanda kazıları sırasında tek bir hamam yapısında 907 sikke açığa çıkarıldı. Hacer Sancaktar'ın önerisine göre sikkelerin kendileri ve hamamın değişik mekânlarındaki dağılımları hem bu hamamın tarihine hem de oradaki yıkanma işlemine ışık tutabilir.

Belirli bir alanda ve belirli bir zaman dilimi için elde edilen sonuçları başka yerlerdeki ve zamanlardaki verilerle karşılaştırmak çok yararlı olabilir. Böylesi bir prosedür kimi metodolojik gelişmeye yol açabilir. Bu kongrede Türkiye'deki antik yerleşimlerde ele geçen antik sikkeler için kullanılan yaklaşım ve kavramları, Syria'daki yerleşimlerde ele geçen çoğunlukla Orta Çağ'a ait sikkelerle karşılaştırabiliriz. Burada Hassan Al-Akra tarafından irdelenen Syria yerleşimi Lübnan'daki Baalbek'tir.

Coin Finds of Priene

In 125 BC the city of Priene, situated at the Aegean shore of Asia Minor, was the victim of a severe earthquake. Its urban quarters stretched below the north-western fortified hill. They were largely abandoned and never rebuilt again. Priene allows an almost unique archaeological insight into the Hellenistic city. This includes the coin finds, which naturally concentrate on the Hellenistic period.

In 2016 a new web site about the coin finds of Priene was launched:

http://ww2.smb.museum/mk_priene

This database publishes both the coin finds, which have come to light in Priene since 1998 and the coins found from previous excavations in the 19th century with all available archaeological and numismatic information. The online publication offers possibilities different from other forms such as printed reports. Each coin is not only illustrated but comprehensive data about it is offered. Such presentation allows a wide arrange of indices and links to other cataloguing databases of coin types and mints, biographical data, and further background information. Developed on behalf of the Coin Cabinet of the Staatliche Museen zu Berlin, the php-database has also been used for the publication of coins from other archaeological sites such as Tal Zira'a and Pergamon.

Priene Sikke Buluntuları

Küçük Asya'nın Ege sahilinde konumlanan Priene kenti M.Ö. 125 yılında yıkıcı bir deprem geçirdi. Kentsel alan kuzeybatıdaki tahkimatlı kaleye kadar ulaşıyordu fakat deprem sonucu büyük oranda terk edildiler ve tekrar iskân edilmediler. Hellenistik kentler için Priene neredeyse ünük bir arkeolojik açılım sağlamaktadır.

2016 yılında Priene sikke buluntuları için yeni bir internet sitesi hizmete açıldı:
http://ww2.smb.museum/mk_priene

Bu veritabanında hem Priene'de 1998 yılından bu yana ele geçen sikke buluntularını hem de 19. yüzyıldaki kazılarda bulunanlar da mevcut tüm arkeolojik ve numismatik verileriyle birlikte yayımlanmaktadır. Bu çevrimiçi yayında, matbu yayınlara göre farklı olanaklar sunulmaktadır. Her bir sikke hem görsel olarak hem de kapsamlı veriyle birlikte sunulmaktadır. Bu tür sunumlar çok geniş dizin yelpazesine, diğer sikke tipleri ve darphaneleri kataloglama veritabanlarına, biyografik verilere ve daha fazla arka plan bilgisine erişim sağlar. Staatliche Museen zu Berlin'in Sikke Kabinesi adına geliştirilen bu php-veritabanı aynı zamanda Tal Zira'a ve Pergamon gibi başka arkeolojik sitlerde ele geçensikkebuluntularınıdayayımlamaktadır.

Staatliche Museen zu Berlin

Numismatics Section Geschwister-Scholl-Str. 6

10117 Berlin - Germany

b.weisser@smb.spk-berlin.de

Kaunos in Antiquity: Coin Finds and their Historical Context in the Demeter Sanctuary

Located in south-west Asia Minor near the island of Rhodes, Kaunos lies on the right bank of the Dalyan River (Dalyan Çayı), which connects Lake Köyceğiz (Muğla, Turkey) to the Mediterranean. It runs within the present boundaries of the village of Çandır located on the opposite bank of the river beside the city of Dalyan.

The coins were discovered during archaeological excavations conducted by the Turkish mission led by Baki Ögün between 1966-2001 and continued by Cengiz Işık until today. More than 900 coins have been discovered, which are presently preserved at the Fethiye and Bodrum Museums. This paper attempts to trace the cultural importance of Kaunian Demeter in antiquity using numismatic evidence.

Eskiçağ'da Kaunos: Demeter Kutsal Alanı'ndan Sikke Buluntuları ve Tarihsel Konteksti

Rhodos Adası yakınlarında güneybatı Küçük Asya'da konumlanan Kaunos, Köyceğiz Gölü'nü Akdeniz'e bağlayan Dalyan Çayı'nın sağ yakasındadır. Dalyan beldesinin karşı kıyısında, günümüz Çandır Köyü'nün sınırları içindedir.

1966-2001 yılları arasında Baki Ögün tarafından ve ardından günümüze kadar da Cengiz Işık tarafından kazılan kentin Demeter Kutsal Alanı'nda 900'den fazla sikke açığa çıkarılmış olup Fethiye ve Bodrum müzelerinde saklanmaktadır. Bu bildiri de numismatik kanıtlara dayanarak Kaunos Demeteri'nin Eski Çağ'daki önemi saptanmaya çalışılacaktır.

An Appraisal of the Coins from the Excavations of the Sixth Bath in Arycanda

In 1838 Charles Fellows discovered Arycanda, a town in Lycia. Prof. Cevdet Bayburtluoğlu conducted the first archaeological missions from 1971 to 2010. Since 2011 Assoc. Prof. V. Macit Tekinalp has continued the excavations at least temporarily.

The focus of this presentation lies with those coins excavated within the Sixth Bath during the seasons of 2004, 2005, 2013 and 2015. In total 934 coins were discovered: 1 in the Caldarium, 5 in the Tepidarium, 263 in the Frigidarium, 398 in the Apodyterium, 34 in the Praefurium, and an additional 233 in a depot. All these were bronze coins dating from the 3rd century to the 5th century AD. These coins provide new information about the question how long this bath was used and how long the antique city of Arycanda existed. The coin finds of this bath will be compared with the coins discovered in five other baths of Arycanda.

Arykanda 6. Hamam Kazısında Ele Geçen Sikkeler Üzerine Bir Ön Değerlendirme

Işık Ülkesi olarak da bilinen Lykia Bölgesi'nin bir kenti olan Arykanda'da, Charles Fellows'un 1838 yılındaki keşfinden sonra 1971 yılında Prof. Dr. Cevdet Bayburtluoğlu tarafından başlatılan bilimsel kazı ve araştırmalar 2011 yılından itibaren de Doç. Dr. V. Macit Tekinalp başkanlığında kesintisiz olarak devam etmektedir.

Bu bildiri de 2004, 2005, 2013 ve 2015 yıllarında yapılan kazı çalışmalarıyla ortaya çıkarılan 6. Hamam'da ele geçen sikkelerin ön değerlendirmesi yapılacaktır. Hamamın caldariumunda 1, tepidariumunda 5, frigidariumunda 263, apoditeriumunda 398, praefuriumunda 34 ve deposunda 233 adetten oluşan toplam 934 adet sikke ele geçmiştir. Hepsi bronz olan ve M.S. 3. yüzyıl sonundan 5. yüzyıl ortasına kadar tarihlendirilen bu sikkeler, 6. Hamam'ın kullanım sürecinin saptanmasına olanak sağlamaktadır. Söz konusu sikkeler, kentte ortaya çıkarılan diğer beş hamamın sikke buluntularıyla da dönemsel olarak karşılaştırılarak birlikte değerlendirilecektir.

Bozok Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Erdoğan Akdağ Yerleşkesi, 66900 Yozgat
hacersancaktar@yahoo.com

The Coin Circulation in Baalbek: A Methodological Approach

The early and middle Islamic history of Baalbek (636-1516 CE) is studied by examining the approximately 2,200 bronze coins discovered during the excavations conducted by the Directorate General of Antiquities in the 1960s and 1970s and by the Lebanese-German mission from 1998 to 2008. The first step consisted of compiling a comprehensive catalog. Those coins, yet unpublished, will be highlighted.

The second step is to combine literary and numismatic evidence for the reconstruction of the history of Baalbek, especially in regard to monetary circulation. The circulation of coins in Baalbek will be placed into a wider regional context by comparing those finds from Baalbek with finds from other archaeological sites. This analysis allows us to shed new light on the close relationship between Baalbek and Damascus, the provincial capital. Also new evidence is presented about the vanishing of copper coins in the Islamic Empire in the early 3rd/9th century, and its reintroduction in the 12th century. It seems to be closely connected with Nūr al-Dīn's conquest of Damascus in 1154 CE.

Baalbek'te Sikke Dolaşımı: Metodolojik Bir Yaklaşım

Baalbek'in erken ve orta İslam tarihi (636-1516), 1960'lar ve 1970'lerde Eski Eserler Genel Müdürlüğü ve 1998-2008 arasında Lübnan-Alman heyeti tarafından kazılarak açığa çıkarılan yaklaşık 2200 bronz sikke ile incelenmektedir. İlk aşamada ayrıntılı bir katalog hazırlanmıştır. Henüz yayımlanmamış olan sikkeler belirtilecektir.

İkinci aşamada Baalbek'in tarihini, özellikle parasal dolaşım bağlamında rekonstrükt etmek amacıyla edebi ve numismatik kanıtlar bir araya getirilecektir. Baalbek'teki sikke dolaşımı diğer arkeolojik yerleşimlerdeki buluntularla karşılaştırılarak bölgesel kontekste oturtulacaktır. Bu analiz sayesinde Baalbek ile eyalet başkenti Dımaşk arasındaki yakın ilişki üzerine yeni bilgi edinilmektedir. Ayrıca erken H. 3. / M. 9. yüzyılda İslam İmparatorluğu'nda bakır sikkelerin ortadan kalkması ve 12. yüzyılda tekrar piyasaya sürülmesi hakkında yeni kanıtlar sunulacaktır. Yeniden tedavül Nureddin Zengi'nin 1154 yılında Dımaşk'ı fethiyle yakından ilintili görünmektedir.

Questions about the economy and economic relations over the periods of Late Antiquity and the Early Middle Ages have come to the fore of scholarly research over the past century. As a result of the scarcity of detailed documentary evidence for the period alongside the often erroneous numbers that appear in our literary historical sources, these questions have fostered a lively debate about the role of the economy in the momentous historical events of the period around the Mediterranean such as the Fall of the Roman Empire and the Rise of Islam – all reflected in the period's coinage. This macro view is at the basis of the collaborative FLAME project that uses big data to reach hard evidence about coin minting and circulation across Western Afro-Eurasia, as presented by Lee Mordechai. A key feature of Late Antique fiscal systems was their inherent internal overlap, especially in coin production and quality assurance. Bendeguz Tobias argues that understanding these quality assurance measures and their chronology adds another layer to our knowledge of contemporary fiscal systems and the officials managing them.

A series of case studies focusing on core issues in the period's money and using them to shed light on broader historical questions then follows. Coin circulation varied considerably between core and periphery in the two main empires of the first part of the period. Luca Zavagno suggests that within the better-documented and excavated Byzantine Mediterranean, coin circulation on the large islands attests to stronger economies than we would expect, as local communities benefitted from the islands' connective nature in the empire.

Geç Antik Çağ ve Erken Orta Çağ'da ekonomi ve ekonomik ilişkileri sorgulamak son asırda bilimsel araştırma kapsamına girdi. Söz konusu dönemle ilgili ayrıntılı belgesel kanıtların nadirliği ve edebi tarihsel kaynaklarda yer alan çoğu zaman hatalı sayıların bir sonucu olarak bu sorular Roma İmparatorluğu'nun Çöküşü ve İslamiyet'in Yükselişi gibi dönemin sikkelerinde ifade bulan, Akdeniz çevresindeki dönemin tarihsel olaylarında ekonominin rolü üzerine ateşli bir tartışma gelişmesine yol açtı. Bu makro bakış, Lee Mordechai'ın sunduğu üzere Batı Afro-Avrasya'da sikke darbı ve dolaşımına ilgili somut kanıtla ulaşmak amacıyla büyük veriler kullanan FLAME projesinin temelinde yatar. Geç Antik Dönem mali sistemlerinin kilit bir özelliği, kendi doğasında var olan ve özellikle sikke üretimi ve kalite güvencesinde görülen dahili örtüşmedir. Bendeguz Tobias, bu kalite güvence önlemlerini ve kronolojilerini anlarsak dönemin mali sistemleri ve onları yöneten memurlarla ilgili bilgimize yeni bir katman ekleneceğini belirtiyor.

Ardından dönemin parasında merkez darplara odaklanan ve bunları daha geniş çaplı tarihsel sorulara ışık tutmak için kullanan bir dizi örnekleme geliyor. Dönemin ilk bölümündeki iki ana imparatorluğun merkez ve taşra bölgeleri arasında sikke dolaşımı arasında büyük farklar vardı. Luca Zavagno'ya göre daha iyi kazılan ve belgelenen Bizans Akdenizi'nde büyük adalardaki sikke dolaşımı tahminimizden daha güçlü ekonomilere işaret ediyor çünkü yerel toplumlar adaların imparatorluk dahilinde bağlayıcı doğasından faydalanıyordu.

Long-term local trends in the circulation of Byzantine coinage can be analysed, according to Alan Stahl, by rethinking the published excavations of Antioch in light of the yet unpublished material from the Polis excavation and the Avkat survey. Interestingly, money remained a key medium even when coin circulation slowed to a trickle in the western Late Antique Mediterranean. Merle Eisenberg argues that local societies adapted and developed new uses for it at the same time in both thought and practice.

Alan Stahl'a göre, Bizans sikkelerinin dolaşımındaki uzun vadeli yerel trendler, Antakya'nın yayımlanmış kazılarını, henüz yayımlanmamış Polis kazıları ve Avkat yüzey araştırmaları ışığında tekrar inceleyerek analiz edilebilir. İlginçtir ki, Geç Antik Akdenizi'nin batısında sikke dolaşımı damlaya dönüştüğünde dahi para, kilit bir meta olmayı sürdürdü. Merle Eisenberg'in çalışmasına göre yerel toplumlar, hem düşüncede hem de uygulamada aynı zamanda adapte oldular ve yeni kullanımlar geliştirdiler.

From Copper to Glass: Technical Progress and Reliability of Early Byzantine Coin-Weights

The transition from the silver to the gold standard of currency in the Roman Empire was completed in the 4th century. Having a gold coin as the basic unit necessitated strict enforcement of metal composition and a tight control of the weight of coins.

The collection of weights kept at the Coin Room of the Musée d'art et d'histoire in Geneva offers the opportunity to examine technical and chronological progress made in the transition from silver to gold.

Bakırdan Cama: Erken Bizans Sikke Ağırlıklarının Teknik İlerlemesi ve Güvenirliği

Roma İmparatorluğu'nda parada gümüşten altın standardına geçiş 4. yüzyılda tamamlanmıştı. Temel birim olarak altın sikkenin kullanımı demek hem metal içeriğinin sıkı yaptırımı hem de sikke ağırlığının sıkı kontrolü anlamına geliyordu.

Cenevre'deki Musée d'art et d'histoire'ın Sikke Kabinesinde saklanan ağırlık koleksiyonu, gümüşten altına geçişte gerçekleşen teknik ve kronolojik ilerlemeyi inceleme imkanı sunuyor.

Musée d'art et d'histoire, Genève
Case Postale 3432 CH-1211 Genève 3 - Switzerland
matteo.campagnolo@ville-ge.ch

Late Antique and Byzantine Weights in the Mediterranean Area. The Glass Weights

Byzantine glass weights are essential tools of a regulated and controlled coin circulation, and are in turn extremely useful to understand the financial management and ultimately the Byzantine tax system of the 6th and 7th centuries. Most glass weights are translucent and pale yellow or green in colour, although there are dark blue, red or opaque brown specimens as well. The majority of the weights are stamped with the names of dignitaries in the form of monograms on their front side. But some are stamped with the bust of a dignitary surrounded by a legend including his title and name. For the first time 1,300 Byzantine glass weights have been systematically collected from various public and private collections into a database. About half of these were studied and measured by the author himself to achieve reliable data. The typology of the glass weights is based on inscriptions, various monograms, and figural elements.

The aim of the project is to establish a typological and chronological framework of glass weights from the period of the 6th and 7th centuries. The main problems in researching the glass weights arise in understanding the whole system and chronology of the different weight types, which is based on their prosopographic identification.

Akdeniz Havzasında Geç Antik ve Bizans Ağırıkları. Cam Ağırıklar

Bizans cam ağırıkları düzenli ve kontrol edilen sikke dolaşımının gerekli araçlarıdır ve karşılığında finans idaresini ve nihayetinde 6. ve 7. yüzyıllarda Bizans vergi sistemini anlamakta çok kullanışlıdır. Cam ağırıkların çoğu ışık geçiren, soluk sarı veya yeşil renkte olmasına karşılık koyu mavi, kırmızı veya opak kahverengi örnekler de bilinir. Ağırıkların çoğunluğunda ön yüzde monogram olarak ilerigelenlerin isimleri damgalanmıştır. Fakat bazılarında unvan ve isim içeren lejandla kuşatılmış bir ilerigelenin büstü damgalanmıştır. Çeşitli kamu ve özel koleksiyonlarda bulunan 1300 Bizans cam ağırlığı sistematik şekilde bir veritabanı halinde ilk kez bir araya getirilmiştir. Bunların yaklaşık yarısı, güvenilir veri elde etmek amacıyla yazarın bizzat kendisi tarafından incelenmiş ve ölçülmüştür. Cam ağırıkların tipolojisi yazıtlar, çeşitli monogramlar ve figürlü unsurlarına göre belirlenmiştir.

Projenin amacı 6. ve 7. yüzyıla ait cam ağırıkların tipolojik ve kronolojik çerçevesini oluşturmaktır. Cam ağırlık çalışmalarındaki ana sorunlar sistemi bütün halinde ve değişik ağırlık tiplerinin prosopografik tanımlamaya dayanan kronolojisini anlamada ortaya çıkmaktadır.

Institut of Archaeology, University of Innsbruck
Langer Weg 20, A-6020 Innsbruck - Austria
Bendeguz.Tobias@uibk.ac.at

A Macro-View of Money in the Early Medieval Mediterranean Economy (4th-8th Centuries) - The FLAME Project, Princeton

FLAME (Framing the Late Antique and early Medieval Economy, website at coinage.princeton.edu) is a digital project that reconstructs the early medieval economy between the 4th and 8th centuries across Western Afro-Eurasia using coinage as a proxy. FLAME has been operating for three years and currently has twenty-five scholars and staff members affiliated with it, several of whom are giving talks at the conference. FLAME studies the minting and circulation of coins in Western Afro-Eurasia in the aforementioned period, based on the large amount of data for the entire region its members have been inputting into a single database over the past few years.

This paper will share FLAME's tools and interim results with the conference's attendees, contextualising some of the talks that zoom in on case studies of the period. More specifically, it will cover coin minting in the region alongside some preliminary comments on coin circulation. In the future, FLAME's data will help shed light on some of the largest questions in the field, such as the economic realities of the fall/transformation of the Roman Empire, the origins of the European economy, and the rise of Islam.

Erken Orta Çağ (4-8. Yüzyıllar) Akdeniz Ekonomisinde Paraya Makro-Bakış - FLAME Projesi, Princeton

FLAME (Framing the Late Antique and early Medieval Economy, coinage.princeton.edu) Batı Afro-Avrasya coğrafyasında sikkeleri temsili olarak kullanarak 4-8. yüzyıllar arasındaki Erken Orta Çağ ekonomisini rekonstrükte eden bir dijital projedir. Hâlihazırda yirmi beş bilim insanı ve personel ile üç yıldır işlemekte olan FLAME ekibinden bazı bilim insanları bu kongrede bildiri sunmaktadır. FLAME, Batı Afro-Avrasya'da yukarıda belirtilen zaman diliminde sikke dolaşımını ve basımını incelemekte ve ekip üyeleri son birkaç yıldır muazzam miktarda veriyi tek bir veritabanına yüklemektedir.

Bu bildiride FLAME'in araçları ve ara sonuçları, dönemle ilgili örnek çalışmalara odaklanan konuşmaları kontekste oturarak kongre katılımcılarıyla paylaşılacaktır. Bilhassa, sikke dolaşımı üzerine ön yorumların yanı sıra bölgedeki sikke darbı irdelenecektir. Gelecekte FLAME'in verileriyle alandaki örneğin Roma İmparatorluğu'nun çöküşü / dönüşümü, Avrupa ekonomisinin kökenleri ve İslamiyet'in yükselişi gibi en büyük sorulara ışık tutulabilecektir.

Princeton University
History Department
129 Dickinson Hall, Princeton, NJ 08544-1017 - USA
lmordech@princeton.edu

Beyond the Periphery: Reassessing the Byzantine Insular Economy between Late Antiquity and the Early Middle Ages (ca. 650-850 CE)

As Fernand Braudel wrote in 1972, “Whether large or small [...] islands of all size and shapes make up a coherent human environment in so far as similar pressures are exerted upon them, making them both far ahead and far behind the general history of the sea”. Notwithstanding the importance Braudel gave to the islands in shaping the historical trajectories of the Mare Nostrum, Byzantine historiography has often regarded the great Mediterranean islands as mere peripheral additions to the Byzantine heartland defined mainly as the coupling of two different geographical zones: the Anatolian plateau and the Aegean.

In other words, islands were seen as marginal to the political, social and economic changes that the Byzantine heartland was experiencing, beginning in the 7th century and until they were recaptured by the gravity of an expanding empire in the tenth century (Crete and Cyprus) or were lost forever (Sicily, Malta and the Balearics).

Moreover, in the wake of the Arab invasions, scholars have also considered the importance of islands as strategic and military bulwarks (Crete, Cyprus and possibly Sardinia) or soon-to-be neglected outposts (Malta and the Balearics) along the Arab-Byzantine Mediterranean frontier. The only exception was represented by Sicily because of its relevance as a secure source for supplying Constantinople with grain after the disruption of the Egyptian tax-spine in 640s.

Periferinin Ötesinde: Geç Antik Çağ ile Erken Orta Çağ Arasında (yak. M.S. 650-850) Bizans Adalar Ekonomisini Yeniden Değerlendirmek

Fernand Braudel’in 1972’de yazdığı üzere, “İster büyük ister küçük olsun [...] her büyüklükte ve biçimdeki adalar birbirine uyan insan ortamı oluşturur, öyle ki, üzerlerine benzer baskılar uygulanır ve onları denizin tarihinde hem çok ileri hem de çok geriye yerleştirir”. Her ne kadar Braudel adalara Mare Nostrum’un tarihsel gidişatını biçimlendirmede önem atfetse de, Bizans tarih yazımı büyük Akdeniz adalarını çoğu zaman, iki farklı coğrafyanın, Anadolu platosu ve Ege’nin birleşimi olarak tanımlanan Bizans’ın kalbine periferik eklentiler olarak görmüştür.

Diğer bir deyişle, adalar Bizans’ın kalbinin deneyimlediği siyasi, sosyal ve ekonomik değişimler bağlamında 7. yüzyıldan başlayarak 10. yüzyılda genişleyen bir imparatorluğun ağırlığıyla tekrar fethedilinceye (Girit ve Kıbrıs) veya ebediyen kaybedilinceye (Sicilya, Malta ve Balear Adaları) kadar marjinal kabul ediliyordu.

Üstelik, Arap işgallerinin akabinde bilim insanları adaların Arap-Bizans Akdeniz sınırı boyunca stratejik ve askeri istihkamlar olarak (Girit, Kıbrıs, ve olasılıkla Sardinia) veya yakın gelecekte göz ardı edilecek ileri karakollar (Malta ve Balear Adaları) olarak önemlerini de irdelemiştir. Tek istisna, Mısır’ın 640’larda kaybedilmesinden sonra Konstantinopolis’e güvenli şekilde tahıl sağlayıcı konumu nedeniyle Sicilya idi.

By contrast, this paper aims to reassess the concept of periphericity of the Byzantine insular world and suggests that Sicily and Cyprus (and to a lesser extent Crete, Malta, Sardinia and the Balearics) acted as a third political and economic pole between the Anatolian plateau and the Aegean Sea in the Byzantine Mediterranean.

Coinage will be paired with other types of material evidence (seals and ceramics) as well as literary and documentary sources and used in a comparative perspective to tip the unbalanced dialogue between margins and metropolis pointing to a relatively higher welfare of the insular world compared to the Anatolian plateau and the Aegean region. This welfare mirrored into the uninterrupted, although diminished, “connective” (McCormick’s term) role that the islands played within the Mediterranean shipping routes linking the eastern and western basin of the Mediterranean with the Aegean and Constantinople

Buna tezat olarak bu bildiride Bizans adalar dünyasının periferikliği kavramı tekrar değerlendirilmek istenmektedir ve Bizans Akdenizi’nde Sicilya ve Kıbrıs’ın (ve bir dereceye kadar da Girit, Malta, Sardinya ve Balear Adalarının) Anadolu platosu ve Ege Denizi arasında üçüncü bir siyasi ve ekonomik kutup görevi gördüğü önerilmektedir.

Sikkeler diğer maddi kültür buluntuları (mühür ve seramik) ve de edebi ve belgesel kaynaklarla birleştirilecek ve Anadolu platosu ve Ege Bölgesi ile kıyaslanınca adalar dünya sında görece daha yüksek refaha işaret ederek marjinler ile metropol arasındaki dengesiz diyalogu sarsmak üzere karşılaştırmalı perspektifte kullanılacaktır. Bu refah, Akdeniz’in doğu ve batı havzalarını Ege ve Konstantinopolis ile bağlayan Akdeniz nakliye güzergâhları dahilinde adaların kesintisiz oynadığı, ama azalan, McCormick’in deyimiyle “bağlayıcı” role yansımıştır.

Bilkent University
Department of History, Faculty of Economics
Administrative and Social Sciences
06800 Ankara
luca.zavagno@bilkent.edu.tr

Medieval Coin Circulation in the Northeastern Mediterranean: The Finds from Antakya, Avkat, and Polis

The circulation of low-denomination coinage in Anatolia and adjacent regions in the period 500 to 1500 CE will be discussed on the basis of numismatic finds from the Princeton-led expeditions in Antakya, Hatay, Turkey (ancient Antioch on the Orontes); Avkat, Çorum, Mecitözü, Turkey (ancient Euchaita); and Polis Chrysochou, Paphos, Cyprus (ancient Marion-Arsinoe).

While the coins from the Antioch excavations of the 1930s were published decades ago, they have recently become the subject of much new analysis and updated attributions. The coin finds from the surveys carried out in Avkat and the excavations in Polis have not yet been published. Coins from the three complexes will be compared with those of other regional excavations to discuss variations in the circulation of Byzantine coinage and the introduction and interaction of Islamic and Crusader issues.

Kuzeydoğu Akdeniz'de Orta Çağ Sikkelerinin Dolaşımı: Antakya, Avkat ve Polis Buluntuları

Düşük birimli sikkelerin Anadolu'da ve komşu bölgelerde M.S. 500-1500 arasında dolaşımı Princeton'ın yürüttüğü Antakya (Orontes üzerindeki Antiokheia) kazıları; Çorum, Mecitözü, Avkat (antik Eukhaita) yüzey araştırması; ve Kıbrıs Paphos'ta Polis Khrysochou (antik Marion-Arsinoe) kazılarında elde edilen numismatik buluntularına dayanarak tartışılacaktır.

1930'larda Antakya'da gerçekleştirilen kazılarda ele geçen sikkeler onlarca yıl önce yayımlanmış olmasına karşın Avkat yüzey araştırmaları ve Polis kazıları henüz yayımlanmamıştır. Bu üç noktadan gelen sikkeler, Bizans sikkelerinin dolaşımındaki varyasyonları ve İslam ve Haçlı sikkelerinin gelişi ve etkileşimini tartışmak amacıyla diğer bölgesel kazıların buluntularıyla karşılaştırılacaktır.

Changing Coinage: Transformations of Governance in the Early Medieval West

Late Antiquity and the Early Medieval West are often depicted as a time when coin use slowly ended due to the withering away of the state and the market. The 4th century's age of gold and bronze coins for daily use gave way to the sparing use of silver coins, whose high value made their usage infeasible for daily activities. As the standard narrative relates, economic transactions dried up and the economy became simplified. This paper will show that, while coinage use was almost certainly reduced, monetary transactions transformed to meet the requirements of newly-emerged successor states and their governance structures alongside increasingly localised socio-economic relations. These changes, which are often seen as a return to a primitive state, were extremely complex and were built upon localised systems of credit that emerged around new regional relations.

The survey will begin with coinage changes in the early years of the successor kingdoms, and a particular focus on those kingdoms with a foothold in southern Gaul (Burgundians, Ostrogoths and Visigoths). These patterns of socio-economic relations continued to transform following Justinian's reconquests, as is apparent in mid-6th century coinage. The paper will conclude with an investigation of the newly localised Provençal coinage from the Frankish kingdom. These developments show that coinage in the Early Medieval period helped to transform how people thought about money just as much as the money's actual use changed.

Princeton University
History Department
129 Dickinson Hall, Princeton, NJ 08540 - USA
merlee@princeton.edu

Paranın Değişimi: Erken Orta Çağ'da Batı'da Hükümet Dönüşümleri

Batı'nın Geç Antik ve Erken Orta Çağları, sikke kullanımının devletin ve piyasanın sönmesi nedeniyle yavaşça sona erdiği bir dönem olarak betimlenir. Dördüncü yüzyılın altın çağı ve günlük kullanım için bronz sikkelerinin yerini, yüksek değeri nedeniyle günlük etkinliklerde kullanılması mümkün olmayan gümüş sikkelerin ihtiyatlı kullanımı aldı. Standart anlatımlara göre ekonomik işlemler kurudu ve ekonomi basitleşti. Bu bildirinin göstereceği üzere sikke kullanımı hemen hemen kesinlikle azalmakla birlikte yeni ortaya çıkan halef devletlerin ve hükümet yapılarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere parasal işlemler giderek artan şekilde sosyo-ekonomik ilişkileri yerelleştirdi. Çoğu zaman daha primitif bir devlete dönüş olarak görülen bu değişimler aşırı şekilde karmaşıktı ve yeni bölgesel ilişkiler etrafında ortaya çıkan yerleşmiş kredi sistemleri üzerine kurulmuştu.

İncelememiz halef krallıkların ilkyıllarındaki sikke değişimleri ile başlayacak ve güney Galya (Bourgogne'lılar, Ostrogothlar ve Vizigothlar)'da tutunan krallıklar üzerine odaklanacaktır. Sosyo-ekonomik ilişkilerin bu paternleri, 6. yüzyıl ortalarına tarihlenen sikkelerden anlaşıldığı üzere Iustinianus'un tekrar fetihlerinin ardından dönüşümlerine devam etmiştir. Bildiri, Frank Krallığı'na ait yeni saptanan Provençal sikkelerinin incelemesi ile son bulacaktır. Bu gelişmeler, Erken Orta Çağ'da sikkelerin, paranın asıl kullanımını değiştirdiği gibi, insanların para hakkında nasıl düşündüğünü dönüştürmeye yardım ettiğini göstermektedir.